

T. C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
İNSAN KAYNAKLARI ve ÖRGÜTSEL DEĞİŞİM BİLİM DALI

**ARAP BAHARI SONRASI TÜRKİYE'YE YERLEŞEN
GÖÇMENLERİN KARIYER DEĞİŞİMLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:
Çilem BAYSAN

İSTANBUL, 2018

T. C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
İNSAN KAYNAKLARI ve ÖRGÜTSEL DEĞİŞİM BİLİM DALI

**ARAP BAHARI SONRASI TÜRKİYE'YE YERLEŞEN
GÖÇMENLERİN KARIYER DEĞİŞİMLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan

Çilem BAYSAN

Öğrenci No:

165578803

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Canan URHAN

İSTANBUL, 2018

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Arap Baharı Sonrası Türkiye’ye Yerleşen Göçmenlerin Kariyer Değişimleri**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 22.02.2018

Çilem BAYSAN

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

22.22.2018

Enstitümüz *İşletme* Anabilim Dalı *İnsan Kaynakları ve Örgütsel Değişim* Programı yüksek lisans öğrencilerinden **165578803** numaralı **Çilem BAYSAN**'ın "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Arap Baharı Sonrası Türkiye'ye Yerleşen Göçmenlerin Kariyer Değişimleri*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 13.02.2018 tarih ve 2018/07 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (50) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile **Kabul/Red veya Düzeltme** kararı verilmiştir.

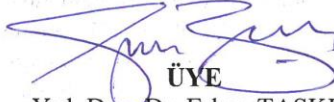
İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Canan URHAN
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Yrd. Doç. Dr. Talat FIRLAR
(İstanbul Üniversitesi)

ÜYE
Yrd. Doç. Dr. Erkan TAŞKIRAN
(Düzce Üniversitesi)

Adı Soyadı : Çilem Baysan
Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Canan Urhan
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2018
Alanı : İnsan Kaynakları Ve Örgütsel Değişim
Anahtar Sözcükler :Arap Baharı, Göç Politikaları, Uluslararası Göç, Göçmen, Kariyer

ÖZ

ARAP BAHARI SONRASI TÜRKİYE'YE YERLEŞEN GÖÇMENLERİN KARİYER DEĞİŞİMLERİ

Göç, insanların içinde bulunduğu durumdan daha iyisine ulaşacağı düşüncesiyle yer değiştirmesidir. İnsanlığın varoluşundan itibaren her zaman göç etmesini gerektirecek sebepler olmuştur. Göç bazen zorunlu, bazen de tercih olmuştur. Doğal afetler, ülke içerisindeki karışıklık, ekonomik krizler, daha iyi şartlarda yaşamayı istemek, din, dil, ırk ve savaşlar göç için sebep oluştururken tarihte de kalıcı izler bırakmıştır. Göç eden kişilerin amaçları farklılık gösterir. Amaç bazen ekonomik koşulları iyileştirmek, bazen de hayatta kalmaktır. Göç, ekonomik, sosyal ve kültürel değişimleri de beraberinde getirir. Göç alan toplumun, göçmenlere karşı algı ve önyargılarının olması yabancıların tüm yaşamlarını etkilemektedir.

Bu çalışmada; Ortadoğu'daki iç savaşlar sonucu 2010'larda Türkiye'ye yerleşen göçmenlerin kariyer yaşamlarını incelenecektir. Göç öncesi ve göç sonrasında kariyer yaşamlarının nasıl değişim geçirdiği, Türkiye gibi ekonomik açıdan güçlü olmayan ülkelere göçün bilinçli bir tercih olup olmadığı, Türkiye de göçmenler için bir kariyer fırsatının olup olmadığı incelenecektir.

Full name : Çilem Baysan
Consultant : Asst. Prof. Dr. Canan Urhan
Type, Date : Master, 2018
Area : Human Resources and Organizational Change
Keywords : Arab Spring, Migration Policy, International Migration, Immigrant, Career

ABSTRACT

CAREER STATUS OF IMMIGRANTS WHO SETTLED IN TURKEY AFTER THE ARAB SPRING

People believe that migration can bring them to a better environment than they are already in. There have been countless times in which people have had the reason to emigrate since the existence of mankind. Migration is sometimes compulsory and sometimes out of preference. Historically, leaving natural disasters, confusion within the country, economic crises, and demand for better conditions, religion, language, race and wars are some of the main causes for migration. One may find their own reason to migrate, as it may differ for individuals. However, the goal is either to improve economic conditions or simply to survive with better opportunities. A society shaped by the perceptions and prejudices of people greatly influences the lives of foreigners.

In this study, the career status of immigrants who settled in Turkey in 2010 as a result of the civil war in the Middle East will be examined. How their lives have been changed since immigrating will also be analysed. The economic opportunities for immigrants in Turkey, as well as the validity of immigrating to economically challenged countries such as Turkey will also be discussed.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GÖÇ YAKLAŞIMLARI.....	4
1.1.1.Göç Tanımı.....	4
1.1.2.Göçmen, Mülteci, Sığınmacı Tanımları	5
1.2. Göç Tarihi.....	9
1.3. Göç Kategorileri.....	11
1.4. Göç Teorileri	14
1.4.1. Ravenstein' in Göç Kanunu	14
1.4.2.Everet Lee'nin Göç Teorisi (Göçte İtici ve Çekici Faktörler)	15
1.4.3.Göç Sistemleri Teorisi.....	17
1.4.4.Kapitalist Dünya Sisteminin Merkez Çevre Göç Teorisi (Dünya Sistemi) ...	18
1.4.5. Ağ (Network) Göç Teorisi	21
1.5. Göçün Etki ve Sonuçları	23

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYE GÖÇ TARİHİ	26
2.1. Türkiye’den Göçler	26
2.2. Türkiye’ye Yabancı Göçleri.....	29
2.2.1. Romanlar	29
2.2.2. Yahudilerin Göçü	30
2.2.3. Afrika'dan Göçler.....	32
2.2.4. Kırım Tatarlarının Göçleri.....	34
2.2.5. Çerkezlerin Göçleri	36
2.2.6. Yunanistan’dan Göçler.....	37
2.2.7. Yugoslavya’dan Göçler.....	40
2.2.8. Azerilerin Göçü	40
2.3 Türkiye’ye Yönelen Son Göç Dalgası: Arap Baharı.....	41
2.4 Türkiye’ye Göç Sonucu Etnik Yapılaşmadaki Etkiler.....	45
2.5. Göç Sonucu Oluşan Emek Gücünün Kariyerleri	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAP BAHARI SONRASI TÜRKİYE’YE YERLEŞEN GÖÇMENLERİN KARIYER DEĞİŞİM VE YAŞAMLARI	49
3.1. Göçmenlerin Mevcut Durumları	49
3.2. Göçmenlerin Uyumları.....	52
3.3. Göçmenlerin Büyükşehirlerdeki Emek Gücü	533
3.4. Göçmenlerin Gelecek Beklentisi	55
3.5. Göç Öncesi ve Sonrası Kariyer Değişimleri	55

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULARIN YORUMLANMASI	58
4.1. Görüşmeler	58
4.1.1. Sosyodemografik Özelliklere İlişkin Bulgular.....	58
4.1.2. Göç Etme ve Türkiye’yi Tercih Etme Sebeplerine İlişkin Bulgular	59
4.1.3. Göç Sonrası Karşılaşılan Güçlüklerle İlişkin Bulgular	60

4.1.4. Göç Sonrası Kariyer Değişimlerine İlişkin Bulgular	61
4.1.5. Göç Sonrası Yaşam Değişimlerine İlişkin Bulgular.....	64
4.2. Anketler.....	65
4.2.1. Sosyodemografik Özelliklere İlişkin Bulgular.....	65
4.2.2. Göç Sonrası Yaşamın Özelliklerine İlişkin Bulgular	72
SONUÇ	82
KAYNAKÇA.....	85
Görüşmeler	89
Anket.....	123

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1. Göç Kriterleri	12
Tablo 2. Peterson Göç Tipolojisi	13
Tablo 3. Faist'in Üç Düzeyli Göç Analizi	22
Tablo 4. Türkiye'den Almanya'ya İltica Talebinde Bulunanlar	28
Tablo 5. Akdeniz'den Türkiye'ye Getirilen Siyah Köle Sayı Tahminleri	33
Tablo 6. Türkiye gelecek olan mübadillerin listesi	39
Tablo 7: Biyometrik Verileri Alınarak Kayıt Altına Alınan Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı (09.11.2017)	50
Tablo 8: Türkiye'deki kamplarda kalan Suriyeli Sayısı (30.10.2017 itibariyle)	51
Tablo 9: Türkiye'deki kamplarda kalan Suriyeli Sayısı (30.10.2017 itibariyle)	53
Tablo 10: Sosyodemografik özellikler	65
Tablo 11: Eğitim Durumları	66
Tablo 12: Diplomanızı yanınıza alabildiniz mi?	66
Tablo 13: Gündelik hayatta hangi dili kullanıyorsunuz?	67
Tablo 14: Yabancı dil biliyor musunuz?	67
Tablo 15: Göçten önce hangi ülkede yaşıyordunuz?	68
Tablo 16: Göç etme sebepleri	69
Tablo 17. Türkiye'ye göç etme sebebiniz?	71
Tablo 18: Ne kadar süredir Türkiye'de yaşıyorsunuz?	72
Tablo 19: Bundan sonra Türkiye'de ne kadar kalmayı düşünüyorsunuz?	73
Tablo 20: Bundan sonra Türkiye'de ne kadar kalmak istiyorsunuz?	73
Tablo 21: Göç sonrası herhangi kampta kalma durumu ve il değiştirme	74
Tablo 22: Türkiye halkı ile iletişim kurmakta sıkıntı yaşıyor musunuz?	74
Tablo 23: Göçten önceki meslekleri	75
Tablo 24: Ülkenizde iş bulmakta sıkıntı yaşıyor muydunuz?	75
Tablo 25: Size göre Türkiye'de iş bulmak kolay mı? & Şuan da ücret karşılığı bir işte çalışıyor musunuz?	76

Tablo 26: Şuan da ücret karşılığı bir işte çalışıyor musunuz?	76
Tablo 27: Göç öncesi ve sonrası gelir?	77
Tablo 28: Türkiye’deki mesleğiniz?	78
Tablo 29: Tercih etme şansınız olsaydı hangi ülkede yaşamak isterdiniz?	79
Tablo 30: Yaşamayı düşündüğünüz ülkeden beklentileriniz nelerdir?	80
Tablo 31: Geleceğe umutla bakabiliyor musunuz?	80
Tablo 32: Türk makamlarından beklentileriniz nelerdir?	81

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1. Everet Lee'nin Göç Modeli	16
Şekil 2. Geçici koruma altına alınan Suriyelilere ait biyometrik kayıtlar	44

KISALTMALAR

AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
a.g.e	: Adı Geçen Makale
a.g.k.	: Adı Geçen Kitap
ASAM	: Avrasya Stratejik Araştırma Merkezi (SGMD: Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği)
bkz.	: Bakınız
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
C	: Cilt
GİGM	: Göç İşleri Genel Müdürlüğü
GYK	: Geçici Koruma Yönetmeliği
İHEB	: İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
İŞİD	: Irak Şam İslam Devleti
M.S.	: Milattan Sonra
S.	: Sayfa
ss	: Sayfa Aralığı
UNHCR	: United Nations High Commissioner for Refugees

GİRİŞ

Teknolojide ki ilerlemeler ve küreselleşme ile birlikte içerisinde yaşadığımız dönem de göç hareketliliği oldukça artmıştır. Castles ve Miller gibi birçok sosyolog da dâhil olmak üzere içerisinde bulunduğumuz döneme göç/ler dönemi olarak adlandırmaktadır. Göçmen sayısının artması ile birlikte göç alan ve göç veren toplumlar için sorunlarda artmaktadır. Göçmenlerin yeni topluma uyumları, göç alan ülkenin göçmenlere uyumları zaman almaktadır. Özellikle zorunlu sebeplerle göç eden kişiler yerleşmek zorunda kaldıkları ülkeyi çoğu zaman seçme şansına sahip değiller.

Hükümetler bir kriz belirdiğinde ilk yaptıkları hareket ya sınırları kapatmak ya da daha çok denetleme yapmaktır. Çevre ülkelerden gelebilecek olan kişilerin durdurarak güvenliklerini sağladıklarını düşünmektedirler. Son dönemde yaşananlar özellikle zorunlu göçmenlerin, insan haklarına ve bireysel güvenliğe zarar verebileceği de düşünülmelidir. Göçe zorlayan siyasi sebepler, bireyleri ekonomik açıdan da zora sokmaktadır. Yaşama hakkı kutsaldır ve sadece vatandaşların değil, göçmenlerin de yaşama hakkı vardır.

A. Problem

Avrupa ve Asya kıtalarının birleştiği noktada yer alan Türkiye konumu nedeniyle tarih boyunca büyük güçler hâkim olmak için mücadele etmişlerdir. 1950’li yıllardan itibaren Türkiye’de yoğun bir göç hareketi yaşanmıştır. Ortadoğu’da 2010’larda başlayan Arap Baharı ile birlikte Türkiye milyonlarca göçmene ev sahipliği yapmak zorunda kalmıştır. Göçmenlere ev sahipliği yapmak zorunda kalmasının en büyük sebebi Türkiye’nin coğrafik konumundan kaynaklanmaktadır. Suriye ve Irak’ a olan yakınlığının etkisi çok fazladır. Sadece Suriye’den son beş yılda 7 milyona yakın insan göç etmiştir. Arap Baharı sonrası yaşanan iç savaşlardan kaçanların Türkiye’yi tercih etme sebeplerinden biri de kültürlerini rahatlıkla yaşayabilmeleridir. Göçmenlerin bir kısmı kamplarında ikamet ederken, bir kısmı akrabalarının yanlarına yerleşmiş, bir kısmı da çeşitli illere dağılmış ve kendi imkânlarıyla ev tutmuşlardır. Kariyer geçmişleri ne

olursa olsun Türkiye’de iş bulmakta oldukça zorlanmaktadırlar. Göçmenlerin büyük bir çoğunluğu iş güvencesi olmayan emek yoğun işlerde çalışmaktadırlar.

B. Amaç

Bu çalışma ile sayıları milyonlara ulaşmış Ortadoğulu göçmenlerin Türkiye’yi neden tercih ettikleri ve göç sonrası yaşamlarındaki değişikliklerin neler olduğu analiz edilecektir.

Göç alan ülke olarak içerisinde bulunduğumuz süreçten etkilenmekteyiz. Göçmenlerin Türkiye’ye yerleşmeleri ile yaşayış biçimlerimiz, iş gücüne katılımları ile iş hayatımız etkilenmiştir. Birçok ilde göçmenlerin yoğun olarak yaşadıkları semtlerde ev kiralalarının çok yükseldiğini gördük. İş hayatına katılımları sonrasında ucuz işgücünü ifade etmeye başladılar ve işsizliğin arttığını gördük.

C. Sınırlamalar

Üç bölümden oluşan bu çalışma da göçmenlerin göç sonrasında kariyer değişimleri ve yaşam biçimlerinin nasıl değişiklik gösterdiği incelenecektir. Birinci bölümü araştırmanın kuramsal altyapısı oluşturmaktadır. Göç yaklaşımları ve göçün neden-sonuçları yer almaktadır. İkinci kısımda Türkiye’nin göç tarihi yer alacaktır. Türkiye’ye göçler ve Türkiye’den göçler yer alacaktır. İkinci kısmın son bölümünü Türkiye’ye yönelen son göç dalgası olan Arap Baharı oluşturacaktır.

Üçüncü bölümde ise Arap Baharı sonrası Türkiye’ye yerleşen göçmenlerin kariyer değişimleri ve yaşamları incelendikten sonra elde edilen bulguların yorumlanması yer alacaktır. Araştırma yaparken röportaj ve anketlerden yararlanılmıştır.

D. Verilerin Toplanması ve Yorumlanması

Çalışmanın ana temeli kaynakların taranması oluşacaktır. Literatürdeki kitap, makale, farklı kuruluşların yayınları ve internet sitelerinden yararlanılacaktır. Ulaşılan

veriler ile ilgili ana tema ve bulgular tespit edilecektir. Son bölümde yapılan anket ve röportajlar yorumlanacaktır.

Verilerin toplanmasında yaşanan zorluklar dil ve göçmenlerin anket veya röportaj yapmaktan kaçınmaları olmuştur. Psikolojik olarak çok zor günler geçirdikleri için insanlara güvenmedikleri ve soruları cevaplamak istemedikleri gözlenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GÖÇ YAKLAŞIMLARI

1.1.1. Göç Tanımı

Göç, içinde bulunulan durumdan daha iyisine ulaşmak amacıyla yer değiştirme eylemi olarak tanımlanmasına rağmen sadece bir yer değiştirme eylemi değildir. Siyasi, ekonomik, toplumsal, coğrafi ve psikolojik faktörler nedeniyle gerçekleştiği için sosyolojik açıdan önemli bir olgudur. Farklı kültürlerin kitlesel ilişki biçimlerini zorunlu kılar. Nüfusu oluşturan ögeler, doğumlar, ölümler, gelen ve giden göçlerdir. Göç veren ve göç alan ülkeler farklı kazanımlar elde ederler. İnsanlar bir yerden bir yere hareket ederken yanlarında maddiyatlarını (hayvanlarını, tohumlarını, eşyalarını) ve maneviyatlarını (törelerini, dillerini, dinlerini, yaşayış biçimlerini) da götürürler. Göçün en önemli sonucu ise kültür yayılmasıdır, farklı kültürlerin bir arada yaşamasıyla birlikte birbirlerinden etkilenmektedirler. Etkilenen farklı kültürler farklı toplumsal değerler oluşturmaktadırlar.¹

Marshall göçü, bireylerin ya da grupların sembolik ya da siyasal sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumlarına doğru kalıcı hareket olarak ifade etmektedir. Göç ile beraber göçmenler yaşam biçimlerini, dillerini, dinlerini, kültürlerini gittikleri yerlere taşırlar. Küreselleşen dünya ile birlikte devletler içerisinde tek bir etnik ulustan bahsetmek mümkün değildir. Göçler sebebiyle farklı kültürler birbirleriyle karşılaşmış ve evlilikler sebebiyle akrabalık bağları oluşmuştur.²

Peterson'a göre göç, insanın; doğayla, devletle, kendiyle ve içinde yaşadığı toplumsal çevreyle geliştirdiği ilişki biçimine bağlı olarak şekillenmekte; göçü başlatan

¹ Türk Dil Kurumu Göçü: “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret” olarak tanımlamaktadır. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.587bd2e4261333.72455591 (Alıntı tarihi 15.01.2017)

² Muhammed Sever, “Türkiye’yi Hedef Alan Yasadışı Göçmenler: İstanbul Örneği” Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2015, ss 22-23

nedenlere göre farklılaşmakta; gönüllülük ve zorlama gibi çeşitli sınıflara ayrılmakta ve sonuçları itibariyle çeşitli türlere ayrılmaktadır. Göçler başlama sebebine göre farklılaşır, gönüllü veya zorlama göç olup olmamasına ve sonuçlarına göre türlere ayrılır. Sosyoloji, ekonomi, siyaset bilimi, psikoloji, coğrafya gibi birçok bilim dalı tarafından incelenmektedir.³

İnsan eliyle yapılmış veya doğal olarak gerçekleşen felaketler nedeniyle insanların, evlerini, topraklarını terk edip güvenli bölgelere gitmek zorunda kalmaları çok eski zamanlardan itibaren gerçekleşmesine rağmen göçün incelenmeye başlanması yeni sayılabilecek bir durumdur. Bugün “zorunlu göç çalışmaları” olarak adlandırılan araştırma dalı geçtiğimiz yüzyılın ortalarında Lozios, Harrell-Bond, Malkki ve Hirschon gibi önde gelen antropologların katkılarıyla “mülteci çalışmaları” adı altında ortaya çıkmıştır. “Mülteci” kelimesinin zamanla hukuki manada ve uluslararası siyasi düzlemde kısıtlı bir kategoriye dönüşmesi sebebiyle daha kapsamlı bir üst başlık olarak “zorunlu göç çalışmaları” kullanılmaya başlanmıştır.⁴

1.1.2. Göçmen, Mülteci, Sığınmacı Tanımları

Göçmen, mülteci ve sığınmacı gönüllü ya da zorunlu olarak göç etmiş kişiler için kullanılır. Zorunlu ya da gönüllü olarak göç etmiş, ülkeye yerleşmeyi düşünen veya düşünmeyen, henüz vatandaşlık hakkı kazanmamış olan kişilere göçmen denir. Sosyolojik açıdan vatandaşlık hakkı bulunup bulunmadığına bakılmaksızın bu kişiler göçmen olarak adlandırılır. Bu kişilerin ülkeye giriş koşulları yasadışı da olabilir. Mülteci ya da göçmen olarak adlandırılmak aynı zamanda geçici olmayı da çağrıştırmaktadır.⁵

Tabiiyeti, ırkı, dini, siyasi düşünleri nedeniyle haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkeye dönemeyen veya dönmek istemeyen kişilere mülteci denir. Dünyada iltica ile ilgili ilk hukuksal düzenlemeler 1921 yılında Kızılhaç Cemiyetinin,

³ Göksel Göker, Göç Kimlik Aidiyet, (1. Baskı), Literatürk Academia, 2015, sayfa (s):40

⁴ N. Aslı Şirin Öner, - İhlamur-Ömer, S. Gülfer , Küreselleşme Çağında Göç – Kavramlar, Tartışmalar, (3. Baskı) İletişim Yayıncılık , 2012, Sayfa aralığı(ss):13-29

⁵ Thomas Faist, Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Alanlar, (1. Baskı) Bağlam Yayınları, 2003, ss 16-24

Millet Cemiyetine başvurusu üzerine sayıları bir milyonu aşan Rus mültecilere yardım etmesi için bir Yüksek Komiser tayin etmesiyle başladı. Norveçli Fridjof Nansen⁶ Yüksek Komiser olarak 1921-1930 yılları arasından görev yaptı. “Nansen, mültecilerin hukuki statülerinin belirlenmesi, bulundukları ülkelerde istihdam edilmeleri veya ülkelerine geri gönderilmeleri konusunda önemli çalışmalar yapmıştır. Nansen 1922 yılında Türk-Yunan savaşı nedeni ile yerlerinden olan 2 milyon civarındaki kişinin durumlarına ilişkin çalışmalar yapmıştır.”⁷

Türkiye ilk kez 1934 yılında İskân Kanununda mülteci kavramını: “Türkiye’de yerleşmek maksadı ile olmayıp bir zaruret ilca sile muvakkat oturmak üzere sığınanlara mülteci denir”⁸ net bir şekilde tanımlamıştır. Daha sonra 1947 yılında 1934 tarihli İskân Kanunda birçok değişiklik yapılmıştır. Mülteci kavramı ise 1951 Cenevre Sözleşmesi ile coğrafi bir yorum eklenmiştir. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre sözleşmesinde mülteci, Avrupa Ülkelerinden gelenlerin iltica talebinde bulunmasıdır. Türkiye coğrafik konum gereği geçiş ülkesi olduğu için kendini koruyabilmek adına Cenevre Sözleşmesini Avrupa Ülkelerinden gelenlerin ilticalarını kabul etmek şartıyla imzalamıştır. Yine Cenevre Sözleşmesine göre sığınmacı Avrupa ülkeleri dışından gelen kişilerin sığınma talebinde bulunmasıdır. “Avrupa İnsan Hakları bildirgesine göre herkesin zulüm karşısında başka ülkelere sığınma ve bu ülkelerde sığınmacı işlemi görme hakkı vardır.”⁹ Ülkeye mülteci olarak başvuru yapmak isteyen veya yaptıkları mülteci başvurunun sonucunu bekleyen kişilere sığınmacı denmektedir.

1967 yılında New York Protokolü ile mülteci tanımı güncellenerek geliştirilmiş barınma ve güvenliğe ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Türkiye’de ise 1994 yılında Göç ve İltica hareketlerine dayandırılmıştır. Yapılan düzenlemeye göre Avrupa’dan

⁶ 10 Ekim 1861 - 13 Mayıs 1930 tarihleri arasında yaşamış, o zamanki adı Christiania olan Oslo doğumlu ünlü gezgin, bilim adamı ve diplomat. Milletler Cemiyeti’ndeki çalışmaları ile 1922’de Nobel Barış Ödülü’nü almıştır. Büyük bir çoğunluk tarafından Norveç tarihindeki en önemli şahsiyetlerden biri sayılır. Halen BMMYK Nansen’in katkıları nedeniyle Nansen Mülteci ödülünü dağıtır.

⁷ İbrahim Kaya, Yüksel Acer, Mahir Gümüş, Küresel ve Bölgesel Perspektiften Türkiye’nin İltica Stratejisi, (1. Baskı), Usak Yayınları, Ankara, 2010, ss 22-45

⁸ Bkz. İskân Kanunu 1934 Madde: 3 <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/2733.pdf>

⁹ Avrupa İnsan Hakları Bildirgesi (İHEB),(madde 14/1)

Türkiye'ye gelen ve üçüncü ülkeye gitme işlemlerini yaptıranlar mülteci, Avrupa dışından gelenlerin ise sığınmacı olarak tanımakta ve ülkede geçici olarak ikamet etmelerine izin verilmektedir.

İnsanlar ve yaşam haklarının yok edilmesi nedeniyle yaşadıkları toplumu ve yeri terk etmek zorunda kalmaktadırlar. Mülteci olabilmek için göçe sebep olan zorunlu bir sebep olmak zorundadır. Mülteci ve sığınmacı kavramlarının ortaya çıkışı toplu yaşamların başladığı döneme kadar uzanmaktadır. Hitit kralı yaptığı bir anlaşmada diğer ülkeden kendisine gelecek sığınanların geri gönderilmeyeceğini ifade ettiği bilinmektedir. Roma imparatoru Jüstinyen'in, suçlarının derecesine göre sığınma hakkı tanıdığı da bilinmektedir.

Sığınma hakkı uluslararası hukukta tanımlanmış bir kategori değildir. Bu konuda çeşitli görüşler olmasına rağmen genel eğilim sığınmanın bir kişi hakkı olmadığı, kişiye sığınma hakkı verilmesinin devletlere karşı ileri sürülemeyeceği şeklindedir. Buradan yola çıkarak sığınma talebi sonucunda başka bir ülkenin yargılama yetkisine karşı sürekli koruma demektir. Kişiye sığınma hakkı tanınmış ise uluslararası sözleşmenin gereğinden kaynaklı verilmemiştir, ulusal hukukun uygulanmasının bir sonucu olarak verilmiştir.¹⁰

1951 yılında yapılan Mültecilerin hukuksal statüsüne dair Sözleşmesinde mültecilerin hukuksal statüleriyle ilgili düzenlemeler bulunmasına rağmen sığınma hakkına yönelik herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Sözleşmenin içerisinde sığınma hakkına dair bir hüküm bulunmamasına rağmen sığınmacının tanımı ve sığınma haklarına yönelik hükümler ve sığınma hakkını hangi koşullarda tanıyacağını, sığınma hakkı tanındıktan sonra uyulacak kurallar bulunmaktadır. Sözleşmeye göre taraf devletler doğrudan sığınma hakkını tanımak zorunda değildir. Sözleşme yapılmamasına rağmen Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Devlete Sığınmaya İlişkin Bildiriyi 1967 yılında kabul etmiştir. Bildirinin başlangıç kısmında İHEB'nin 13. ve 14. maddelerine

¹⁰ Burak Ercoşkun, "Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Sosyokültürel ve Sosyoekonomik Etkileri" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeniüzyıl Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler", 2015, ss 3-5

atıfta yapılmıştır. “14. Madde: Herkes zulüm karşısında başka memleketlerden mülteci olarak kabulü talep etmek ve memleketler tarafından mülteci muamelesi görmek hakkını haizdir. Bu hak, gerçekten adi bir cürüme veya Birleşmiş Milletler prensip ve amaçlarına aykırı faaliyetlere müstenit kovuşturmalar halinde ileri sürülemez.”¹¹

Afrika Birliği Teşkilatı tarafından 1969 yılında Afrika Birliği Örgütü Sözleşmesi ilk bölgesel düzenleme niteliğine sahip olmasına rağmen 1951 yılındaki Sözleşmede yer alan mülteci tanımından daha geniş bir mülteci tanımına sahiptir ve sığınma hakkına doğrudan değinmiştir. Ayrıca 1984 tarihli Cartagena Bildirgesi, Latin Amerika Devletleri tarafından yayınlanmıştır. Afrika Birliği Örgütü Sözleşmesinde yer alan tanımlara benzer tanımlar kullanılmıştır.

Son 7-8 yıl içerisinde gerçekleşen gelişmeler sebebiyle Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği (BMMYK)¹² yeni öngörüler geliştirmişlerdir. Yıllarca sadece sığınmacı ve mülteci kelimelerine odaklanan BMMYK 1990’ların ortalarına gelindiğinde “hareket halindeki insanlar” şeklinde oldukça geniş bir kategori kullanmaya başlamıştır.

Türkiye’de resmi olmayan kaynaklara göre 200’e yakın mülteci bulunmaktadır. Türkiye’de bulunan Ortadoğulu göçmenler ise mülteci statüsünde yer almamaktadır. Türkiye kendisine yönelen göç dalgasını yönetebilmek maksadıyla yasal mevzuatta önemli değişiklikler ve yenilikler yapmıştır. “Bu kapsamda İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan 22.10.2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliğiyle, 28.04.2011 tarihinden itibaren Suriye Arap

¹¹ İHEB (madde 14)

¹² Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 14 Aralık 1950 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kuruldu. UNHCR’a, dünya genelinde mülteci sorunlarını çözmek ve mültecileri korumak amacıyla uluslararası faaliyetleri koordine etme ve yürütme görevi verildi. Asıl amacı mültecilerin haklarını ve refahını savunmak olan UNHCR, her bireyin sığınma talebinde bulunabilmesini ve başka bir ülkede mülteci olarak güvenli bir şekilde barınabilmesini sağlamak için çalışır. Aynı zamanda, eve gönüllü dönüş, yerel entegrasyon ve üçüncü bir ülkeye yerleştirme seçeneklerini de mümkün kılar. Ayrıca, Örgüt ’ün görev alanı içinde vatansız kişiler de bulunur. UNHCR altmış yılı aşkın bir süredir, milyonlarca insanın hayatına yeniden başlamasına yardım ediyor. Bugün ise 7.190 çalışanıyla, 120 ülkede, yaklaşık 36,4 milyon insana el uzatmaya devam ediyor. <http://www.unhcr.org/turkey/home.php?page=52> (Alıntı tarihi: 30.01.2017)

Cumhuriyetinde meydana gelen olaylar sebebiyle geçici koruma amacıyla Suriye Arap Cumhuriyetinden kitlesel veya bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşları ile vatansızlar ve mülteciler uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş olsalar dahi geçici koruma altına alınmıştır.”¹³ Geçici Koruma Yönetmeliği ile ülkeye giriş yapan kalabalık ve ani mülteci hareketleri için düzenlenmiştir.

Mülteci olan bireyler için üç çözüm vardır:¹⁴

1. Gönüllü geri dönüş: Bireyin mülteci olmasına sebep olan faktörün ortadan kalkması ile birlikte ülkesine geri dönmeyi gönüllü olarak istemesi.
2. Üçüncü bir ülkeye yerleştirme: Bireyler geçici olarak sığındıkları ülke üzerinden asıl gitmek istedikleri ülkeye giriş yapma izni alana kadar mülteci olarak ülkede kalmalarıdır.
3. Entegrasyon: Bireyin mülteci olarak bulunduğu ülkede yaşayacağını kesinlik kazanması ve topluma uyumu için vatandaşlık hakkı verilmesi. Sonraki süreçte dil öğrenmesi ve işe yerleştirilmesi gibi uyum çalışmalarının yapılmasıdır.

Ülkelerin göçmenleri sınırlarına aldıktan sonra onlara çözümler sunmaları gerekir. Mülteci hakları yukarıda da ayrıntılı olarak bahsedildiği gibi Cenevre Sözleşmesi, UNCHR¹⁵ (BMMYK) Tüzüğü ve UNCHR Yürütme komitesi kararları temel alınmaktadır.

1.2. Göç Tarihi

İnsanoğlu varoluşundan itibaren göçler yaşamış olsa da 1885 yılında Ravenstein Kraliyet İstatistik Topluluğu'na göç kanunları çalışmasını sunduğundan beri göçler daha çok araştırılan bir konu haline gelmiştir. Özellikle 1. Dünya Savaşı ile başlayan 2.

¹³ Bkz.: Geçici Koruma Yönetmeliği (GKY)

¹⁴ Metin Çorabatır, “Suriyeli Mülteciler Ve Suriyelilerin Entegrasyonu Üzerine Bölgesel Çalıştay”, Boğaziçi Üniversitesi, 2017

¹⁵ Bkz.: <http://www.unhcr.org/> (alıntı tarihi : 20.01.2017)

Dünya Savaşıyla devam eden göç hareketleri sonucunda büyük bir mülteci krizi yaşanmıştır. Mülteci hukukunun gelişimi yoğun göç hareketlerinin kontrol edilebilmesi için mecburiyet haline gelmiştir.¹⁶

Tarih boyunca göç dalgalarını oluşturan sebepler her zaman bulunmaktadır ve dünyanın gelişimiyle birlikte çeşitlilikleri artmaktadır. Dünya üzerinde göç dalgaları geçmişte de yaşanmıştır, hala yaşanmakta ve yaşamaya devam edecektir. İlk göç dalgalarından biri 17. yüzyılda Avrupa Devletlerinin emperyalist güçler olarak ortaya çıkmasıyla birlikte 1. Dünya Savaşına kadar devam etmektedir. İngiltere, Hollanda, Fransa, Portekiz ve İspanya koloniler oluşturmuşlardır. Binlerce kişi kolonileştirmelerden kurtulabilmek için Avrupa'dan Afrika, Asya ve Amerika'ya göç etmişlerdir. İkinci dalga 17.- 18. gerçekleşmiştir. Göçün yönü ise Batı Afrika'dan Güney Afrika'ya doğru köle taşınması yapılmıştır. Köleliğin kaldırılması ile birlikte sözleşmeli uşak ve işçi götürülmesi devam etmiştir. Göçler üçyüz yıl boyunca sürmüş birçok bölgede yerli nüfus azınlık durumuna gelmiştir, Kanada, ABD, Latin Amerika, Okyanusya'da kurulacak devletlerin temelleri atılmıştır. Güney Afrika gibi ülkelerde yerli nüfus azınlık duruma düşmediği için beyaz yerlilerin kontrolü altına girmeye zorlanmıştır.

1. Dünya Savaşı sonrası Harsburg ve Osmanlı İmparatorlukların dağılması sonucunda Orta, Doğu ve Güney Avrupa'da yeni devlet kurulmuştur. Ancak bu devletlerin etnik yapıları sınırlarıyla uyumlu değildir. Yeni devletlerin nüfuslarının homojenleştirilmesi çalışmalarıyla diğer etnik gruplar zorunlu göçe zorlanmışlardır. Rusya'da ki Bolşevik Devrimi, devrim karşıtlarının göçüne sebep olmuştur. Nazi Almanyası'nın Yahudi ve diğer etnik gruplara uyguladığı şiddet, diğer ülkeleri işgal ederek zorunlu göçlerin Avrupa'ya yayılmasına neden olmuştur.

¹⁶ Metin Şafak, "Yasadışı Göç Olgusunda Türkiye: Bir Geçiş Bölgesi Olarak Trakya'nın Analizi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, 2013, ss 11-19

1970’li yıllara kadar genel olarak kabul gören göç hareketinin ekonomik sebeplerden kaynaklandığıdır. İtme çekme faktörleri hep bu açıdan değerlendirilmiştir. Bireylerin en çok maddi getiriye sahip olacakları ülkeleri tercih ettikleri varsayılmaktayken bugün gelinen noktada göç birçok bilim dalı tarafından incelenmektedir. Küreselleşen dünya ile birlikte göç konusunun farklı boyutlara ulaşmaktadır. İçerisinde olduğumuz günlerde göç ekonomik nedenli olmaktan daha çok insani bir gereklilik halini almıştır. Savaştan kaçan insanlar hayatta kalabilmek için topraklarını terk etmektedirler.¹⁷

1.3. Göç Kategorileri

Göçün, sosyal, ekonomik, siyasal, doğal afetler, daha iyi şartlarda yaşama isteği gibi birçok sebepleri vardır ve bu sebepler göçün türlerini oluşturmaktadır. Thomas Faist, göç kategorilerini oluştururken beş kıstastan yararlanmıştır: Alan (yerel-uluslararası), sebep (gönüllü-zorunlu), zaman (geçici-kalıcı), boyut (bireysel-grup-kitlesel), yasal (yasal-yasadsı). Faist’in oluşturduğu kategoriler dışında farklı kategorize yapılabilir.¹⁸

¹⁷ Stephen Castles, Mark Miller, Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri, (1. Baskı)İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008, ss 73-87

¹⁸ Faist’ten aktaran Yusuf Adıgüzel, Göç Sosyolojisi, (1. Baskı) Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2016, ss 19-22

Tablo 1. Göç Kriterleri

Amaç	Ekonomik	Ekonomik Değil
Alanı	İç Göç	Dış Göç
Göçü tetikleyen unsurlar	Zorunlu	Gönüllü
Süre	Geçici	Sürekli
Son yerleşim yeri	Transit	Yerleşik
Yasal statü	Yasal	Yasadışı
Göçmen özelliği	Vasıflı	Vasıfsız
Boyutu	Bireysel	Kitlesel

Kaynak: Adıgüzel, 2016 s.20¹⁹

Peterson ayrımına göre göç: Gönüllü, yönlendirilmiş ya da teşvik edilmiş ve zorunlu olarak türlere ayırmıştır. Peterson bu ayrımı yaparken bireyin göç kararı alırken tercih yapıp yapmadığına bakmaktadır. Birey tamamen kendi iradesi ile karar alıp göç ediyorsa gönüllü göç etmiş olur. Birey dışardan bir etki nedeniyle göç etmesi özendiriliyor ise yönlendirilmiş ya da teşvik edilmiş göç, baskı ve zorlama sonucunda göç ediyor ise zorunlu göçtür. Zorunlu göçte bireyin göç etmemesi gibi bir seçenek yoktur. Sınır dışı edilme, sürgün ve tehcir zorunlu göç sebepleridir. Buradan yola çıkarak Peterson genel olarak göçü gönüllü ve zorunlu olarak ikiye ayırmaktadır.

Göçün ve süreçlerinin anlaşılabilmesi için göçün nedenleri ve sonuçlarının birlikte incelenmesi gerekmektedir. Göç etmenin ne ile ilişkili olduğu, göçün nedeni, göçün türleri ve göçün şeklinin tek tek incelenmesi gerekir.

¹⁹ Adıgüzel, Adı geçen eser (a.g.e.), s 20

Tablo 2. Peterson Göç Tipolojisi

İlişki	Göç nedeni	Göç sınıfı	Göç tipi	
			Muhafazakâr	Yenilikçi
Doğa ve insan	Ekolojik itme	İlkel	Göçebelilik	Yerleşim yerinden kaçış
			Keşif	
Devlet ve insan	Göç politikası	Zorunlu	Yerinden etme	Köle ticareti
		Yönlendirilmiş	Kaçış	İşçi ticareti
İnsan ve kişisel Normları	Güçlü istek	Gönüllü/serbest	Grup	Öncü
Kollektif davranış	Sosyal devingenlik	Kitle	Köy / Kır	Kentleşme

Kaynak: Peterson, a.g.e., s 266

Peterson'ın göç tipolojisi bütün çeşitleriyle tablo 1'de gösterilmektedir. İlkel göç, insanların doğal güçler karşısında yetersiz kalışıyla ilişkilendirilmiştir. Zorunlu ve yönlendirilmiş göç ise baskı ve zorlama söz konusu söz konusudur. Yönlendirilmiş göçe örnek olarak 1970'li yıllarda Almanya ülkesinde bulunan yabancı işgücüne ülkelerine dönmelerine teşvik etmiştir. Türklerinde aralarında bulunduğu grupların bir kısmı ülkelerine geri dönmüştür. 2. Dünya Savaşı sürecinde Yahudilere uygulanan göç politikaları zorunlu göçe örnek verilebilir. Gönüllü göçte söz konusu olan şey bireysel arayışlardır. Bireyin yaşı, cinsiyeti, cinsel eğilimleri, etnik kökeni, sosyal ve ekonomik durumu gönüllü göçün oluşma sebepleridir.

1.4. Göç Teorileri

1.4.1. Ravenstein' in Göç Kanunu

İlk Klasik göç kuramlarından biri 1885’de Ernst Georg Ravenstein tarafından yazılmıştır. “Göçün hiçbir kesin kanuna bağlı olmadığı” savunan Dr. William Far’ın bu düşüncesinin yanlış olduğunu ispatlamak göçü incelemeye başlamıştır. 1871 ve 1881 yılı İngiliz nüfus sayımı analiz sonuçlarını inceleyerek göç kanunları adı verilen göç teorisini bulmuştur. Bilimsel standartlara sahip ilk teori olduğu için önemlidir. Göç kararında ekonomik güdülerin etkisi, uzaklığın göçe olumsuz etkisi ve aşaması göç temaları ilk kez Ravenstein tarafından dile getirilmiştir. Göç kanunları adlı makalesini 1885 ve 1889 yıllarında yayınlamış ve yedi maddelik göç kanunu önermiştir.²⁰

Göç ve mesafe: Genellikle kısa mesafeli yerlere göç etmeyi tercih eden göçmenler, gittikleri yerlerde bir göç dalgası meydana getirecek bir etkiye sahiptir. Yaratdığı bu etki ile oluşan göç dalgaları daha fazla kişiyi kapsayarak ticaret ve sanayi bölgelerine doğru yönlendirmektedir.

Göç ve basamakları: Göç ulaşım, sanayi, iletişim ve ticaretteki gelişmelerle birlikte hız kazanmaktadır. Kentlerde oluşan sanayileşme ve ticaretteki gelişmeler kent çevresindeki kırsaldan göç almasına sebep olacaktır. Kentin çevresindeki kırsalda oluşan göç kentte yoğunlaşma, kırsalda seyrilmeye neden olacaktır. Kırsal da oluşan seyrilmeyi de kırsal çevresindeki uzak bölgelerden gelen göçmenlerle doldurulacaktır. Ravenstein’a göre göçün boyutlarından biri basamaklı bir şekilde kısa mesafeli göçler olarak seyrilme ve sonrasında doldurulmasıyla bütün ülkede hissedilen göç dalgası oluşturur. İkinci kanun birincisini doğrular niteliktedir.

Yayılma ve emme süreci: Bireyler göç amacıyla yer değiştirmezler, göç sonrası elde edecekleri fayda ya da faydalar için yer değiştirirler. Kentlerde oluşan sanayi ve ticarette ki gelişmelerle birlikte kendilerine fayda sağlayacaklarını düşünmeleri

²⁰ Göker, a.g.e., ss 53-59

yayımlarına sebep olur. Böylece sanayi ihtiyaç duyduğu iş gücünü göç ile karşılamış olur. Göç ile sanayinin işçi ihtiyacı emilmektir.

Göç zincirleri: Her göçün başka bir göçe neden olacağını savunan Ravenstein göç zincirleme etkisinden bahsetmektedir. Göç veren yerler göç alan yerlere dönüşerek ardı arkası kesilmeden devam eden bir süreçtir.

Doğrudan göç: Ravenstein diğer kanunlarda bahsettiği basamaklı ve zincirleme göçün aksine beşinci kanunda uzun mesafeli göçten bahsetmektedir. Bireylerin doğrudan büyük endüstri merkezlerine yönelmelidir.

Kır kent yerleşimcileri farkı: Kentlerde yaşayan bireyler kırsal kesimlerde yaşayanlara göre daha az göç etme eğilimindedirler. Bu kanuna göre kent daima göç alan, kırsal göç veren konumundadır. Kırsal kesimden kırsal kesime oluşan göçler basamaklı göç dalgası yaratabilir.

Kadın erkek farkı: Cinsiyete göre davranışın farklılaşmasından bahseder. Kadınların erkeklere oranla göç etme eğilimlerinin daha yüksek olduğunu belirtmektedir.

1.4.2. Everet Lee'nin Göç Teorisi (Göçte İtici ve Çekici Faktörler)

Gönüllü olsun ya da olmasın göç eylemini gerçekleştirmek çeşitli sebeplerimiz vardır. Lee'ye göre bireylerin hem yaşadıkları yerlerde hem de göç etmeyi düşündükleri yerlerde pozitif-çekici, negatif-itici ve nötr olan sebepler vardır. İtme çekme teorisi olarak da adlandırılan Lee'nin teorisinin dört temel faktörü bulunmaktadır.²¹

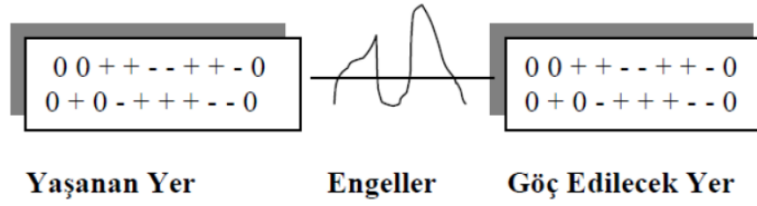
Yaşanılan yerle ilgili faktörler

Gidilmesi düşünülen yerle ilgili faktörler

İşe karışan engeller

Bireysel faktörler

²¹ Adıgüzel, a.g.e., s 25

Şekil 1. Everet Lee'nin Göç Modeli

İnsanlar göç etmek için rasyonel kararlar verirler. Lee'nin kuramına göre göç etmek için gidilecek ülkede çekici, cazip gelen faktörler vardır. Daha iyi standartlarda yaşamak, daha iyi eğitim almak, siyasi baskılardan kurtulma ve can güvenliğinin sağlanması gibi faktörler göç için çekici gelebilir. Aynı sebeplerden ötürü göç etmek itici ya da nötr olabilir. Çocuklarının daha iyi bir eğitim alması için göç etmek çekiciyken, çocuksuz bireyler için bu durum nötr olabilir. Yapısı itibariyle kuramın faktörleri göreceli ve kişiseldir. Göç edilecek mesafe, göç etmek için katlanılacak maliyet, göç edilecek ülkede ki dili bilmemek, yasal mevzuatlar göçün önüne çıkan bazı engellerdir.

İtme çekme kuramı Ravenstein' in 1881-1885 yıllarında yaptığı göç kanunları adlı çalışmalarına dayanır. Peterson daha önceden yapılmış dörtlü sınıflandırmayı değiştirerek itme çekme teorisini daha ayrıntılı hale getirmiştir.

1. İlkel göçler: Tamamen insanlığın ilkel dönemleriyle ilişkilendirilmiştir. Kuraklık, salgınlar ve iklim koşulları gibi doğal sebeplerden kaynaklanmıştır.
2. Zorlama Göçler: Yönetimi elinde tutan güçler tarafından topluluğun iradesi dışında zorlama ile göç ettirilmesidir. Nazilerin Yahudileri zorla göç ettirmeleri gibi.
3. Yönetilmiş Göçler: Göç ettirilmek istenen topluluğun göçe yönetilmesidir, göç etmemek gibi bir tercih hakları vardır. Yahudilerin göçe özendirilmesi (1933-

1938), Almanya'ya giden işçilerin daha sonrasında ülkelerine geri dönmeleri için özendirilmesi (1983-1984)

4. Serbest Göç: Diğer göç türlerinden en belirgin farkı göç karanın bireyin kendi özgür iradesiyle vermesidir. Emek göçü veya eğitim maksadıyla göç etmek gibi.
5. Kitlesele Göç: Başka bir ülkeye serbest olarak göç eden bireylerin gittikleri ülkelerdeki fırsatları göç ettikleri ülkedeki kişilere anlatarak özendirilmesi sonucu göç dalgası oluşmasıdır. Teknolojik gelişmeler sonucu çok sayıda insanın göç etmesi toplu olarak göç etmesidir.

1.4.3. Göç Sistemleri Teorisi

Herhangi bir göç hareketinin mikro ve makro faktörlerin birlikte düşünüldüğü bir sistemdir. Göç sistemleri teorisi, göç hareketlerinin genellikle veren ve alan ülke arasında sömürgecilik, siyasal etkileşim, ticaret yatırım veya kültürel bağlara dayanan ve önceden var olan bağlantılar üzerinden ortaya çıktığını ileri sürer.²² Büyük ölçekli kurumsal yapılar makro faktörleri oluştururken, ağlara, uygulamalara ve göçmenlerin kendi düşünceleri mikro yapıları oluşturur.

İki veya daha fazla ülke arasında göç sistemleri ortaya çıkabilir. Bu sistemlerin oluşması için ülkelerin coğrafik olarak birbirlerine yakın olması şart değildir. Meksika ve Amerika Birleşik Devletleri birbirlerine coğrafik olarak yakınken İngiltere ve Hindistan birbirlerinden kilometrelerce uzaktır. Göç sistemlerine göre önemli olan mesafe değil birbirleriyle kurdukları ekonomik ve siyasal bağlardır. Siyasi bağlar ve ekonomik durumlarının değişmesi veya tamamen ortadan kalkması göç sistemlerinin de yenilenmesine sebep olmaktadır. Göç sistemlerinin tarihteki gelişmeler ve güncel olaylardan etkilendiği için ortadan kalkabilir ya da yenilenebildiği görülmektedir.²³

²² Castles ve Miller, a.g.e., s 36

²³ Douglas S. Massey, Juaquin Arango, Ali Kouaouci, Greame Hugo, Adela Pellegrino, Edward Taylor, "Uluslararası Göç Kuramlarının Bir Değerlendirmesi" Göç Dergisi, Cilt (C.) 1, Sayı 1, ss 11-46

Nermin Abadan Unat, göç sistemi teorisinin dört önemli varsayım oluşturduğunu belirtmektedir. Buna göre;²⁴

1. Göç sistemlerinde yer alan ülkelerin siyasal ve ekonomik ilişkileri önemlidir, coğrafik olarak birbirine yakın olması gerekmez.
2. Çok kutuplu sistemler de söz konusu olabilir.
3. Ülkeler birden fazla göç sistemine dâhil olabilir, bu durum daha çok göç gönderen ülkelerde olmaktadır.
4. Ülkeler toplumsal değişme, ekonomik dalgalanma ya da siyasal nedenlerle sistemden çıkabilir ya da sisteme dâhil olabilir. Sistemlerin istikrarlı bir yapısı yoktur.

Göç sistemleri teorisi uluslararası göçü bir kereye mahsus olarak değerlendirmemekte, aksine tarihsel ve dinamik bir boyutu olduğundan bahsetmekte ve uluslararası göçü açıklamakta oldukça başarılıdır.

1.4.4. Kapitalist Dünya Sisteminin Merkez Çevre Göç Teorisi (Dünya Sistemi)

Samir Amin, Immanuel Wallerstein, Andre Gunder Frank gibi düşünürler tarafından geliştirilmiş kurama göre dünya merkez, yarı çevre ve çevre ülkeler olarak üçe ayrılmaktadır, bu üçlü dünya ekonomik temelli kapitalist bağlara dönüşmüştür. Aynı zamanda tarihsel yapısalıcı olarak da anılan bu kuram, göç kuramları içerisinde Marksist bakış açısına sahip bir kuramdır. Bu teoriye göre göçün temel sebebi, kapitalist anakent devletlerle onların çevresini oluşturan devletlerarasındaki tabiiyet ilişkileridir. Çevre olarak adlandırılan ülkeler, merkez ülkeler için vazgeçilemeyecek ve merkez ülkelerin sürekli kapitalist gelişimi perspektifinde ihtiyaç duyacağı bir konumda bulunduğu için ihtiyaç bağımlılığı oluşturmaktadır. Her ne kadar çevre ve merkez ülkelerin birbirine bağımlı olduğu ifade edilse de, bu bağımlılığın asimetrik bir ilişki değildir.

²⁴ Nermin Abadan-Unat, Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-ötesi Yurttaşlığa, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2002,

Çevre ülkelerden merkez ülkelere doğru uluslararası göç söz konudur. Çevre ülkelerdeki ucuz işgücünün sermaye için harekete geçirilmesidir. “Dünya sistemleri teorisi kapitalizmin sömürü eleştirisinden etkilenmiştir; sermaye birikimi işçilik malzeme rezervlerine bağlı olduğundan, bazı ülkelerde gelişmişlik, bazı ülkelerde az gelişmişlik edilir. Merkez ülkeler az gelişmiş ya da çevre ülkelerin emek gücünü ve hammaddesini istismar ederek sermaye birikimini inşa eder”²⁵

Gelişmemiş ve az gelişmiş ülkeler çevre ülkeler açısından bağımlılığın boyutları vardır.

1. Nüfus artışı ve ekonomik altyapılarıyla istihdam sorunlarını çözmeden merkez ülkeleri bir çözüm yolu olarak gördükleri için öncelikle bağımlılığın ortaya çıkmasına ve devam etmesinde etkili olmuştur.
2. Elinde hammadde bulunmasına rağmen gerekli altyapısı olmadığı için bu hammaddeden fayda sağlayamaz. Merkez ülkelere hammadde akışı ile fayda sağlamaya çalışır ve hammaddesinin değerlendire bilmek için merkeze bağlı kalır.

Merkez ülkeler çevre ülkeler aracılığıyla elde ettikleri hammaddelerden ürün imalatı yaparak bu ürünleri daha pahalı bir fiyata çevre ülkelere pazarlarlar. Bu durum kısır bir döngü oluşturur.

Gelişmişlik düzeylerinin farklı olması ülkeler arasında tarihi ve güncel bağlantıların önemine ışık tutmakla birlikte, uluslararası göçün genellikle kolonyal bağlara sahip ülkeler arasında olduğunu göstermektedir. Merkez ülkeler, ucuz işgücü, hammadde ve üretilen mamulün pazarlaması için çevre ülkelere ihtiyaç duyar. İhtiyaç duyulan fayda hatta sömürü tek taraflıdır, merkez ülkeler her zaman için karlı çıkan taraftır.

²⁵ Göker, a.g.k., ss 55-59

Bağılılık ilişkisini kontrol eden merkez ülkeler bu ilişkiden kar sağlarlar. Uluslararası göçün hem göç hem göç alan ülke için kazanımları olduğu söylenir. Dünya sistemi kuramı tam tersini söylemektedir. İş göçü genellikle nitelikli işçilerden oluşmaktadır. Nitelikli işgücünün yer değiştirmesi sonucunda göç veren ülke işgücü kaybı yaşar ve bu durumdan kazanç sağlamaz. İşgücü göçü kapitalist büyükler ile sömürülmeye müsait küçükler arası bir eşitsizlik söz konusudur.

Dünya sistemleri kuramı, uluslararası göçün genişleyen bir küresel pazarının politik ve ekonomik örgütlenmesini takip ettiğini ileri sürmekte ve bu görüş altı farklı hipotezden oluşmaktadır:²⁶

1. Uluslararası göç, gelişen dünyadaki kapitalist pazar formasyonunun doğal bir sonucudur; küresel ekonominin çevresel bölgelere nüfuz etmesi, uluslararası hareketin katalizörüdür.
2. İşgücünün uluslararası akışı, metalar ile sermayenin uluslararası akışını takip eder ancak tam tersi yöndedir. Kapitalist yatırımlar, çevre ülkelerinde köklerinden kopmuş hareketli nüfusu yaratan değişimleri tetikler; diğer yandan aynı zamanda merkez ülkelerle güçlü maddi ve kültürel bağlantılar oluşturarak ulus ötesi hareketlere yol açarlar.
3. Uluslararası göç, özellikle eski sömürgeci güçlerle eski sömürgeler arasındadır; çünkü kültürel, dilsel, idari, yatırımsal, iletişimsel ve ulaşım ile ilgili bağlar erken dönemde oluşmuştur ve sömürge dönemi esnasında dışsal rekabet ortamı özgür bir şekilde gelişmesine izin vermiştir. Bu durum belli ulus ötesi pazarlar ile kültürel sistemlerin oluşumuna yol açmıştır.
4. Uluslararası göç, pazar ekonomisinin küreselleşmesinden kaynaklandığı için, hükümetlerin göç oranlarını etkileme biçimi şirketlerin deniz aşırı yatırım faaliyetlerini düzenlemek ve sermaye ile metaların uluslararası akışını kontrol etmektir. Ancak bu tür politikalar, yerine getirilmeleri zor olduğundan

²⁶ Douglas S. Massey, Joaquin Arango, Graeme Hugo, Ali Kouaouci, Adela Pellegrino, J. Edward Taylor, "Uluslararası Göç Kuramlarının Bir Değerlendirmesi" Göç Dergisi, Cilt (C.) 1, Sayı 1, ss 29-30

uygulanma ihtimalleri pek yoktur, uluslararası ticarete anlaşmazlıklar yaratma eğilimindedir, dünya ekonomik gerileme riski taşımaktadır ve bunları bloke etmek üzere harekete geçirilebilecek temel politik kaynaklara sahip çokuluslu şirketleri karşısına almaktadır.

5. Kapitalist ülke hükümetleri başarısız olduklarında, yurt dışındaki yatırımlarını korumak ve küresel pazarın gelişimine sempatik olan yabancı hükümetleri desteklemek için yaptıkları politik ve askeri müdahaleler, belli merkez ülkelerine yönelen sığınmacı hareketlerini meydana getirmekte; bu durum bir başka uluslararası göç biçimini doğurmaktadır.
6. Uluslararası göç, nihayetinde ücret oranları veya ülkeler arasındaki istihdam farklarıyla çok az ilişkilidir; pazar oluşumunun dinamikleri ile küresel ekonominin yapısından ileri gelmektedir.

Küreselleşme çağında ön plana çıkan uluslararası göç hareketini kapitalist ilişki biçimleriyle doğrudan değindiği için dünya sistemi teorisi önem taşımaktadır.

1.4.5. Ağ (Network) Göç Teorisi

Bu teori sadece mikro sebeplerden yola çıkarak göçü açıklamaya çalışmaktadır. Göçe neden olan olaylar ortadan kalkmış olsa bile göç eden bireylerin hem gittikleri ülkelerde hem de kendi ülkelerinde ilişkileri devam etmektedir. Sosyal sermaye olarak da anılan ilişkiler ağı göçün devam etmesine olanak sağlamaktadır. Akrabalık ve hemşerilik gibi geride bıraktıkları bağlarına iş, konaklama ve ulaşım konularında yardım ederler. Bireyler göç kararı alırken yardım alabilecekleri kişiler bulunursa daha kolay karar verecekleri varsayılmaktadır

Göçün sayısal olarak artması ve göçmenlerin kendi ülkelerine sık gidip gelmeleri, kendi ülkeleriyle olan bağlarını güçlü şekilde korumaları ulus ötesi göçmen, ulus ötesi topluluk, topraksızlaşmış ulus devletler gibi kavramların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu kavramların ortaya çıkmasında etkili olan Thomas Faist tarafından geliştirilen ulus ötesi toplumsal alanlar teorisi içerisinde genelleşmiştir.

Tablo 3. Faist’in Üç Düzeyli Göç Analizi

MİKRO Değerler veya istekler, beklentiler	ORTA Kolektif ve toplumsal ağlar	MAKRO Makro düzeyli fırsat yapıları
<u>Bireysel değerler beklentiler</u> Yaşamın, sermayenin, statünün, konforun, biraradalığın ve ahlakın yükseltilmesi ve güvence altına alınması	<u>Toplumsal bağlar</u> -Güçlü bağlar: aileler ve aile üyeleri -Zayıf bağlar: gizli hareketliler, simsarlar ve kalanların ağları <u>Sembolik bağlar</u> -Akraba örgütleri, etnik, ulusal ve dini örgütler; sembolik topluluklar. <u>Bağların içeriği-işlemler</u> -Yükümlülükler, karşılıklık ve dayanışma; bilgi, kontrol ve diğerlerinin kaynaklarına erişim.	<u>Ekonomi</u> -Gelir ve işsizlik farklılıkları <u>Siyaset</u> -Ulus devletler ve uluslararası rejimler içerisindeki uzamsal hareketliliğin düzenlenmesi -Siyasi baskı, etnik, ulusal ve dini çatışmalar <u>Kültürel oluşum</u> -Baskın normlar ve söylemler <u>Demografi ve ekoloji</u> -Nüfus artışı -Ekilebilir alanların uygunluğu -Teknoloji düzeyi

Kaynak: Faist, 2003: 58

Göç teorilerinin tamamı göçü açıklamaya çalışır ancak bütüncül bir göç kuramı henüz yoktur. Faist göç aşamalarının üç kuşak barındırdığını söyler. Birincisi sanayileşme çağından meydana gelen göçlerden bahseder. Sanayi ve ticaret merkezlerine yönelen göçlerdir, göçün itici ve çekici faktörlerine vurgu yapar. İkincisi kapitalist dünya ekonomisinin, merkez çevre ülkeler arasındaki işçi göçüne vurgu yapar. Üçüncüsü ise henüz oluşma aşamasındadır. Ulaşırı toplumsal alanlar olarak ifade edilen önceki teorilerin tamamlandığını ancak yerini almadığını, uluslararası göçmenlerin çoklu sınır bozucu, ailesel, ekonomik, kültürel, sosyal, dini ve siyasal ilişkiler sürdürmek yoluyla sınırları aşan bağlardır.

Göç teorilerin gelişimi ve göç tarihi birlikte incelendiği zaman görülmektedir ki tarih boyunca göçlerin sebepleri değişmiş, göç teorileri de değişen tarihle birlikte şekillenmiştir. Bilinen ilk göçlerin sebepleri iklim ve doğa olaylarıken, daha sonra eğitim, daha iyi bir iş gibi sebepler göçü etkilemeye başlamıştır. Küreselleşen dünya ile birlikte işgücü ön plana çıkmıştır. Göç bireysel bir seçim olmaktan çıkıp mecburiyet halini almıştır. Türkiye’de göç çalışmalarının bir disiplin haline gelmesine katkı sağlayanların başında Nermin Abadan-Unat bulunmaktadır. Nermin Abadan-Unat elli yılı aşkın süredir uluslararası göç süreçlerinin her evresinde çalışmış, göç süreçlerinin geriye dönük bir şekilde değerlendirme yapmamıza çok önemli katkılar sağlamıştır.

1.5. Göçün Etki ve Sonuçları

Günümüzde göçe Ravenstein’in teorilerini ispatlamaya başladığı zamanlardaki gibi bakılmamaktadır. Göçün sonuçlarının önem arz ettiğinin farkına varılmıştır. Göç ile beraber ekonomik, kültürel, demografik yapıları farklı kişiler bir arada yaşamaya başlar. Tarihe bakıldığında görülmektedir ki göçün en önemli sosyolojik etkisi ve sonucu kültürlerin yayılmasıdır. Yeni siyasal, etnik kimliklerin kabullenmesini sağlamış, farklı dili, dini, gelenekleri olan insanları birbiriyle kaynaştırmıştır. “Gerçekten toplumların kültürel değişim süreçlerinde, hatta çeşitli kültürlerin karışımından yeni kültürler yaratan

ana güçlerden birisi şüphesiz göçtür.”²⁷ Romanların, Hindistan’dan Balkanlara göçü sırasında Antakya’da bölgesel birçok dil ile karşılaşmışlardır. Romanca dilinin içerisine Antakya’daki kültürel ve ticari ilişkiler aracılığıyla Ermenice ve Farsça kelimeler katmışlardır, göç ile birlikte romanca gelişmeye devam etmiştir. Farklı kültürler bir arada yaşayarak kaynaşmış ve birbirlerinden etkilenmişlerdir fakat kültürlerin bir arada yaşaması bazı sıkıntıları beraberinde getirmektedir. Göç alan ülke vatandaşları ve göçmenler arasında olumsuz tepkiler de olabilmektedir. İŞİD gibi terör örgütlerinin neredeyse Avrupa’nın her yerinde gerçekleştirdiği terör olayları nedeniyle Avrupa’da Müslümanlara tepkiyle yaklaşılması göç alan ülkedeki insanların tepkisidir. Müslüman göçmenler terör olaylarına sebep olduğu yargısı oluşmaktadır.

Nazilerin baskısı sonucu Almanya ve Avusturya Üniversitelerinde İlişği kesilen birçok Yahudi bilim adamı göç etmek zorunda kalmışlardır. 1933’te Türkiye’ye gelerek İstanbul ve Ankara’daki üniversitelerde görev yapmaya başlamışlardır. Eğitim kurumlarımızın gelişmesi açısından çok faydalı olmuştur. Yahudi göçmenlerin uzman oldukları tıp, matematik, felsefe, kimya, deri ve bakır işçiliği, tekstil dokuma ve ipekböcekçiliği gibi konularda göç ettikleri ülkeye fayda sağlamışlardır. Yanlarında servetleri taşıyamamış olmalarına rağmen yetenekleri Türkiye açısından yararlı olmuştur.

Köle olarak getirilen Afrikalı göçmenler dahi Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte özgür kalınca kendi etnik kültürlerini yaşamaya devam etmişlerdir. Kendi dillerini konuşup, kendi kültürlerinde olduğu gibi kalabalık kutlamalar yapmaya devam etmişlerdir. Tedavi veya fal gibi amaçlarla tütsüleme törenleri yapmaya devam etmişlerdir. İki farklı kültür bir birinden etkilenerek değişmeye ve uyum sağlamaya devam etmişlerdir.

Ekonomik etkiler açısından hem olumlu hem de olumsuz etkileri bulunmaktadır. Göçler üzerinde iklim değişiklikleri nedeniyle otlakların azalması ve kuraklık da göçlere sebep olabilmektedir. Ülkede göçmen nüfusun artmasıyla birlikte konut fiyatlarının

²⁷ Murat Erdoğan, Ayhan Kaya, (Ed.) Türkiye’nin Göç Tarihi: 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler, (2. Baskı), İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul 2015, s.a.317-339

yükseldiği görülmektedir. Zor durumda kalan göçmeler emek yoğun işlerde iş güvencesiz çalışmak zorunda kaldıkları için işsizlik artmakta, iş koşulları kötüleşmektedir. Göçmenlerden gelir düzeyi yüksek olanlar yatırım yapma potansiyeline sahip oldukları için olumlu sonuçları olarak sayılabilir.

Ulus-devlet merkezli yönlemsel milliyetçilik uluslararası göçü ulus-devletin sınırlarına, düzenine, vatandaşlık ve sosyal refah rejimlerine meydan okuyan bir olgu olarak görür. Vatandaşa karşı göçmeni yabancı olarak sınıflandırır, daha sonra yabancıyı yasal, yasa dışı, kaçak gibi alt kategorilere indidir. 11 Eylül saldırılarından sonra ulusaşırı göç toplumsal düzeni tehdit eden bir olgu olarak görülmeye başlanmıştır. İnsani en temel haklara ulaşamadıkları için göçe zorlanan birçok insan çoğunlukla insan tacirlerinin ellerine düşüp göç yollarında can vermişlerdir.²⁸

Göçün güvenlik endişelerine sebep olmasıyla halklar arasında uyum sürecinin daha da zorlaşmasına ve halklar arasında “biz” ve “onlar” söyleminin daha da çok yerleşmesine sebep olmuştur. Günümüzde hükümetler bazı dinden olanlara kapılarını kapattığını söylemektedir. Geçmişte de buna benzer durumlar yaşanmıştı. Fransa, İspanya, Polonya gibi ülkeler Yahudilerin ülkelerinden göç etmelerini istemişti.

²⁸ Saniye Dedeoğlu, Çisel Ekiz Gökmen, Göç Sosyal Dışlanma, Yayınevi Yayınları, İstanbul, 2011, ss 33-35

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYE GÖÇ TARİHİ

2.1. Türkiye’den Göçler

1960’lı yıllara kadar Türkiye’den yurtdışına çıkış yasağı bulunmaktaydı, 1960 öncesi Türkiye’den göçler ağırlıklı olarak gayrimüslim göçlerinden oluşmaktaydı. 1960 öncesi gerçekleşen göçler siyasi ve kültürel nedenlerden kaynaklanmaktaydı. Gayrimüslimler bazen bireysel bazen de küçük gruplar halinde 1923-1960 yılları arasında ülkeden ayrılmışlardır. On bin Türk vatandaşı Yunanca konuştukları için 1935 yılında Türkiye’den göç etmişlerdir. 11 Kasım 1942’de Varlık Vergisi Kanunun²⁹ uygulanmaya başlaması ile gayrimüslimlerin göçleri hızlanmıştır. 1948-1952 yılları arasında İsrail Devletinin kuruluşu ile birlikte yaklaşık 35 bin Musevi Türkiye’den İsrail’e göç etmiştir.

1961 yılı Anayasasının yürürlüğe girmesi ile birlikte yurtdışına çıkış yasakları kaldırılmıştır. Birinci Dünya Savaşı’nın yol açtığı zorunlu nüfus hareketlerinin açtığı sorunları çözmeye çalışan Avrupa, İkinci Dünya Savaşı ile daha büyük bir yıkıma maruz kalmıştır. İkinci Dünya Savaşından sonra Avrupa’nın yeniden inşası için işgücüne ihtiyacı artmıştır. Türkiye, 1960’dan itibaren Avrupa ülkeleri ile işgücü göçü anlaşmaları imzalanmıştır. Bu anlaşmalar sonra Türkiye’den kitlesel göçler başlamıştır. “Devlet Planlama Teşkilatı³⁰ (DPT) aracılığı ile 1961’de Federal Almanya, 1964’te Avusturya, Hollanda ve Belçika, 1967’de Fransa ve 1968’de Avustralya ile işgücü anlaşmaları yapılmış ve milyonlarca kişi çalışmak üzere Avrupa ülkelerine gönderilmiştir.”³¹

²⁹ Varlık Vergisi 4305 numaralı kanunun 1. maddesinde şu şekilde tanımlanır: “ servet ve kazanç sahiplerinin servetleri ve fevkalade kazançları üzerinden alınmak ve bir defaya mahsus olmak üzere Varlık Vergisi adıyla bir mükellefiyet tesis edilmiştir” (Varlık Vergisi Kanunu, 1942: madde 1).

³⁰ Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Türkiye’nin ekonomik ve sosyal kalkınmasını hızlandırmak için 30 Eylül 1960 tarihinde kuruldu. Devletin ekonomik, sosyal ve kültürel amaçlarının belirlenmesinde hükümete danışmanlık yapmaktaydı. Hükümetçe belirlenen amaçları gerçekleştirmek için kalkınma planları ve yıllık planlar hazırlardı. Teşkilat 2011 yılında Kalkınma Bakanlığı olarak yeniden organize edildi. https://tr.wikipedia.org/wiki/Devlet_Planlama_Te%C5%9Fkilat%C4%B1 (Alıntı tarihi 25.01.2017)

³¹ Yusuf Adıgüzel, a.g.k., s. 63

Yerleşmek maksadıyla göç edilmemiş bile olsa inşaat projelerinde görev yapmak üzere Birleşik Arap Emirlikleri, Libya, Kuveyt, Irak, Suudi Arabistan, Rusya gibi ülkelerde çalışan erkek ağırlık bir Türkiyeli göçmenler bulunmaktadır. 10 Mart 1967’de Türkiye Ve İsveç arasında imzalanan İş Gücü Göçü Anlaşması ile resmi olarak Türkiye’den İsveç’e göç başlamıştır. İsveç’e yaşanan göçlerde resmi anlaşmadan çok akrabalık bağları etkili olmuştur. Zamanla zincirleme göç hareketine dönüşen kitlesel göç hareketi Konya’nın Kulu ilçesinden olmuştur.

Göçün ilk yıllarında, göçmen işçilerin birkaç yıl çalıştıktan sonra Türkiye’ye geri dönecekleri düşünülmekteydi. Almanya işçilerin sözleşmelerini iki yıllık yapıyor ve misafir işçi olarak adlandırıyordu. Yabancı işverenlerin arz ettikleri iş türlerinin düşük statülü ve çalışma şartları açısından zor olmasına rağmen, önemli bir işgücü kitlesi, yurt dışında çalışarak sosyoekonomik durumlarını düzeltmek ve dönüş sonrası daha üst bir statüye ulaşmak amacıyla göç sürecine katılmışlardır.³²

Almanya, 1973’te yaşanan petrol bunalımıyla birlikte yabancı işçi alımını yasaklayan yasayı uygulamaya koymuştur. Yasayla birlikte işgücü göçü önemli ölçüde durmuştur. Mevcut yabancı işçilerin ülkelerine geri dönmeleri özendirilmiştir. Resmi işçi alımının durdurulmasıyla birlikte Avrupa’ya gidişler yasal olmayan yöntemlerle devam etmiştir. İthal gelin ve damatlar ile aile birleşimi yolu ile Türklerin nüfusu artmaya devam etmiştir. Aile birleşimleri ile Avrupa da ki yabancı işçiler kalıcı hale gelmiştir. Yabancı işçilerin kalıcı hale gelmesiyle birlikte hükümetler bazı adımlar atmak zorunda kalmıştır.

“Türkiye, göçmen gönderdiği Batı Avrupa ülkeleriyle anlaşmalar imzalayarak, işçilerin sağlık bakımlarını, iş kazası, sakatlık ve ölüm hallerinde yapılacak yardımları sosyal sigorta kapsamına almış, doğum ve çocuk yardımları, işsizlik ve emeklilik hakları tanınmıştır.”³³

³² Adıgüzel, a.g.k., s.68

³³ Nermin Abadan-Unat, Türk Dış Göçünün Aşamaları, Kökler ve Yollar, Türkiye’de Göç Süreçleri Kitabı İçinde, Derleyenler: Ayhan Kaya, Bahar Şahin, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007 2007, s.6

1980 darbesinin yarattığı baskı nedeniyle Türkiye’den kaçanların başlattığı siyasal göç dönemi başlamıştır. Almanya, Fransa, İngiltere başta olmak üzere Avrupa ülkelerine yoğun bir şekilde iltica hareketi başlamıştır.

Tablo 4. Türkiye’den Almanya’ya İltica Talebinde Bulunanlar

Yıl	Sayı
1980	57.913
1984	4.180
1986	8.693
1988	14.873
1990	22.082
1996	23.814
1997	16.840

Kaynak: Faist, 2003, s.124

Türkiye’den Avrupa’ya iltica taleplerinin artması ile birlikte Avrupa ülkeleri yabancılar yasasında yeni düzenlemeler yapmaya başlamıştır. Almanya 1980 Ekim ayından itibaren İngiltere ise 1989 yılından itibaren Türkiye’ye vize uygulaması başlatmışlardır.

Almanya, Türk nüfusunun artmasına engel olamamıştır. 1983-1984 yılları arasında Türkiye’ye geri dönmeyi teşvik amaçlı bazı yardımları kararları almıştır. Geri Dönüşü Teşvik Kanununa göre 30 Haziran 1984 tarihine kadar kesin olarak Türkiye’ye geri dönenlere Almanya devleri 10.500 Alman Markı yardımda bulunmuştur. Her çocuk için 1.500 Alman Markı ödeme yapmış, sigorta paralarının belli bir kısmı hiç

bekletilmeden iade edilmiştir. 250 bin kişi bu teşviklerden yararlanmıştır.³⁴ 1991 yılında yürürlüğe giren Yabancılar Yasası ile Almanya’da doğup Türkiye’ye ailesi ile dönüş yapmış 15-21 yaş arasındaki gençlere Almanya’ya dönüş hakkı verilmiştir. Almanya’ya uyum sağlayacağı düşünülen gençler geri çağırılmış olmalarına rağmen Almanlar ile aralarında keskin bir ayrışma yaşanmıştır.³⁵

1990 sonrası Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ve Doğu Bloku ülkelerinde meydana gelen ekonomik ve siyasal gelişmeler nedeniyle Türkiye’den bu ülkelere de işçi ve işveren göçünde artış olmuştur.

Türkiye’den Avrupa ülkelerine işçi gönderilmesinin olumlu ve olumsuz sonuçları olmuştur. Yurtdışına işgücü göçü ülke içerisinde işsizliğin azalmasını sağlamıştır. Ayrıca yurtdışına giden işçiler ülkelere döviz avantajı sağlamaktadırlar. Aynı zamanda kalifiye işgücünün ülkeden göç etmesine sebep olmaktadır. Yurtdışına göç eden işçiler hem gittikleri ülkede hem de geri dönmeleri halinde kendi ülkelerinde uyum problemi yaşamaktadırlar. Uzun yıllardır Avrupa’da yaşamalarına rağmen hala dil, din ve diğer kültürel problemleri yaşamaktadırlar. Avrupa da doğan kuşaklar da dâhil olmak üzere uyum problemi yaşamaktadırlar.

2.2. Türkiye’ye Yabancı Göçleri

2.2.1. Romanlar

Türkiye tarihi birazda göçlerin tarihidir. Özellikle romanlardan bahsederken göç eden veya potansiyel göç edebilecek kişiler doğru bir anlatım olacaktır. Türkiye tarihinde romanların göçleri yer almaktadır. Roman terimi yerine “çingene” kelimesi kullanılarak olumsuz bir anlam yüklenmektedir. Romanların tarihsel konumları ve sosyoekonomik durumları değerlendirilirken “olumsuz önyargıların” rolüne dikkat etmek gerekmektedir. Romanların sürekli göç edenler olarak görülüp olumsuz anlamlar

³⁴ Abadan-Unat, a.g.e., ss 261-274

³⁵ Somuncu, B., Türkiye’nin Avrupa Birliğine Tam Üyelik Sürecinde Uluslararası Göç Politikası, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2006, ss 10-16

yüklenmiştir. Romanlar göç nedeniyle, köksüz, aidiyet bağları olmayan, yabancı olduklarına dâhil algılar vardır.

Balkanlar romanlar için yaklaşık beş yüz yıllık bir durak olmuştur. Romanların gerçek kökenin nereye dayandığı tam olarak bilinmemekle birlikte bir tartışma konusudur. Antropologlar ve dilbilimciler Romanların göç macerasının Hindistan'dan başladığı konusunda hemfikirlerdir. Hindistan çıktıktan yarım yüzyıl sonra Anadolu'ya ulaşmışlardır ve sonrasında Balkanlara yerleştikleri düşünülmektedir. Romanlar Antakya'da kültürel çekim ve ticari ilişkiler nedeniyle dillerine yeni kelimeler katmışlardır.

Osmanlı'nın 14. Ve 15. Yüzyıllar boyunca devam eden fetihleri sonucu birçok Roman, Osmanlı himayesine girmiştir. Bu topraklarda yaşayan çingenelerin vergi kayıtlarına rastlanmaktadır. Vergi sisteminde Müslümanlar ve gayrimüslimler arasındaki bir seviyede yer almaktaydılar. Osmanlı ordusunda çingenelerin de yer almaktaydı. Romanların tümünün yerleşik hayata geçmeleri için 16. yüzyıldan itibaren idari baskı yapıldı. Baskının sebebi göçebe yaşayan romanlardan vergi toplamakta zorlanmalarıydı. Romanlar geleneklere aykırı ve farklı görüldükleri için dışlanmış, garipsenmişlerdir.³⁶

2.2.2. Yahudilerin Göçü

Yahudiler 1299 yılından itibaren Anadolu ve Balkanlarda sayısız göç gerçekleştirdiler. M.S. 69 yılında İkinci Mabet' in³⁷ Romalılar tarafından yıkılmasından önce Balkanlar ve Anadolu'ya gelerek Bizans'ın büyük şehirlerine yerleşmeye başladılar. Anadolu'da yaşayan Yahudiler İkinci Mabet' in yıkılmasından sonra zorunlu ya da gönüllü olarak göç eden ya da esir pazarlarında satılan dindaşlarını satın alarak

³⁶ Kaya, Erdoğan, Türkiye'nin Göç Tarihi, 14.yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler, ss 39-45

³⁷ Birinci Tapınak, Kral Süleyman tarafından MÖ 957 yılında yaklaşık 7 yıllık bir sürede inşa edilmişti. Antik Museviliğin merkeziydi. İlk tapınak MÖ 586 yılında Babiller tarafından tahrip edilmiştir. Yeni tapınak MÖ 516 yılında tamamlanmasının ardından MÖ 515 yılında ibadete açılmıştır. Yaklaşık 500 yıl sonra İkinci Tapınak, MÖ 20 yılında Kral Herod tarafından yeniden tamir ettirilmiş ve daha sonra Romalılar tarafından M.S. 70 yılında tahrip edilmiştir. Her ne kadar Tapınak uzun süre önce tahrip edilmiş olsa da, Batı duvarı hala ayakta ve uzun yıllardan beri tapınak yapısının ayakta kalan tek duvarı olduğuna inanılır. Bkz. Kurt, Ali Osman, 2006, "İkinci Mabet Dönemi Yahudiliğe Genel Bir Bakış", Cumhuriyet Üniversitesi Dergisi, (s.a. 445-463) <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1396.pdf> (Alıntı tarihi: 04.02.2017)

azat etmişlerdir.³⁸ Azat edilen ve göç eden Yahudilerle birlikte Anadolu'daki sayıları artmıştır.

1326 yılında Bursa'yı fetheden Orhan Bey Şehri alınca savaştan kaçan Yahudiler Bursa'ya geri döndü. Sanayi, ticaret ve maliye gibi konularda yetenekli olan Yahudilere özel bir ilgi gösterdiler. Kendi inançlarını rahatlıkla yaşamak için toplu olarak bir mahallede oturmak isteyen Yahudilere saygı gösterildi ve bu şekilde yaşamlarına izin verildi.

1376 yılında Macaristan'da ortaya çıkan kara veba salgının sorumlusu görülen Yahudileri ülke dışına sürüldüler. 1394 yılında Hristiyan olan bir Yahudi'nin tekrar Musevi olmak isteyince VI. Şarl, bir kararname ile Yahudilerin Fransa'da ikamet etmelerini yasakladı. Onların mallarını satmalarına bir süre verdikten sonra 1395 yılında toplu olarak sınır dışı edildiler. Sınır dışı edilen Aşkenaz³⁹ Yahudileri önce Almanya'ya göç ettiler. Kitle halinde öldürülmekten kaçabilenler ise Osmanlı'ya sığındı. Osmanlı'nın Rumeli ve Balkanlarda egemenliği ele geçirmesi ile Avrupa zulüm ve baskı gören Yahudiler için bir umut kapısı oldu ve Osmanlı'nın egemenliğinde ki topraklara göç ettiler.

Yahudiler nüfusu yetenek insanlar olarak görülüyordu. İstanbul'un fethinden üç gün sonra Fatih Sultan Mehmet Yahudi nüfusunun sayısını arttırmak için Yahudi cemaatlerine mektup göndererek onları İstanbul'a davet etti. Davet üzerine çok sayıda Yahudi ailesi İstanbul'a yerleşti. Daha sonra İspanya'dan sınır dışı edilen Yahudilerin bir kısmı Osmanlı'ya bir kısmı da Polonya'ya göç etmişlerdir.

Osmanlı, 17. yüzyılda himayesinde bulunan Kazaklara Lehistan'ın saldırması sonucu Polonya'ya savaş açmıştır. Bu dönemde binlerce Leh Yahudi'si Kırklareli ve İstanbul'a yerleştirildi. Osmanlı'nın gerileme dönemine girmesi ile birlikte toprak kaybetmeye başladı. Avrupa'da kaybettiği topraklarda bulunan Yahudiler ve

³⁸ Dönemin hahambaşı zengin Yahudilerin, esir Yahudilere (Pidyon şevuyim ödeyerek: göçmen satın alma tazminatı) yardım etmesini emretti.

³⁹ Aşkenaz Yahudileri: Kuzey ve Orta Avrupa'da yerleşmiş veya Amerika'ya göç etmiş, Sefarad (aşkenaz olmayan bütün Yahudiler) olmayan Yahudilere verilen ad.

Müslümanlar Osmanlı topraklarına göç etmeye devam etti. Yüzlerce Romen Yahudi ailesi 1899-1900 yıllarında Eldorado⁴⁰ olarak anlatılan Anadolu'ya göç edip orada tarım kolonileri kurmayı umut ettiler. Dobruca'dan gelen 100 aile Eskişehir-Ankara arasındaki kamu arazilerine yerleştirildiler. Ticarete gösterdikleri başarıyı tarım da gösteremediler. Osmanlı yoğun olarak devam eden göçü yönetmeye çalıştı. Filistin ve Kudüs'e yerleşmelerine engel olmak için aldığı tüm tedbirlere rağmen göç devam etti.

Yunanlıların bağımsızlık mücadeleleri sırasında Yahudiler ve Müslümanlar Osmanlı'ya göç etmeye devam ettiler. 1924 mübadelesi sırasında kent Yahudilerinin büyük bir kısmı Türklerle birlikte göç ettiler. Rusya'da meydana gelen olaylar sonucunda Osmanlı'ya ilticalar da artmaya başladı. Yahudi asıllı Rus askerleri İstanbul'da Galata mahallesine yerleşmeye başladılar. 1917 Bolşevik Devrim'inden sonra Yahudiler, Osmanlı'ya göç etmeye devam ettiler. Kafkaslardan da yoğun bir Yahudi göçü gelmeye başladı. Gelen Yahudilerden 150 aile İzmir'e diğerleri Trakya bölgesine yerleştirildi.

İkinci Dünya Savaşına katılmayan Türkiye, Filistin Yahudi Ajansının İstanbul'a yerleşerek faaliyet vermesine izin verdi. Romanya ve Bulgar limanlarından deniz yoluyla ya da tren ile gelen binlerce Yahudi göçmen yasal işlemleri tamamlandıktan sonra Filistin'e ulaşmaları sağlandı.⁴¹

II. Beyazıt Yahudileri ülkesine kabul ederken Kral Ferdinand'ın ülkesini yoksullaştırdığını kendi ülkesini zenginleştirdiğini söylemiştir. Yahudilerin yeteneklerini her zaman ülke için faydalı olacağını düşünmüşlerdir.

2.2.3. Afrika'dan Göçler

Büyük Sahra yüzölçümü açısından devasa boyutlarda idi. İklim yapısı nedeniyle büyük çoğunluğu çöllerden oluşan Büyük Sahra'da develerle su taşınmaya başlanan 8. yüzyıldan önce seyahat edilmediği düşünülmektedir. Develerle su taşınmaya başlanması

⁴⁰ Efsanedeki hayali altın kente verilen isim.

⁴¹ Filistin Yahudi Ajansı Türkiye'ye anlayış ve yardımları için 24 Ocak 1945 tarihli bir yazı ile teşekkür etmiştir.

ile birlikte önemli hesaplamalar yapılarak seyahat edilemeye başlanmış ve ticaret gelişmeye başlamıştır. Afrika'dan İstanbul'a yolculuk süresi iki yıl kadar sürmekteydi. Ticaretin gelişmesiyle birlikte 14. yüzyıldan itibaren Akdeniz havzasına köleler gönderilmeye başlamıştır. Mısır, Cezayir, Tunus ve Libya gibi ülkeler üzerinden gemilere bindiriliyorlardı.

Afrika'dan siyah köle ticareti sadece gemiler ile yapılmıyordu. Hacca giden zengin insanlar oradan siyah köle getirmeleri çok yaygındı. Yemen'e gönderilen Osmanlı askerleri de dönerken satmak için yanlarında köle getiriyorlardı. Kongo'dan yakalanan köleler Zanzibar adasında gemilere bindirilerek Hint Okyanusu üzerinden Akdeniz'e getiriliyorlardı.

Tablo 5. Akdeniz'den Türkiye'ye Getirilen Siyah Köle Sayı Tahminleri

Kaynak Ülke	Toplam
Mısır	640.000
Libya	560.000
Tunus	88.000
Cezayir	50.000
Toplam	1.288.00

Kaynak: Kaya, Erdoğan, Türkiye'nin Göç Tarihi, 14.yüzyıldan 21. Yüzyıla
Türkiye'ye Göçler, ss 82-90

Yukarı tabloda Ralph Austen, 1992 yılındaki araştırma verileri kaynak alınmıştır. Buna göre Akdeniz'den gemi ile Türkiye'ye getirilen köle sayısı neredeyse bir buçuk milyondur.

Afrika'dan gerçekleşen göçlerin büyük çoğunluğu insanların kendi istekleri dışında gerçekleşmiş zorunlu göçlerdir. Kendi isteği ile yani gönüllü göç edenler eğitim, ticaret, hac gibi sebepler ile geliyordu. Zorunlu olarak göç ettirilenler ise köle olarak satılıyordu. 1850'li yıllarda İstanbul sokaklarında dolaşırken muhakkak bir zenciye rastlanırmış, Afrika'dan yoğun bir göç olduğunun ispatıdır. Zencilerin çoğu Müslüman ailelerin evlerinde hizmet vermekteydi. Bir kısmı kendileri için zanaatkârlık yapıyordu, bir kısmı da yine sahipleri için gündelik işlerde çalışıyorlardı. Afrika kıtasında meydana gelen gelişmelerden kaynaklı zaman içinde Afrikalı kölelerin sayılarında artış olmuştur.

Tanzimat dönemi ile birlikte kölelik azaltılmaya başlandı. 1846 yılında Sultan Abdülmecid tarafından esir pazarları kapatıldı 1857 yılında köle ticari yasaklandı. Ancak evlerden satışlar devam etti. Cumhuriyet kurulana kadar köle ve cariye satışları da devam etti. Afrikalıların oluşturduğu nüfus 20. yüzyılda sona ermesiyle azalmaya başladı. Köle ticaretinin sona ermesiyle Afrikalı nüfus İzmir'e yerleştirildi.

1980'li yıllardan itibaren Türkiye'ye Afrikalı öğrenciler İslami Kalkınma Bankası'nın⁴² burslarıyla geldiler. Gelen Afrikalı öğrenci göçmeler zincirleme göçü başlatmış oldular. Aile üyelerinin kendileri karşılayarak İstanbul ve Ankara'ya gelmelerini sağladılar. Aynı zamanda Afrikalılar bavul ticareti olarak bildiğimiz seyyar satıcılık işlerini de yapmaktadırlar. Ve ülke içerisinde ki nüfusları giderek arttı. Türkiye her ne koşulda gelmiş olurlarsa olsunlar Afrikalılar için bir gelir kapısı olmaya devam etmektedir.⁴³

2.3.4. Kırım Tatarlarının Göçleri

Rusya güneyine doğru genişleme politikaları sonrasında 8 Nisan 1783 tarihinde Kırım'ı egemenliği altına aldığını açıklamıştır. Kırım halkına iyi muamele edeceklerini açıklamalarına rağmen Kırım halkına sert müdahale edilmiş ve Ruslaştırma çalışmaları yapılmıştır. Çok sayıda Rus asıllı Hristiyan bölgeye yerleştirilmiş, Müslüman Tatarlar

⁴² 7 Aralık 1973'te İslam Konferansı örgütüne kurucu üye 7 ülke tarafından geri kalmış İslam ülkelerini kalkındırmak için kurulmuş bir kurumdur.

⁴³ Kaya, Erdoğan, Türkiye'nin Göç Tarihi, 14.yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler, ss 79-109

göçe zorlanmıştır. Daha önce toprakları kendilerine ait olan köylüler, özgürce işledikleri toprakları vergi ödüyorlardı. Rusya, köylüleri toprakla birlikte alınıp satılan bir uygulamaya dönüştürdü.

İlk olarak deniz kıyılarına yaşayan sekiz bine yakın Kırım Tatarı göç etmiştir. Göç ettirmeye teşvik edilmiş olmalarına rağmen göç etmeye niyetli 20.000 kişi kılıçtan geçirilerek öldürülmüştür. Osmanlı ve Rusya arasında imzalanan Yaş Anlaşmasına⁴⁴ kadar göçler durmuştur. Yaş Anlaşmasının imzalanması ile birlikte Osmanlı'ya kitlesel göçler başladı. Sultan ve halifenin sancağına bağlı oldukları kabul edilen göçmenler herhangi bir şart koşulmadan kabul edildiler. Göçler ile Osmanlı asker ihtiyacına fayda sağlamayı da amaçlamaktaydı.

Yaşanan sıkıntılardan kaynaklı Tatarları kontrol altında tutabilmek için Karasu⁴⁵ civarına yerleştirilmişlerdir. Edirne ve Afyon'a yerleşen Tatarlarında Karasu'ya yerleştirilmesine karar verilmiştir. Karasu'ya göç ederek yerleşik hayata geçmişlerdir. İlk başlarda vergilerden muaf tutulan Kırım Tatarları, Osmanlı'nın savaşları kaybetmesiyle birlikte istememelerine rağmen vergi ödemek zorunda kalmışlardır.

1860-1861 tarihileri arasında Kırım Tatarlarının en büyük göçü gerçekleşti. Osmanlı, fakir olan göçmenleri nakliye ve gemi masraflarını karşıladı, yiyecek, kışlık yakacak, sevk edilmeleri konusunda destek oldu. Osmanlı iskân politikasının en önemli unsurlarından biri dağınık bir şekilde iskân edilmiş olmalarıydı. Toplu olarak iskân edilmelerine hiçbir zaman sıcak bakılmamıştır. Göçmenlerde toplu iskân etmekte ısrar etmişlerdir. Kendilerine gösterilen yerleri beğenmemiş birlikte ikamet etmek istemişlerdir. Osmanlı böyle bir iskân politikasıyla kabile reislerinin topluluk üzerindeki etkisini azaltmayı amaçlamıştır. Asayişsizliği önleyerek, Müslüman toplumlarla

⁴⁴ 10 Ocak 1792'de Yaş Antlaşmasının imzalanmasıyla Osmanlı ve Rusya arasında başlayan daha sonra Avusturya'nın katılımıyla devam eden savaş sona erdi.

⁴⁵ Karasu, Marmara Bölgesi'nde, Sakarya iline bağlı bir ilçe, doğusunda Kocaali ilçesi, güneyinde Hendek ilçesi, güneybatısında Ferizli ilçesi batısında Kaynarca ilçesi ve kuzeyinde de Karadeniz ile çevrilidir.

kaynaşmalarını sonucunda kendi öz kimliklerinden sıyrılmalarını amaçlamaktaydı. Kırımlıların göçleri Osmanlının yıkılışına kadar devam etmiştir.⁴⁶

2.3.5. Çerkezlerin Göçleri

Çerkez kelimesi köken anlamı toprağı işleyen demektir. Adıgeler, Kabardeyler, Çeçenler ve Abazaların genel adı olarak Çerkez ismi kullanılmaktadır. Osmanlı ile Çerkezlerin ilişkileri çok dostane değildi. Kötü olan ilişkiler kız alıp-vermek yani evlilikler aracılığıyla düzelmiştir. “Yoğunluklu olarak 1850’li yıllarda başlayan ve 1917 Rus Devrimine değin dalgalar halinde kara ve deniz yoluyla Osmanlı topraklarına gelen Çerkesler, Bab-ı Ali tarafından Anadolu topraklarına, Balkanlara ve bugünkü Suriye, Ürdün ve İsrail topraklarına yerleştirilmişlerdir. Önce Kırım Savaşı’nın ardından daha sonra 1877-78 Osmanlı-Rus Harbi’nden sonra Çerkesler, Osmanlı Topraklarına akın etmeye başladılar.”(Gökçe’den aktaran Kaya, 2015 s.140) Göçmenleri kendi seçtikleri bölgelere yerleştiriyorlardı. Bu göçler aracılığıyla Osmanlı genç Müslüman sahip oluyordu. Osmanlı hem savaşacak askeri güç elde ediyordu hem de Orta Anadolu ve Ortadoğu’da merkezkaç ayrılıkçı hareketlere karşı denge unsuru olarak Çerkezlerden yararlanmayı düşünüyordu.

Osmanlı’ya sığınan Çerkez nüfusunun bir milyonun üzerinde olduğu düşünülmektedir. Zorlu göç koşulları nedeniyle pek çok insan da hayatını kaybetmiştir. Göç sonrası 10 yıl süreyle askerlik ve vergiden muaf tutuldular, ev yapımı için gerekenler yine Osmanlı tarafından karşılandı. Çerkezleri, Osmanlı bir denge oluşturmak için kullandı. Özellikle de Dürziler, Türkmenler, Kürtler ve Bedevilere karşı bir denge unsuru olarak kullanıldı. Farklı kültürle farklı coğrafyalarda karşılaşan Çerkezler kendilerini dışa karşı kapamışlardır. Türkiye’deki farklı etnik kültürler de Çerkezleri, hırsız, geçimsiz, suça yatkın, kaçakçı olarak görmekteler. Bu önyargılar nedeniyle Çerkezler, düğünlerine, cenazelerine dışarıdan kimseyi davet etmemektedirler. Çerkezlerde Türklere karşı önyargılar beslemektedirler.

⁴⁶ Kaya, Erdoğan, Türkiye’nin Göç Tarihi, 14.yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler, ss 121-130

2.3.6. Yunanistan'dan Göçler

1912-1913 yıllarında yaşanan Balkan savaşlarının en önemli sonuçlarından biri mübadele yapılmasıdır. Bulgaristan ile Osmanlı bir nüfus mübadelesi yaparak sınırdan 15 kilometreye kadar olan bölgedeki doksan bin Müslüman ve Bulgarları karşılıklı olarak yer değiştirirler. Yunanistan bu dönemde mübadele yapmak için teklifte bulunur. 1914 Mayıs ayında bir mübadele heyeti oluşturulur, İzmir sahillerinin 30 kilometre içlerine kadar Rumlarla, Müslümanların değişimini öngörürler. Fakat aynı dönemde Birinci Dünya Savaşı başlayınca mübadele yapılamaz. Sınırlarda değişiklikler yaşanmasıyla birlikte 1919 yılında Yunan-Balkan mübadelesi yapılır.

Yunan ordusu 15 Mayıs 1919'da İzmir'e çıkartma yapasından sonra Türk ordusu İzmir'e doğru ilerler. İzmir'de bulunan Rum'lar Türk ordusunun ilerleyişinden ürkmüşlerdir. Yunan ordusunun yaptıklarının cezasını kendilerinin çekeceği düşüncesiyle 1922 yılından itibaren Mudanya, Gemlik ve İzmir gibi limanlardan kaçarak Yunan adalarına sığınmışlardır.

Lozan konferansı toplanacağı sırada konuya dikkat çeken Mülteciler Cemiyeti Yunanistan kamplarındaki durumu gözlemlemesi için Fridtjof Nansen'i gönderir. Araştırmalarını yaptıktan sonra 5 Ekim 1922'de İstanbul'a gelen Nansen, Türk ve Yunan hükümetleri arasında bir görüşme sağlamaya çalışır. Nansen hem İstanbul Rumlarını hem de zorunlu bir mübadele olmasına karşıdır. Yunan-Bulgar mübadelesi gibi gönüllüğün esas olmasını istemekteydi. Uzun tartışmalar sonucunda mübadelenin zorunlu olmasına karar verildi. Fakat Batı Trakya Müslümanları ve İstanbul Rumları konu dışında bırakıldı. 1 Mayıs 1923 zorunlu mübadelenin başlayacağı öngörüldü. Denetleme heyetinin kurulması gibi diğer çalışmaların uzaması nedeniyle 10 Kasım 1923'te yapılacağı açıklanır. Mübadillerden ayrılmak istemeyenlerde vardı. Yaşadığı toprakları, mezarlarını bırakmak istemiyorlardı. Bazı cemaatler Yunan makamlarına ve Fransız, İngiliz, Amerika, Belçika, Romanya gibi ülkelerin konsolosluklarına başvurular yapıp Lozan kararlarını protesto ediyorlardı. İlk mübadele 15-22 Ekim 1922 tarihlerinde, Rum mübadillerin taşınması ve yerleştirilmesi için çalışan tarafsız görevliler olarak

kabul edilenlerin gözetmenliğiyle Midilli'den 8000 Müslüman Ayvalık'a, Samsundan 8000 Rum'un Selanik'e gönderilmesiyle başlamıştır. Süreç boyunca birçok sıkıntıda yaşanmıştır. Her iki ülkede de henüz mübadele yapılmamış kişilerin evlerini gelenlere verdikleri için birçok insan evlerini boşaltmak zorunda kalmışlardır.

Mübadele ile gelenler öncelikle karantina merkezlerine götürülerek sağlık kontrollerinden geçirildikten üç gün sonra yerleştiriliyordu. Yollarda birçok mübadil hastalıklar nedeniyle öldüğü bilinmektedir. Mübadillerin hayatlarını devam ettirebilmeleri için birçok hukuki düzenleme yapıldı. Muhacirler⁴⁷ Lozan öncesi ve sonrası olarak iki grup halinde ele alınıyorlardı. Devlet tarafından verilen emlak, arazi, tohumluk, hayvan, sermaye vb. aile reislerine borç kaydediliyordu ve 20 yılda geri ödenecekti. Borçlanmış olanlar borçlarını ödemedi bulundukları yeri terk edemeyecek, satamayacak, teminat gösteremeyecekti. Yerleştirildikleri yerleri beğenmeyenler ve akrabalarının yanlarına gitmek isteyenler oldu. Yer değiştirenlere iskan haklarından vazgeçtiklerine dair bir taahhüt senedi imzalatılıyordu.

17 Temmuz 1923 tarihinde İcra Vekilleri Heyeti kararnamesi ile gelenlerin yerleştirilmesi için 10 bölge belirlendi. Anadolu'da özellikle Rumların boşalttıkları evler yunan işgaline uğradıkları için tadilat yapılması gerekti.⁴⁸

⁴⁷Bkz. Türk Dil Kurumu

⁴⁸ Kaya, Erdoğan, Türkiye'nin Göç Tarihi, 14.yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler, ss 173-185

Tablo 6. Türkiye gelecek olan mübadillerin listesi

Geleceklerin memleketleri	Tütüncü	Çiftçi	Bağcı ve Zeytinci	Yekûn	İskân olunacağı yerler
1-Bir kısım Dırama ve ekseri Kavala ahalisi	30,000	0	0	30,000	Samsun ve havalisine
2-Serez livası ahalisi	20,000	15,000	5,000	40,000	Adana ve havalisine
3-Kozana, Girebane, Naslıç ve Kesriye ahalisi	2,500	15,000	5,000	22,500	Malatya ve havalisine
4-Kayalar, Karafeyye, Vodine, Katerin, Alasonya, Langaza, Demirhisar, Gevgilinin Yunanistan'a kalan köyleri, Yenecei vardır	3,000	25,000	15,000	43,000	Amasya, Tokat, Sivas
5-Zeytincü, Dırama ve Kavalalılarla Selanik	4,000	20,000	40,000	64,000	Manisa, İzmir, Menteşe, Denizli
6-Kesendire, Poliroz, Sarışaban, Avrethisar, Nevrekop ve ahalisi	20,000	55,000	15,000	90,000	Çatalca, Tekirdağ livaları, Karaman, Niğde ve havalisine
7-Preveze ve Yanya ahalisi	15,000	40,000	0	55,000	Antalya, Silifke ve havalisine
8-Midilli, Girit ve sair adalar	0	30,000	20,000	50,000	Ayvalık, Edremit, Mersin ve havalisi
Yekûn	95,000	200,000	100,000	395,000	

Kaynak: İskân Tarihçesi, 1932: 18

Gelenlerin büyük bir çoğunluğu tütüncülükle uğraşıyorlardı, Rumlardan kalan topraklar tütüncüleri iskân etmek için yeterli değildi. Farklı tarımsal bilgiye sahip olanların uygun olmayan topraklara yerleştirmek zorunda kalındı. Rum evlerinin de Yunan askerleri tarafından yağmalanmış olması mübadele koşullarını zorlaştırıyordu.

İki devletinde ulus-devlet olmak yolunda halkını türdeş bir hale getirmek için mübadele yapmışlardır. Kuşaklar boyunca uyum sağlama, yeni topraklarında tutunma, kendini kabul ettirme kuşaklar boyunca devam etmiştir.

2.3.7. Yugoslavya'dan Göçler

1877-1878 yıllarında gerçekleşen Osmanlı Rus Savaşından sonra (bazı kaynaklarda 93 Harbi olarak geçer) Osmanlı'nın Rumeli'nden çekilmesiyle birlikte yaklaşık olarak bir buçuk milyon muhacirin Anadolu'ya sığınmıştır. 1934 yılında İskân Kanunu ile mülteci kavramı net bir şekilde tanımlanmıştır: “Türkiye’de yerleşmek maksadı olmayıp bir zaruret ilcasile muvakkat oturmak üzere sığınanlara mülteci” denir. “Türk kültürüne bağlı mültecilerden anarşist, casus, göçebe çingene, olmayanlar Türkiye’de yerleşmek isterlerse muhacir olarak kaydedilebiliyorlardı.” (Malcom; 1999: 342) Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri iskân fonu arşivlerine göre ev ve topraklarına el konularak göç ettirilen Müslüman köylüler ile Cumhuriyet’in ilanının hemen ertesinde gelen Kosova, Bosna ve Sırbistan muhacirlerinin bir kısmı mülteci statüsüne kaydedilirken diğerleri muhacir kaydına alınmıştır. 1947 yılında İskân Kanunda yapılan bazı düzenlemeler ile muhacir kelimesi göçmen kelimesiyle değiştirilmiştir.

Türkiye’deki Yugoslavlar “Arnavut” kelimesiyle tanımlanmaktadır. 1992-1995 Bosna, 1998 Kosova savaşları sırasında Türkiye’ye gelen Bosna ve Kosova mültecilerine geçici sığınma hakkı tanındı. Kamplarda ya da akrabalarının yanlarında ikamet ettiler.⁴⁹

2.2.8. Azerilerin Göçü

Sovyet rejiminin sonlanması ile birlikte bağımsız devletler ortaya çıkmıştır. Yeni bağımsız devletlerden Türk lehçelerinin konuşulduğu ülkeler ile Türkiye arasında önemli etkileşimler olmuştur. Ülkelerinde ki siyasi huzursuzlukların etkisiyle Türk lehçelerini konuşan ülkeler için Türkiye çekici bir hale gelmiştir ve göç hareketleri başlamıştır.

Sovyetler Birliğinin çözülmesi ile birlikte Avrasya’nın çeşitli bölgelerinden bavul ticareti ya da çalışmak için süreli ya da süresiz Türkiye’de ikamet etmeyi seçen göçmenleri sayısı oldukça fazladır. Türkiye’ye göç etmeye karar veren Azerbaycan,

⁴⁹ Kaya, Erdoğan, Türkiye’nin Göç Tarihi, 14.yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler, ss 193-207

Türkü, Tatar, Kırgız, Türkmen, Kazak, Özbek, Uygur göçmenlerin büyük bir kısmının mesleki bakımdan nitelikli oldukları bilinmektedir. Göç kararını vermeden önce gidecekleri ülkelerdeki itici ve çekici faktörleri değerlendirmişlerdir. Göç kararı alanların büyük bir çoğunluğu göç ettikleri ülkede yaşamlarını sürdürecektir profesyonel niteliklere sahiptirler. Akademik kariyere sahip olan kişilerin ise Türkiye'yi daha çok geçiş için kullandıkları bilinmektedir. Türkiye'ye geldikten sonra Amerika ve Kanada gibi gelişmiş ülkelere göç etmişlerdir.

Belli bir sınırlama içerisinde Azerbaycan ve Türkiye arasında vatandaşlarının geçici veya kalıcı olarak göç etmelerinin ve yarar esasına dayanarak birtakım düzenlemeler yapılması siyasi kurumlarca ele alınmıştır. Bu kapsamda Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlhan Aliyev'in 14 Kasım 2013 tarihinde Türkiye yaptığı ziyaret esnasında Azerbaycan Bilimler Akademisi (ANAS) ve Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) arasında bir protokol imzalanmıştır. "Protokol kapsamında, Türk ve Azeri bilim insanları arasında gerçekleştirilecek olan ortak Ar-Ge projeleri ve ortak çalıştaylara destek sağlanabilmesi, ayrıca iki ülke arasında bilim insanı değişiminde bulunulması, bilimsel ve teknolojik bilgilerin paylaşımı gerçekleştirilecek."⁵⁰ Gelecekte de etnik ve kültürel benzerliklerimiz olan ülkelerle farklı protokoller imzalamamız mümkün olabilir.⁵¹

2.3 Türkiye'ye Yönelen Son Göç Dalgası: Arap Baharı

Avrupa Birliği ülkelerine sürekli olarak göç veren Türkiye'nin son yıllarda bu kadar çok göç alması olağan dışı bir durumdur. Sınır komşusu olduğumuz ülkelerdeki iç karışıklıklar nedeniyle Türkiye sürekli olarak göç edilen ülke haline gelmiştir. Türkiye'ye göç edilmesine sebep olan iç karışıklıkların bazıları, Sovyet Rusya'nın Afganistan'ı işgal etmesinin ardından İran'daki rejim değişikliği (1970'ler), Saddam Hüseyin Yönetiminin Ortadoğu'da yol açtığı hukuki kargaşa ve savaşlar (1980-1990'lar), Sovyetler Birliğinin çöküşü (1990'ların başı) ve son olarak Ortadoğu'daki Arap Baharı sonucu yaşanan iç

⁵⁰ Bkz.: <https://www.tubitak.gov.tr/tr/haber/tubitak-ile-azerbaycan-arasinda-isbirligi-protokolu-imzalandi> (Alıntı tarihi: 13.02.2017)

⁵¹ Kaya, Erdoğan, Türkiye'nin Göç Tarihi, 14.yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler, ss 245-256

savaşlar nedeniyle yaşanan göç dalgası. 2010'da Tunus'ta başlayan Arap Baharı, Ortadoğu'da bulunan birçok ülkeyi etkilemiştir. 2011 yılında Suriye'de hissedilmiştir. İkinci Dünya Savaşından sonra görülen en büyük mülteci krizi Suriye'deki çatışmalar sonucunda oluşmuştur. Yaşanan bu olumsuzluklar Suriye Halkını yardıma muhtaç hale getirmiştir. BMMYK Suriye'den göç dalgasını yakın tarihte gerçekleşen en büyük göç dalgası olarak nitelendirmektedir.

2011 Nisan ayında ilk Suriyeli grup Hatay'dan Türkiye'ye giriş yapmıştır. Arap Baharı sonrası Türkiye'ye gelen göçmenleri; transit göç edecek olanlar ve sığınmacılar olarak ikiye ayırabiliriz. Transit göçmenler; genellikle daha gelişmiş bir ülkeye göç etmek için yasa dışı göç yoluyla gelip Türkiye topraklarını kullanan göçmenlerdir. Sığınmacılar ise sınırı yasa dışı yollarla geçmiş ve ülkelerine dönemeyecek durumdadırlar. Türkiye'nin Avrupalı olmayan sığınmacılara coğrafik sınırlaması olmasına rağmen Ortadoğu sığınmacılara yüksek oranda mülteci statüsü verilmek zorunda kalmıştır ve bu oran çoğu Avrupa ülkesinden daha yüksektir.

Rakamlar birçok kurum tarafından farklı verilmekle birlikte genel kanı 2017 Mart ayı itibarıyla Türkiye'de 3.500.000 Ortadoğulu sığınmacı bulunmaktadır. 1.500.000 sığınmacı ise Avrupa'ya göç etmiştir. Toplamda 5.000.000 göçmen Ortadoğu'dan ayrılmak zorunda kalmıştır. Bu göçmenlerin çok büyük bir çoğunluğunu ise Suriye'den gelenlerden oluşmaktadır. Nisan 2011'de Beşar Esad'ın muhaliflere yönelik baskıları arttırması sonucunda küçük gruplar halinde Türkiye'ye göç başladı. Nisan ayında göç edenlere misafir ya da geçici gözüyle bakılıyordu. Suriye'deki gelişmelerle birlikte geçici olmaktan çıktıkları açıkça ortadadır. 2011'in sonlarına doğru Türkiye diplomatik ilişkilerini kopararak muhalifleri açıkça desteklemeye başladı. Beşar Esad yönetimindeki Suriye'nin kısa bir sürede çökeceği ve yerine geçici bir yönetimin geleceği yönünde beklentiler vardı. Sığınmacılarında kısa bir süre sonra ülkelerine döneceği ve Türkiye'nin gönüllü elçileri olacağı düşünülüyordu. Zira 1991 yılında Saddam savaşından kaçan Kürtler Nisan 1992'de Türkiye'ye giriş yapıp 1991 Haziran'ında Irak'taki baskı ortadan kalkınca ülkelerine dönmüşlerdi. Suriye'de durum

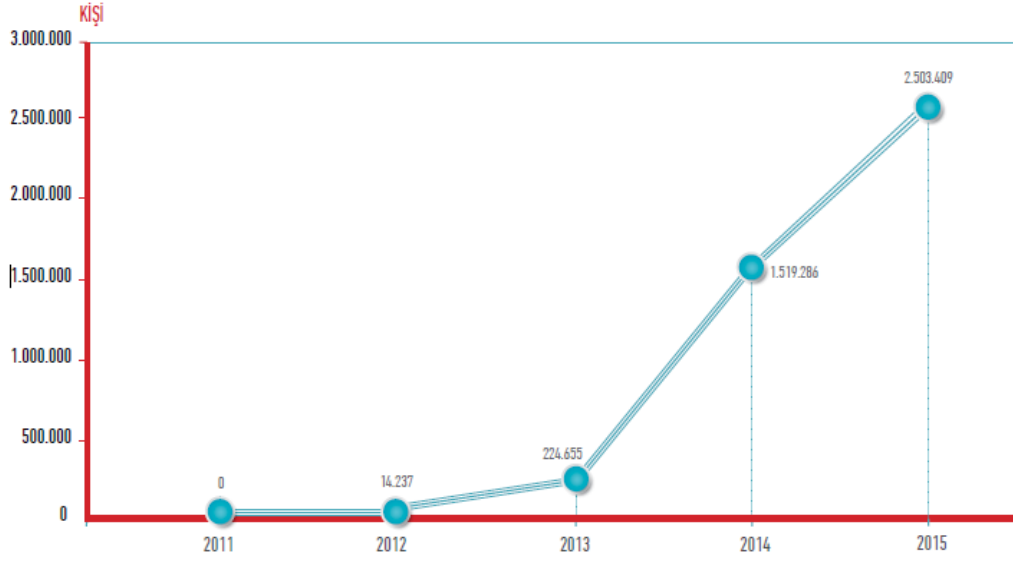
bu şekilde gerçekleşmedi, Savaş daha da kötü hale geldi. Suriye rejimi çökmedi aksine vatandaşlarının hem ülke içerisinde hem de komşu ülkelere kaçmasına neden oldu.

Türkiye Avrupa dışından gelenlere resmi olarak mülteci statüsü vermiyor. 22.10.2014 tarihinde resmi gazete yayınlanarak yürürlüğe giren “Geçici Koruma Yönetmeliği” 28.11.2011 tarihinden itibaren Suriye Arap Cumhuriyeti’nde meydana gelen olaylar nedeniyle Türkiye’ye gelen göçmeleri korumak amacıyla yürürlüğe girmiştir. Geçici korumanın herhangi bir süre öngörülmemiştir. Ortadoğu’dan gelen göçmenler için Geçici Koruma Yönetmeliği Son olarak İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan “Yabancılar ve Uluslararası Kanunu” Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu tarafından kabul edilmiş ve 2014 yılından itibaren yürürlüğe konulmuştur. Yapılan hukuki düzenleme sonrasında kurulan Göç Genel Müdürlüğü, Türkiye’ye yönelen iltica ve göç hareketlerinden sorumludur.

“Geçici Koruma: Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan korumadır.”⁵²

Geçici Koruma Yönetmeliği ile Suriyelilere sınırsız kalış izni, kendi istekleri dışında gönderilememe, acil ve insani ihtiyaçların karşılanması ve güvenlik gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması amaçlanmaktadır.

⁵² GKY, Madde: 3-f

Şekil 2. Geçici koruma altına alınan Suriyelilere ait biyometrik kayıtlar

Kaynak: Türkiye göç raporu 2015 (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Kayıtları)

Tablo 7’de 2011-2015 yılları arasındaki Suriyeli göçmenlerin kayıt altına alınması gösterilmektedir. Net bir şekilde görülmektedir ki göçmen sayısı her gün artmaktadır. 2018 yılında sayının dört milyonun üzerinde de olacağı tahmin edilmektedir. Göçmenlerin çoğunluğu Arap ve Kürt gruplardan oluşmaktadır. Göç ederken Araplar Arap nüfusun yoğun olduğu illeri tercih ederken, Kürtler de Kürt nüfusun yoğun olduğu illeri tercih etmişlerdir.

Ortadoğulu göçmenlerin büyük bir çoğunluğunun Arap olması İskân Kanunu açısından da sakıncalı görülmemektedir. İskân Kanuna göre “Türk soyu ve Türk kültürüne” mensup kişilere Türkiye’ye yerleşmesine izin veriliyordu. Tüm olanlara rağmen Ortadoğulu mültecilerin ülkemizde kalmaya devam edecekleri aşikâr olmasına rağmen Türkiye halkının göçmenlere olan hoşgörüsü giderek azalmaktadır. BMMYK Türkiye’nin dünyada en çok Suriyeli barındıran ülke olduğu açıklamasını yapmıştır.

Ortadoğu’dan gerçekleşen göçlerin büyük bir çoğunluğunu Suriyeli göçmenlerden oluşturuyor ve bu göçmenler sadece Türkiye’nin meselesi değildir.

Özelikle Avrupa ülkelerini de yakından ilgilendirmektedir. 2013 yılında Dublin’de imzalanan Dublin Protokolüne göre, mülteciler giriş yaptıkları Avrupa Birliği ülkelerine iltica başvurusu yapmak, Avrupa Birliği ülkeleri de bu başvuruları kabul etmek zorundadırlar.⁵³ Dublin Protokolü nedeniyle Malta, Yunanistan, İtalya gibi ülkeler çok fazla göç aldıkları için rahatsızlık duymaktadırlar.

2.4 Türkiye’ye Göç Sonucu Etnik Yapılaşmadaki Etkiler

Günümüzde iki tür göçten bahsedilebilir, birincisi can güvenliği nedeniyle başka ülkelere sığınanlar, ikinci küreselleşen dünya ile birlikte daha iyi koşullara sahip olmak için genellikle yüksek nitelikli kişilerin gerçekleştirdiği göçtür. Her ne sebeple olursa olsun göç ile birlikte kültür sentezi oluşur. Etnik kimlik, ırk kavramına karşı olarak bulunmuştur. Bir grubun, ırksal özelliklerinin yanı sıra din, dil, politika, gelenek, meslek gibi özellikleri paylaşan kişiler etnik grup oluşturabilir.

Etnik bir grup, soya ait mitlerin rolünü ve tarihi anıları vurgulayan din, gelenek, dil ya da kurumlar gibi bir veya birden fazla kültürel farklılığa göre tanınan ve ayırt edilen bir kültürel kolektiftir (Smith, 2010, s. 41). Toplumun bütününe uyum sağlasa da etnik gruplar, dominant kültürden farklı bazı özelliklere sahiptir. Göçmenler ya da azınlıkta kalan gruplar, toplumdan dışlanan bir algı içerisinde oldukları için kendi içlerinde dayanışma ve yardımlaşma duyguları pekişmektedir. Günlük hayat içerisinde pek çoğumuz hemşerilik gibi ayrımlarla karşılaşmaktayız.

Kültürel, etnik ve dinsel kimliklerin unutulması ya da devamı gündelik hayatta etkileşimde bulunan grupların niteliğiyle yakından ilgilidir. Kültür birliği ve dil göç edilen ülkeye uyumu kolaylaştırmaktadır. Bu topraklardan geçen dillerinde bir etkileşim söz konusudur. Diller, etkileşimde olduğu dillerden etkilenmişlerdir. Bazı yeni kelimeleri etkilendikleri dillerden almışlardır. Bazı yeni icatları yine etkileşimde oldukları dillerden almışlardır.

⁵³ Bkz.: Dublin Protokolü

Dinlerde aynı şekilde etkilenmişlerdir. Anadolu'nun büyük bir çoğunluğu şunda Müslüman olmasına rağmen bazı geleneklerinde Zerdüştlerden etkilendikleri görülmektedir. Hristiyan Ermenilerle yoğun ilişki içerisinde olan toplumlarda Ermenilerden etkilenmiş bazı adetlerini kendi adetleri olarak benimsemişlerdir.

Türkiye'nin göç tarihine baktığımız zaman göç alan ülke olarak bir yönlendirme söz konusudur. Örneğin Çerkezlerin ya da mübadele döneminde topluluk olarak yerleşmelerine izin verilmemiştir. Topluluk olarak bir arada yaşamalarının sakıncalarının olacağı düşünülmekteydi. Farklı bölgelere dağıtarak olabilecek ayaklanmalar engellenmiş, toprağın yerlileri ile kaynaşmalarını sağlamayı amaçlamışlardır.

Suriyeli göçmenler, göç sonrası çok zor koşullarda yaşamak zorunda kalmışlardı. Kendi topraklarında yaşarken iyi bir işi, evi, arabası varken burada yaşadıkları koşullar çok zorlu olmuştur. Bu nedenle özellikle kız çocuklarını kamplarda ve sokaklarda yaşamaktan kurtarabilmek için küçük yaşlarda evlendirmektedirler. Türkiye halkının göçmen kadınlarla ikinci evlilikler yapıldığı görülmektedir. İçerisinde bulundukları durumdan daha iyi olacakları düşüncesiyle göçmen aileleri, çocuklarını küçük yaşta evlendirmeye hatta ikinci eş olmalarına razı olmaktadır. Hatta bu evliliklerden kaynaklı Kilis, Hatay ve Şanlıurfa illerinde boşanma oranları artmıştır.⁵⁴ Bu evliliklerden doğacak nesillerin gelecekte farklı etnik kültürler yaratacağı bir gerçektir. Almanya doğumlu çocukların Türkiye'ye dönünce sıkıntı yaşadıkları gibi bir uyum sıkıntısı yaşanacaktır.⁵⁵

Avrupa Birliği ülkelerinin uyguladığı sıkı göç politikaları Avrupa'ya geçmek isteyen birçok göçmenin uzun süre Türkiye'de kalmalarına neden olmaktadır. Başlarda savaştan kaçan insanlara kucak açan Türkiye, ülkede kalış sürelerinin uzaması ve

⁵⁴ "Kilis'te boşanalar hızla artıyor." <http://www.milliyet.com.tr/kilis-te-bosanmalar-hizla-artiyor-/siyaset/detay/1961239/default.htm> (Alıntı tarihi:03.03.2017)

⁵⁵ Deniz Cengiz, "Zorunlu Göçün Mekânsal Etkileri ve Yerel Halkın Algısı; Kilis Örneği" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, 2015, ss

göçmen nüfusunun giderek artması ile birlikte halkın yabancı düşmanlığı ve öfkesi artmaktadır.

Türkiye'nin giderek artan ve artacak olan göçmenlere ev sahipliği yapacağı bir geçektir. Milyonlara ulaşan göçmen sayıları yeni toplumsal ve kimlik inşasına katkı yapacağı inkâr edilemez bir gerçektir. Kültür ve köken birliği aynı olan toplulukların göçü tetikleyen önemli bir etkindir. Türkiye halkı Ortadoğulu göçmenleri, kültürel kimlik yapılarında yakın olmalarına rağmen farklı bulmamaktadırlar. Göçmelerin kaba, gürültücü, tembel ve temiz olmamakla suçlamaktadırlar ve bir ötekileştirme söz konusudur.

Göçlerle birlikte birçok etnik grup bir arada yaşamak zorunda kalmıştır. Geçmişte yaşanan göçlerde itici faktörler etkiliyken şimdiki göçlerde dünya sistemi teorisi daha etkilidir.

2.5. Göç Sonucu Oluşan Emek Gücünün Kariyerleri

Dünyamız özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaratılan ulusal sınırlar arasında yoğun göç hareketlerine tanıklık etmiştir. Yeniden yapılanmaya gerek duyan ülkelerin emek göçüne ihtiyacı artmasıyla devletlerarasında ikili anlaşmalar imzalandı. İleri derecede gelişen sanayi toplumları iş bulabilmek ve daha iyi koşullarda yaşayabilmek için izinsiz olarak sınırları aşıldılar. Bu durum bazı ülkeler için olumlu gelişmelere sebep olurken bazı ülkeler için olumsuz gelişmelere sebep olmuştur.

Özelikle Arap baharı sonrası Türkiye'ye yönelen milyonlarca göçmeninde Türkiye'ye bazı olumlu ve olumsuz etkileri olmuştur. Mevcut olan duruma bakıldığında, Suriyelilerin ekonomik entegrasyonlarına ilişkin net bir düzenleme yapılmamıştır. Bu konuda yapılmış en üst düzeydeki beyan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2 Temmuz 2016 tarihinde Kilis'te yaptığı konuşmada verildi. Yaptığı konuşmada Cumhurbaşkanı Suriyeli mültecilere vatandaşlığın verilebileceği açıklamasında bulundu. Bu beyanına daha sonraki röportajında açıklık getiren Cumhurbaşkanı Erdoğan, Suriyeli mülteciler arasında kalifiye olan insanların varlığına dikkat çekerek, ülke olarak

bunlardan faydalanılabileceğini ifade etti.⁵⁶ Ancak daha sonra konuya ilişkin herhangi bir çalışma olup olmadığına dair bir gelişme yaşanmadı. Cumhurbaşkanının da ifade ettiği gibi, mülteciler arasında çok sayıda kalifiye kişi bulunmaktadır. Mültecilerin işgücüne katılımları ekonomiye katkı sağlayacaktır ve ekonomik uyum gerçekleşmiş olacaktır.

Suriyeliler “geçici sığınma yasası” kapsamında oldukları için Ulusal mevzuatta tanımlanan mültecilere tanınan bazı haklardan yararlanamamaktadırlar. İş gücüne katılamamalarının en büyük nedenlerden biri hala çalışma izinlerinin olmamasıdır. Yaklaşık 5 yıldır ülkemizde bulunmalarına rağmen hala geçici oldukları algısı devam etmektedir. Çok büyük bir çoğunluğunun yasal çalışma izni bulunmaktadır. Yasal bir çalışma iznine sahip olmadıkları için çoğunluğu emek yoğun işlerde güvencesiz ve düşük ücretle çalışmakta ya da işsizlerdir.⁵⁷

⁵⁶ www.aljazeera.com.tr (alıntı tarihi:02.07.2016)

⁵⁷ Ayhan Kaya, Aysu Kırac, İstanbul’daki Suriyelilere İlişkin Zarar Görülebilirlik Değerlendirme Raporu, 2017 ss 30-31

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAP BAHARI SONRASI TÜRKİYE'YE YERLEŞEN GÖÇMENLERİN KARIYER DEĞİŞİM VE YAŞAMLARI

3.1. Göçmenlerin Mevcut Durumları

2011 yılında başlayan hareketi ile bugün ülkemizdeki sayıları milyonları aşmıştır. BMMYK'ne göre savaş nedeniyle ülkesinden ayrılan Suriyeli göçmenlerin % 45'i Türkiye'de yaşamaktadır. Türkiye, dünyanın en fazla sığınmacı ağırlayan ülke durumuna gelmiştir. Türkiye'ye giriş yaparken büyük bir çoğunluğu kimliksiz ya da pasaportsuz olarak gelmişlerdir. Yaklaşık altı yıldır ülkemizde yaşamalarına rağmen özellikle emek yoğun işlerde çalışanların büyük bir kısmı Türkçe konuşamamaktadır. Büyük bir çoğunluğu Avrupa'ya göç etmenin yollarını aramaktadırlar. Büyük bir kısmının yaşam standartları oldukça düşüktür.

Tablo 7: Biyometrik Verileri Alınarak Kayıt Altına Alınan Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı (09.11.2017)

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.776.632	1.526.481	3.303.113
0-4	245.425	228.927	474.352
5-9	234.679	220.834	455.513
10-14	178.312	163.327	341.639
15-18	154.623	126.518	281.141
19-24	281.713	207.900	489.613
25-29	179.144	136.105	315.249
30-34	147.488	113.996	261.484
35-39	103.448	84.668	188.116
40-44	72.302	67.319	139.621
45-49	55.433	50.968	106.401
50-54	44.305	42.591	86.896
55-59	29.684	29.585	59.269
60-64	20.570	21.019	41.589
65-69	13.600	13.995	27.595
70-74	7.230	8.066	15.296
75-79	4.467	5.342	9.809
80-84	2.353	3.001	5.354
85-89	1.263	1.570	2.833
90+	593	750	1.343

Kaynak : İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü⁵⁸

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kayıtlarına göre ülkemizdeki sayıları 3,5 milyon civarındadır. %54'ü erkek, %46'sı kadınlardan oluşmaktadır. Nüfuslarının %35'ini 18 yaşının altındakiler oluşturmaktadır. %7'lik kısmı Türkiye'de doğmuştur.⁵⁹ Ülkemize gelen iş bulmakta sıkıntı yaşayan ya da iş bulmaları halinde elde ettikleri gelirin yeterli olmaması nedeniyle daha iyi koşullarda yaşayabilmek için ekonomik açıdan güçlü olan ülkelere gitmenin yollarını aramaktadırlar.

Birçok araştırma göstermektedir ki Suriyeliler Türkiye'yi zorunlu olarak tercih etmişlerdir. Seçme şansları olsa idi ülkelerinde kalmayı ya da ekonomik açıdan güçlü olan bir tercih edeceklerini belirtmektedirler.

⁵⁸ http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik (Alıntı tarihi: 17.11.2017)

⁵⁹ Bkz.: <https://www.afad.gov.tr/tr/2374/Barinma-Merkezlerinde-Son-Durum> (17.11.2017)

Tablo 8: Türkiye’deki kamplarda kalan Suriyeli Sayısı (30.10.2017 itibariyle)

İL	Geçici Barınma Merkezi	Barınma Tipi	GBM Mevcudu	Toplam Mevcut
HATAY	Altınözü Konteynerkenti	2.056 konteyner	8.334 Suriyeli	18.024
	Yayladağı Konteynerkenti	776 konteyner 32 betonarme bölme	3.797 Suriyeli	
	Apaydın Konteynerkenti	1.181 konteyner	5.048 Suriyeli	
	Güveççi Çadırkenti	824 çadır	845 Suriyeli	
GAZİANTEP	İslahiye Çadırkenti	1.562 çadır	6.349 Suriyeli	24.796
	Karkamış Çadırkenti	1.632 çadır	5.541 Suriyeli	
	Nizip 1 Çadırkenti	1.873 çadır	9.000 Suriyeli	
	Nizip 2 Konteynerkenti	908 konteyner	3.906 Suriyeli	
ŞANLIURFA	Ceylanpınar Çadırkenti	5.032 çadır	18.757 Suriyeli	76.631
	Akçakale Çadırkenti	6.245 çadır	23.858 Suriyeli	
	Harran Konteynerkenti	2.070 konteyner	11.373 Suriyeli	
	Suruç Çadırkenti	7.094 çadır	22.643 Suriyeli	
KİLİS	Öncüpınar Konteynerkenti	3.253 konteyner	12.294 Suriyeli	27.158
	Elbeyli Beşiriye Konteynerkenti	3.592 konteyner	14.864 Suriyeli	
MARDİN	Midyat Çadırkenti	1.335 çadır	2.565 Suriyeli	4.179
			1.614 Iraklı	
KAHRAMANMARAŞ	Merkez Konteynerkenti	5.006 konteyner	17.509 Suriyeli	22.848
			5.339 Iraklı	
OSMANİYE	Cevdetiye Konteynerkenti	3.358 konteyner	14.292 Suriyeli	15.273
	Düziçi Konteynerkenti	750 konteyner	981 Suriyeli	
ADİYAMAN	Merkez Çadırkenti	2.305 çadır	8.824 Suriyeli	8.824
ADANA	Sarıçam Konteynerkenti	6.136 konteyner	27.750 Suriyeli	27.750
MALATYA	Beydağı Konteynerkenti	1.977 konteyner	9.467 Suriyeli	9.467
27.934 çadır ve betonarme bölme (99.996 kişi, %42,6)			Suriyeli	227.997
TOPLAM 31.063 konteyner (134.954 kişi, %57,4)			Iraklı	6.953
58.997 toplam			Toplam	234.950

Kaynak: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) verileri⁶⁰⁶⁰ Bkz.: <https://www.afad.gov.tr/tr/2374/Barinma-Merkezlerinde-Son-Durum> (17.11.2017)

Türkiye'nin geçici koruma sağladığı Ortadoğulu göçmenlerin bir kısmı hala kamplarda ikamet etmektedirler. Büyük bir kısmı kendi istekleriyle kamplardan ayrılmışlardır. Kamplarda kalanların her an geri gönderilebileceğini düşündükleri için kamp dışında daha kötü koşullarda yaşama pahasına kalmayı tercih etmektedirler. Üç odalı bir evde iki ya da üç aile bir arada yaşamaktadırlar. Kamp dışında yaşayanların büyük çoğunluğu Gaziantep, Kilis, Şanlıurfa, Hatay gibi sınır illerinde ve İstanbul'da yaşamaktadır. 2012 yılında sadece pasaportu olan göçmelere kamp dışında yaşayabilmeleri için ikamet izni verilirken, sığınmacı sayısının artması ile birlikte esneklikler getirilmiştir.

Büyük bir çoğunluğu dört yıldan uzun süredir Türkiye'de yaşamlarına rağmen hala Türkçe konuşmamaktadırlar. Türkçe bilmemelerine rağmen özellikle emek yoğun işlerde iş bulabilmektedirler. Ülkenin demografik yapısından kaynaklı Türkçe öğrenmeye ihtiyaç da duymamaktadırlar.

3.2. Göçmenlerin Uyumları

Suriyeli göçmenler, Geçici Koruma Yasası ile koruma altına alınmışlardır. Yasanın ismi bir geçiciliği ifade etmesine rağmen altı yıldan uzun süredir ülkemizde bulunan ve daha ne kadar süre ülkemizde kalacaklarını öngöremediğimiz sığınmacıların artık misafir statüsünden çıkarılıp Türkiye'ye uyum sağlamaları için kalıcı adımlar atılması gerekmektedir. Göç edilen ülkenin göçmen politikaları ve ülkede yaşayan insanların yapıları ve göçmenlere karşı tutumları göçmenlerin uyumları açısından oldukça önemlidir. Toplumlar kendilerine yakın buldukları insanlara karşı daha açık ve hoşgörülü olurken, kendilerine uzak insanlara karşı daha mesafeli ve düşmanca bir tutum sergiler. Sosyoloji literatüründe “tür türünü arar” şeklindeki formülasyon, insanların hem kendi grubu hem de yabancı fenomeni karşısındaki tutumunu dile getirmektedir.⁶¹

⁶¹ Kadir Canatan, “Avrupa Toplumlarının Göç Algıları ve Tutumları: Sosyolojik Bir Yaklaşım” Sosyoloji Dergisi, 3. Dizi, 27. Sayı, 2013/2, ss 317-332

Tablo 9: Türkiye’deki kamplarda kalan Suriyeli Sayısı (30.10.2017 itibariyle)

Eğitim Hizmetleri

Öğrenci sayısı				Öğretmen sayısı			Yetişkin eğitimleri	
GBM	Devlet okulları	Geçici eğitim merkezleri	Toplam	Türk	Suriyeli	Toplam	Mesleki eğitim	Genel eğitim
80.742	183.000	245.104	508.846	1.013	12.630	13.643	75.902	146.967

Sağlık Hizmeti

GBM’ler		Türkiye geneli sağlık hizmetleri verileri				
Doktor sayısı	Sağlık personeli	Poliklinik	Hastaneye sevk	Hastanede yatan	Doğum	Ameliyat
161	214	25.919.750	918.694	1.143.393	224.750	953.466

Kaynak: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) verileri⁶²

En büyük sıkıntılardan birini de sağlık alanında yaşamaktadırlar. Dil bilmedikleri için problemlerini anlatamamakta ve yeterli yardımı alamamaktadırlar. Resmi rakamlara göre iki yüz binin üzerinde çocuk ülkemizde doğmuştur. Çocukların dil öğrenmesi daha kolay olduğu için ülkeye uyumları da daha kolay sağlanabilir. Ülkemizdeki Suriyeli nüfusun % 35’i 18 yaşının altındadır. 18 yaş altında olmaları ülkeye uyum için yapılabilecek çok şey olduğu anlamına gelmektedir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü göçmenlerin entegrasyonlarının kolaylaştırılması için kendi çalışanlara “Yabancılar Karşı Davranış Eğitimi” eğitimleri düzenlemektedir. İnsan hakları, stres, kültürlerarası farklılıklar, ikincil travma, kadın, çocuk, düzensiz göç ve göç alanına ilişkin mevzuat bilgilerine yer verildi.

3.3. Göçmenlerin Büyükşehirlerdeki Emek Gücü

Siyasal ya da toplumsal nedenlerle göç etmiş olsalar dahi göçmenler, gittikleri ülkelerde ekonomiye katkı sağlamaktadırlar. Göçmenler bir taraftan kötü koşullarda

⁶² Bkz.: <https://www.afad.gov.tr/tr/2374/Barinma-Merkezlerinde-Son-Durum> (17.11.2017)

güvencesiz çalışırken, diğer bir yönden haksız rekabet, vergi kaybı, sıra dışı kentsel oluşumlar gibi toplumsal zararlara da meydana gelir.⁶³

Bugün özellikle emek yoğun ve güvencesiz işlerde yüzbinlerce göçmen çalışmaktadır. Mart 2017’de yapılan bir görüşmede 53 yaşındaki tekstil atölyesi sahibi bir Mardinli bir işveren şunları söylemiştir; “Atölyede 18 göçmen çalışıyor. Çalışma izinleri olmadığı için güvencesiz çalışıyorlar. Genelde Arapça konuşan göçmenlerin işi beğenmiyorlar. Birkaç gün çalışıp bırakıp gidiyorlar. Ben bu insanlara yardım ediyorum. Arapça ve Kürtçe konuşabildiğim için onlarla anlaşabiliyorum. Bizler işe alıp çalıştıramasak parasız sokakta kalacaklar.” Genel olarak da işverenler haksız para kazanmalarının yanında manevi olarak kendilerini rahatlatarak onlara yardım ettiklerini düşünmekte olduklarını belirtmektedirler. Bu durum ulusal ve uluslararası basında da sıkça yer bulmaktadır.⁶⁴

Yine aynı tekstil atölyesinde çalışan 25 yaşında kadın, lise mezunu. Suriye’de bir laboratuvarında çalıştığını, savaş başladıktan sonra kaçak olarak sınırdan geçtiğini ifade etmektedir. Bir yıldır Türkiye’de yaşıyor. Türkiye’ye gelirken diplomasını yanında getirmediğini belirtmiştir. Kürtçe ve Arapça biliyor. Babası ve iki kardeşi Almanya’ya gittiğini, annesi ve erkek kardeşi ile İstanbul Küçükçekmece’de yaşamaktadır. “Burada tek yaptığımız karnımızı doyurmak için işe gidip gelmek. Tek yaptığımız hayata kalmak. Suriye’de iş bulmak kolaydı ve iyi para kazanıyordum. Türkiye’de her şey çok zor.”

Aynı tekstil atölyesinde çalışan başka bir işçi ise 18 yaşında erkek ve 3 yıldır Türkiye’de yaşamaktadır. İlkokul dördüncü sınıfa kadar okuyabildiğini, babası ölünce çalışmak zorunda kaldığını, ailesi ile birlikte Halep’te yaşadığını belirtmiştir. Arapça, Kürtçe, Türkçe ve biraz İngilizce biliyor. Savaş başlayınca Reyhanlı’dan Türkiye’ye geldiklerini ifade etmiştir. “Türkiye’de yaşadığımız koşullar çok kötü bir fırsatını bulur bulmaz Avrupa’ya gideceğim. Nereye gitsek bize bunlar Suriyeli deyip ikinci sınıf

⁶³ Özkarslı, F., “Suriye’den Türkiye’ye Göç Ve Suriyelilerin Enformel İstihdamı (Mardin Örneği)” Yüksek Lisans Tezi, Artuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, ss 44-45

⁶⁴ Çocuk mülteciler Türkiye’de tekstil atölyelerinde çalıştırılıyor <http://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-37748847> (Alıntı tarihi 02.12.2017)

muamele yapılıyor. Suriye’de iş bulmak kolaydı. Türkiye’de koşullar zor, gelir olarak Suriye’den daha kötü durumdayız” şeklinde bulundukları durumu ifade etmektedir.

Bir başka tekstil işçisi ise 43 yaşında erkek, 5 yıldır Türkiye’de yaşıyor. Yürüyerek ailesi ile birlikte Halep’ten sınırı geçtiğini, 15, 16, 18 yaşlarında 3 çocuğu olduğunu, Kırıkhan’dan İstanbul’a geçtiklerini, Halep’te tekstil işçisi olarak çalıştığını, Türkiye gelince hayatında genel olarak çok şey değişmediğini ifade etmektedir. “Türkiye’de kazandıkları paranın geçinme için yeterli olmadığından yakınıyor. Suriye’de çalışma koşulları ve ücretler daha iyiydi” 3 çocuğu da çalıştığını, 5 yıldır Türkiye’de yaşamasına rağmen hala Türkçe konuşmadığını ve savaş bittikten sonra Suriye’ye dönmek istemediğini ifade etmektedir. “Artık Türkiye’de yaşarız ama imkân bulabilirsek Avrupa’ya gitmek istiyorum.” İçinde bulundukları durumu özetlemektedir.

Genel olarak çalışma ortamlarındaki kötü koşullar dikkat çekmektedir. Sadece göçmen oldukları için daha düşük ücret ile daha uzun saatler güvencesiz çalıştırıldıklarını ve durum birçok kentteki farklı sektörlerdeki işyerlerinde düşük ücret ve güvencesiz çalıştırıldıklarını belirtmektedirler.

3.4. Göçmenlerin Gelecek Beklentisi

İçerisinde bulundukları durum nedeniyle hayata son derece karamsar bakmaktadırlar. Özellikle çocuk sahibi olan göçmenler sadece çocuklarının geleceğinin iyi olmasını istemekte ve kendileri için bir talepte bulunmamaktadırlar.

Mavi yaka olarak çalışan kesim savaş biterse ülkelerine dönmek istediklerini belirtirken, beyaz yaka çalışanların Türkiye’de bir düzen kurdukları için artık ülkelerine dönmek istemediklerini ve Türkiye’de yaşamaya devam edeceklerini belirtmektedirler.⁶⁵

3.5. Göç Öncesi ve Sonrası Kariyer Değişimleri

Göçten önceki mesleği ne olursa olsun göçmenlerin ülkemizde iş bulmaları oldukça zordur. En büyük sıkıntıların başında yasal çalışma izinlerinin olmaması ve

⁶⁵ Hıdır Apak, “Suriyeli Göçmenlerin Uyumu ve Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği”, Yüksek Lisans, Mardin Artuklu Üniversitesi, 2014, ss 59-86

Türkçe konuşamamaları olmuştur. Göç öncesi yaptıkları işlere Türkiye’de devam edebilseler dahi daha düşük ücret ve güvencesiz çalıştırılmaktadırlar.

Basında sıkça yer bulan Suriye’nin ilk ve tek kozmonotu Kocamustafapaşa’da 2 odalı bir evde 6 kişi yaşadıklarını belirtmiştir.⁶⁶ Suriyeli kozmonot gibi birçok meslek dalında ülkesinde başarılarla imza atmış birçok kişi göç Arap baharı sonrası zor koşullarda yaşamaya başlamışlardır. Hukuk fakültesi mezunu göçten sonra başından geçenleri şu cümlelerle ifade etmiştir: “30 yaşındayım. Suriye’nin Şam ilinde yaşıyordum. Hukuk fakültesi mezunuyum. On bir kardeşim var. Ben ikinci çocuğum. Kardeşlerim ve annem babam üç yıldır Lübnan’a girebilmek için kampta yaşıyorlar. Dört yıllık olan hukuk fakültesini savaş nedeniyle altı yılda tamamladım. Ailem ben öğrenciyken Lübnan’a sığındılar. Benim tek dersim kalmıştı mezun olmam için. Okulumu bırakıp gitmedim. İngilizce, Arapça ve Türkçe biliyorum. 2,5 yıldır İstanbul’da yaşıyorum. 5 aylık evliyim. Eşim de Suriyeli. Ülkemde savaş var. Ailem benden önce ayrılmak zorunda kaldı. Ben okulumu bitirene kadar kaldım. Öğrenciyken askere alınmıyorsunuz. Ama okulum bitince askere almak istediler. Ben Suriyelilerin birbirlerini öldürmesini istemiyorum. Bu savaşın içinde yer almak istemiyorum. Bu nedenle okul bitince önce Lübnan’a gittim. Oradan uçak ile İstanbul’a geldim. İstanbul’da geldikten sonra çok iş aradım. Sonra fırında iş buldum. 16 saat çalışıyordum. Sadece 800 TL ücret alıyordum. Altı çalıştıktan sonra ayrıldım oradan. 1200 lira ücret ile başka bir fırında işe başladım. Ücretim yükseldi diye seviniyordum. Yine 16 saat çalışıyordum. Bir buçuk ay çalıştım paramı alamadım. Üç gün oturdum fırında paramı versin diye bekledim. Maaşımı vermedi ve orada kaldığım sürede bana küfür etti, kötü davrandı. Para alamadan ayrıldım oradan. Daha sonra Zeytinburnu’nda bir fırında 3 gün çalıştım. Koşullar çok kötüydü. Kaldığımız yer kötüydü, çalışma koşulları kötüydü. Gece 12 çalışmaya başlıyordum, saat 19.00’a kadar devam ediyordu. Orada çalışmaya devam edemedim. Sonra Ümraniye’de çalışmaya başladım. Türkçe öğrendiğim için diğer Suriyelilere yardımcı olmaya çalışıyordum. Komşularımız çok iyiydi. Eski

⁶⁶ Kocamustafapaşa’da Suriyeli bir Kozmonot <http://www.haberturk.com/yasam/haber/1144462-kocamustafapasada-suriyeli-bir-kozmonot> (Alıntı tarihi: 02.12.2017)

eşyalarını dağıtıyorlardı. Bende ihtiyacı olanları bulup onlara veriyordum. Bu arada çok insanla tanıştım. Sığınmacı Mültecilerle Danışma Derneği (ASAM-SGDD) mahalleye yardım dağıtmaya gelmişler. Çok insanı tanıdığım ve Türkçe bildiğim için Muhtar beni çağırdı. Dernekten gelenlerle tanışınca benim onlarla birlikte çalışmamı istediler. Fırından ayrılmamı istediler. Bir yıldır dernekte tercüman olarak çalışıyorum.” Ve ekliyor bir yıl öncesine göre durumunun daha iyi olduğunu ama mesleğini yapmak istediğini belirtiyor.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) yabancıların çalışma izinleri ile ilgili yeni düzenlemeler yapmaya devam etmektedir. ÇSGB tarafından yeniden düzenlenen yabancıların çalışma izinlerinin alınmasına ilişkin esaslar da yasadışı göçle mücadeleye katkı sağlayacak niteliktedir. Buna göre, yabancılar tarafından ÇSGB’ye başvurarak alınacak ilk çalışma izni bir yıllık olacaktır. Bir yılın dolmasının ardından yeniden çalışma izni başvurusunda bulunulacak ve yapılacak incelemeyi müteakip daha uzun süreli izin verilebilecektir. İnceleme sonuçlarına göre çalışma izinlerinin üç ya da altı yıla kadar uzatılabilmesi de mümkündür. Müteakip başvurularda ise uygun görülmesi halinde süresiz çalışma izni verilebilecektir (ÇSGB, 2012). Fakat bahsi geçen kanunlardan Geçici Koruma Yönetmeliği ile koruma altına alınan Suriyeliler yararlanamadıklarını belirtmişlerdir.⁶⁷

Suriyeli vatandaşlar, 22.10.2014 tarihinde 29513 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Geçici Koruma Yönetmeliğinin Geçici 1. Maddesi uyarınca Geçici Koruma Statüsünde bulunmaktadırlar. Geçici koruma sağlanan yabancıların çalışma izni Ocak 2016’da “Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik” ile düzenlenmiştir.⁶⁸ Bu yönetmelik Ocak 2016 yılında düzenlenmiş olmasına rağmen yüzbinlerce göçmen kaçak olarak istihdam edilmeye devam edilmektedir.

⁶⁷ Hayriye Döner, “ Suriyeli Göçmenlerle Yaşanan Sorunlar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma : Hatay İli Örneği” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, 2016, ss 37-42

⁶⁸ Bkz.:

<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=3.5.20168375&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=ge%C3%A7ici%20koruma> (Alıntı tarihi: 25.12.2017)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULARIN YORUMLANMASI

4.1. Görüşmeler

Arap Baharı sonrası Türkiye'ye yerleşen göçmenlerle birebir yapılan görüşmeler yapılmıştır. Toplam 8 kişi ile Kasım – Aralık 2017 tarihleri arasında görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

4.1.1. Sosyodemografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan kişilerin Sosyodemografik özellikleri şu şekildedir:

- 33 yaşında erkek, Suriyeli ve Arap Dili ve Edebiyatı okurken, üniversiteyi 3. Sınıfta bırakmak zorunda kaldığını, Arapça, Türkçe ve İngilizce dillerini bildiğini ve 4,5 yıldır Türkiye'de yaşadığını belirtmektedir.
- 30 yaşında erkek, Iraklı üniversiteyi Irak'ta tamamladığını ve yüksek lisansını Türkiye'de bitirdiğini, anadilinin Azerice ve Arapça olduğunu, bunun yanında Türkçe, İngilizce bildiğini ve 7 yıldır Türkiye'de yaşadığını belirtmektedir.
- 36 yaşında erkek, Suriyeli ve ortaokul mezunu olduğunu, Arapça ve Türkçe konuştuğunu ve yaklaşık 6 yıldır Türkiye'de yaşadığını belirtmektedir.
- 36 yaşında erkek, Suriyeli ve üniversite mezunu olduğunu, Kürtçe, İngilizce, Arapça ve Türkçe konuşabildiğini ve 4 yıldır Türkiye'de yaşadığını belirtmektedir.
- 23 yaşında erkek, Suriyeli ve üniversiteyi Türkiye'de okuduğunu, İngilizce, Arapça ve Türkçe bildiğini ve 5 yıldır Türkiye'de yaşadığını belirtmektedir.
- 30 yaşında erkek, Suriyeli ve elektronik ve haberleşme bölümü mezunu olduğunu, Arapça, İngilizce ve Türkçe bildiğini ve 2,5 yıldır Türkiye'de yaşadığını belirtmektedir.

- 32 yaşında kadın, Suriyeli, İngilizce öğretmenliği mezunu olduğunu, İngilizce, Arapça ve Türkçe bildiğini ve 4 yıldır Türkiye’de yaşadığını belirtmektedir.
- 20 yaşında kadın, Suriyeli ve lise mezunu olduğunu, Arapça ve Türkçe konuşabildiğini ve 2 yıldır Türkiye’de yaşadığını belirtmektedir.

Toplam 8 kişi ile Kasım – Aralık 2017 tarihleri arasında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapılan kişilerin altısı erkek, ikisi kadın ve tamamı beyaz yakalı çalışan ya da beyaz yaka çalışma geçmişine sahip kişilerdir. Görüşme gerçekleştirilen kişilerin yaşları 20 ila 36 yaş arasında değişmekte ve yaş ortalaması 30’dur. Görüşme yapılan kişilerin tamamı en az bir yabancı dil bilmektedirler. Türkiye’de yaşama süreleri açısından incelendiğinde, 7 yıldır Türkiye’de yaşayan 30 yaşındaki erkek görüşmeci en uzun süredir Türkiye’de yaşarken, 2 yıldır Türkiye’de yaşayan 20 yaşındaki Suriyeli kadın ise en kısa süredir Türkiye’de yaşayan görüşmecidir. Görüşme yapılan kişilerin tamamı göç ederken pasaport, diploma gibi belgelerini yanlarında getirdiklerini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılanların Türkiye’ye göçten sonra yaşadıkları en büyük sıkıntı dil olduğunu, özellikle Türkçe bilmeyenler yerel halk ile anlaşılamadıkları için ev kiralarken dahi büyük sıkıntılar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda dil sıkıntısını sağlık problemleri yaşadıkları zamanlarda da fazlasıyla zorlanmalarına sebep olduğunu, hastane personeli ile anlaşmakta zorluklar yaşadıklarını ifade etmektedirler. Çocukları içinde dil ve Latin alfabesi sıkıntı yaşamlarına sebep olduğunu ve hatta çocukları okulda Latin alfabesi ile okuma yazmayı öğrendikleri için yaşamlarına Türkiye’de devam etmek istediklerini belirtmektedirler.

4.1.2. Göç Etme ve Türkiye’yi Tercih Etme Sebeplerine İlişkin Bulgular

Göç etme sebepleri görüşmeye katılan sekiz kişi için iç savaşların başlamasından kaynaklı yaşadıkları sıkıntılar neden olmuştur. Savaşın başlamasından sonra işe gidemediklerini belirtmişlerdir. Çocukları okula devam edemediğini ve hatta yiyecek ekmek bile bulamadıklarını belirtmişlerdir. Her geçen gün yaşam koşulları daha da

zorlaşınca göç etme kararı almak zorunda kalmışlardır. Görüşmeye katılanların yarısı Türkiye'ye göç etmeden Cezayir ve Libya'ya gitmiş bir süre orada yaşadktan yasal prosedürler (çalışma izni alamadıkları için) nedeniyle tekrar göç etme kararı alarak Türkiye'ye yerleştiklerini ifade etmişlerdir.

Türkiye'yi tercih etme sebepleri ise mesafe-yakınlık, aynı etnik kökene sahip olmaktan kaynaklandığını belirtmişlerdir. Katılımcılar % 50'si göç etmeden öncede Türkçe konuşabildiklerini belirtmişlerdir. Türkiye'nin, Arap baharı sonrası göçmenler için açık kapı politikası uygulaması göçmenlerin Türkiye'yi tercih etme sebebini etkilemiştir. Bu sebeplerden kaynaklı Türkiye'ye göç etme kararı almışlardır ve göçten sonra da ülkemize uyum sağladıklarını düşündükleri için yaşamlarını burada sürdürmeye kara vermişlerdir.

4.1.3. Göç Sonrası Karşılaşılan Güçlüklerle İlişkin Bulgular

Türkiye'ye göçten sonra birçok sıkıntı yaşadıklarını belirtmektedirler. Göç sonrası yaşam standartları tamamen değiştiğini, Türkiye'de satın alma güçlerinin düştüğünü ve kendi ülkelerinde daha yüksek standartlarda bir hayat sürdürdüklerini belirtmektedirler. Görüşmecilerin % 50'si ev kiralalarının yüksek olması sebebiyle paylaşımlı evlerde kalmaktadırlar. Paylaşımlı evlerde kalan göçmenler oda sayısı yetersiz ve yaşam koşulları çok yüksek olmayan evlerde kira ücreti düşük olduğu için yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Türkiye'ye yerleştikten sonra yaşadıkları en büyük sıkıntı Türkçe konuşamıyor olmaları ve iş bulmakta sıkıntı yaşamalarından kaynaklanmıştır. Yaşadıkları en büyük sıkıntılardan biri de iş bulsalar dahi düşük ücret ve güvencesiz çalışmak zorunda kaldıklarını ifade etmektedirler. Özellikle göçün ilk yıllarında, Türkiye'de henüz bir düzen kuramamış iken çalıştıkları iş yerlerindeki koşulların zorluklarından bahsetmektedirler. Çalışma saatlerinin çok uzun olduğunu ve düşük ücret ile çalışmak zorunda kaldıklarını her fırsatta dile getirmektedirler.

Ankete katılanların aksine görüşme yapılan kişiler artık Türkiye’de bir düzen kurduklarını ve geri dönmek istemediklerini belirtmişlerdir. Ve Türkiye’ye uyum sağladıklarını düşünmektedirler.

4.1.4. Göç Sonrası Kariyer Değişimlerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların göç öncesi ve sonrası kariyer değişimleri aşağıdaki şekildedir:

- Ülkesinde İngilizce öğretmenliği yapan 32 yaşındaki Suriyeli kadın göçten sonra çalışma hayatına devam edemediğini belirtmektedir. Evrensel bir mesleği olmasına rağmen (İngilizce öğretmenliği bugün dünyanın her yerinde geçerliliği olan bir meslektir) göçten sonra çalışma hayatına devam edemediğini, Türkiye’de çalışacak iş bulabilse dahi iki çocuk ile akrabalarından destek almadan çalışma hayatına devam edemediğini ve Göçten sonra akrabalarıyla farklı ülkelerde yaşamaya başladıklarını belirtmektedir.
- 20 yaşındaki Suriyeli kadın ise ülkesinde iken öğrenci olduğunu, Türkiye’de çeşitli ofislerde sekreterlik yaptığını, fakat çalışma koşullarının zorluğu nedeniyle işten ayrılmak zorunda kaldığını belirtmiştir. Çalıştığı ofislerde düşük ücret ile uzun saatler çalıştığını ve bu şekilde yaşamına devam etmenin zorluklarından bahsetmektedir. Türkiye’de üniversite hayatını tamamlamak istemesine rağmen, ilk önce Türkçe dil koşulunu yerine getirebilmek için dil öğrenmiş ve şimdi de sınavlara hazırlanmaktadır. Bunların yanı sıra maddi sıkıntılarını aşabilmek için online kıyafet satışı yaptığını belirtmektedir.
- 30 yaşındaki Iraklı erkek, göç etmeden önce ülkesinde öğrenci olmasına rağmen tatillerinde tercümanlık yaptığını ve Türkiye’deki gelirinden daha iyi kazandığını belirtmektedir. Şuan da yabancılar için Türkçe öğretmenliği yaptığını, Göçten sonra mesleğine devam edebildiğini, fakat ücret olarak kazanması gerekenden az kazandığını düşünmektedir. Eğer ülkesinde yaşamaya devam edebilseydi, yaşam koşullarının bugün daha iyi olacağını düşünmektedir.

- 33 yaşındaki Suriyeli erkek savaş nedeniyle ülkesinde üniversiteyi tamamlayamadığını ve 3. Sınıfta iken okuldan ayrılmak zorunda kaldığını belirtmektedir. Türkiye'ye geldikten sonra birçok iş değiştirdikten sonra şuanda tercüman olarak çalışmaktadır. Daha önceden ayakkabı fabrikasında güvencesiz, düşük ücretle ve uzun mesai saatleri rağmen çalıştığını ve daha sonra mağazalarda tercümanlık yaptığını belirtmektedir. Türkçe konuşabildiği için kendini şanslı gördüğünü, şuan da mültecilere yardım eden uluslararası bir dernekte tercüman olarak çalıştığını belirtmektedir.
- 36 yaşındaki Suriyeli erkek ve ortaokul mezunu olan görüşmeci, ülkesinde kendi işyerinde erkek berberi olarak çalışırken, göç sonrası Türkiye'ye geldiğinde yaralı olarak geldiğini belirtmektedir. Tedavi gördüğü hastane masraflarını tercümanlık yaparak ödediğini, ellerini kullanamadığı için bir süre erkek berberliğine devam edemediğini belirtmiştir. Daha sonra ellerin de bulunan rahatsızlığın devam etmesine rağmen berber olarak çalışmaya başladığını ve 12 saat çalışıp 10-12 TL arasında kazanmasına rağmen çalışmaya devam ettiğini ve o zamanlar da sadece ailesi için pes etmediğini belirtiyor. O dönem 100 TL fazla para veren olursa hemen iş değiştirdiğinden bahsetmektedir. Dört yıl önce yardım almak için gittiği dernekte durumunun zorluğundan bahsederek iş konusunda yardımcı olmalarını istediğini, Türkmen kökenli olduğu için Türkçe – Arapça tercümanlık yapabileceğini belirtmiş ve dört yıldır tercüman olarak çalışmaktadır. Dört yıldır aynı işyerinde çalışmasına rağmen sadece Eylül 2017'den itibaren sosyal güvencesi bulunduğunu belirtmektedir.
- 36 yaşındaki Suriyeli erkek ve üniversite mezunu diğer bir görüşmeci ise ülkesinde tercümanlık yaptığını belirtmiştir. Türkiye'ye geldikten sonra birçok iş değiştirdiğin, çeşitli şirketlerde satın alma müdürü, dış ticaret ve tercüman olarak çalıştığını, çalıştığı kurumlarda düşük ücret ve sosyal güvencesiz çalışmak zorunda kaldığını belirtmektedir. Son olarak 2,5 yıldır aynı kurumda tercümanlık yapıyor olmasına rağmen sadece 3 aydır sigortalı çalıştığını ve çalışma koşullarının göçten öncesinden daha kötü olduğunu belirtiyor.

- 23 yaşında Suriyeli erkek görüşmeci, ülkesinde öğrenimini tamamlayamadığını için Türkiye’de üniversiteyi bitirdiğini belirtmiştir. Göçten sonra çok farklı işlerde çalıştığını belirtirken bunlarından bazılarını şu şekilde sıralamaktadır; matbaa, seramik fabrikası, emlakçı, internet kafe ve grafik dizayn işleri. Çalışma şartlarının çok zor olmasına rağmen en fazla 1000-1200 TL kazandığını ve şuan ortaklarından biri olarak yabancılara Türkçe öğreten bir dil eğitim kurumunda çalıştığını belirtmektedir.
- 30 yaşındaki Suriyeli erkek ise elektronik ve haberleşme mühendisliği bölümü mezunu, okul bittikten sonra 1,5 yıl kadar ülkesinde çalışabildiğini ve savaş başladıktan sonra ülkesinden ayrılmak zorunda kaldığını belirtmiştir. Türkiye’de yüksek lisans öğrencisi olarak öğrenimine devam etmekte olduğunu ve yeterli Türkçe bilgisine sahip olmadığı için çalışamadığını belirtmektedir.

Katılımcıların tamamı Türkiye’de bulunma süreleri farklı dahi olsa belli düzen kurduklarını ifade etmektedirler. Öğrenci ya da çalışan katılımcıların tamamı göçten sonra ilk dönemlerde sıkıntılar yaşadıklarını, zamanla bu sıkıntıları aşip belli bir rutinde yaşamaya devam etmektedirler. Göçten sonra Türkçe konuşabilenler için Türkiye’ye uyum daha kolay olduğunu belirtmektedirler. Bütün katılımcılar, uzun yıllardır Türkiye’de çalışmalarına rağmen güvencesiz çalışmakta ya da çok kısa bir süredir sosyal güvencesi bulunmaktadır.

Göç sonrası ülkemizde kendi mesleklerini yapabilseler dahi çalışma koşulları ve yaşam standartlarında bir düşüş olduğunu belirtmektedirler. Görüşmecilerin tamamı Türkiye’de hayatın çok pahalı olduğunu kendi ülkelerinde satın alma güçlerinin daha yüksek olduğunu vurgulamaktadırlar. Kazandıkları ücret kendi ülkelerinde kazandıkları daha düşük olduğunu, bunun dışında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını geçmiş olsalar dahi ikinci sınıf muamele gördüklerinden bahsetmektedirler. Birebir yapılan görüşmeler anket sonuçlarına göre göç öncesi ve sonrası yaşam koşulları hakkında daha ayrıntılı sonuçlar vermektedir.

4.1.5. Göç Sonrası Yaşam Değişimlerine İlişkin Bulgular

Birebir yapılan görüşmelerde beyaz yakalı çalışanların Türkçe öğrenme ve ülke normlarına uyum sağlama konusunda daha istekli oldukları görülmektedir. Mavi yaka çalışanlarla yapılan görüşmeler de uzun yıllardır Türkiye’de yaşamalarına rağmen dil öğrenme konusunda istekli olmadıkları gözlemlenmektedir. Görüşme yapılan kişilerin uyum konusunda daha istekliler çünkü ülke dinamiklerinin kendi sosyal hayatları ile uygun olduğunu düşündükleri için Türkiye’de yaşamaya devam etmek istemektedirler. Bu nedenle bulundukları koşulları daha da iyileştirebilmek için gereken adımları atmakta istekliler.

Görüşmecilerin tamamı Türkiye’de iş bulmanın kolay olduğunu fakat ücretlerin çok düşük düşünmektedirler. Düşük ücret ve güvensiz çalışmayı kabul etmeleri halinde iş bulunabildiğini belirtmektedirler. Görüşmeye katılanlar ankete katılanların aksine Türkiye hükümetinden bir beklentileri olmadığını belirtmişlerdir.

“Göçmenlerin dilencilik yapması konusunda ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ise, katılımcıların tamamı karşı çıkmaktadır. Katılımcıların bir kısmı şuan sokakta dilenenlerin kendi ülkelerinde de dilencilik yaptığını düşünmektedir. Dilencililiğin bir çözüm olmadığını para kazanmak için çözüm bulmak zorunda olduklarını düşünmektedirler. Kendilerinin de zor durumlarda kaldıklarını ama çalışmak dışında bir çözüm olmadığını düşünmektedirler.

Görüşmelerde gelecek beklentilerinin kendileri ya da çocukları için daha iyi bir eğitim olduğunu vurgulamışlardır. Ülkelerine dönme konusunda daha gerçekçi cevaplar vererek savaş sona erse dahi artık dönecekleri şehirlerin ve ülkelerinin olmadığını farkında olduğunu belirtmişlerdir. Beyaz yaka çalışanların aksine mavi yaka çalışanlar savaş biterse ülkelerine dönmek istediklerini belirtmektedirler. Beyaz yaka çalışanlar ise artık Türkiye’de bir düzen kurduklarını, çocuklarının okul düzenlerini değiştirmek istememektedirler.

4.2. Anketler

Mavi yaka, görüşmelerde kendini ifade etmekte yetersiz kaldığı için bu araştırmada hem birebir görüşme hem de anket yöntemi kullanılmıştır. Anket araştırmasının verileri frekans ve yüzdelik değerleriyle birlikte tablolar aracılığıyla gösterilecektir.

4.2.1. Sosyodemografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Tablo 10: Sosyodemografik özellikler

<u>Cinsiyet</u>	Frekans	Yüzde
Kadın	21	38.9
Erkek	33	61.1
<u>Yaş</u>		
18-25	11	20.4
25-30	20	37.0
30-40	15	27.8
40-50	7	13.0
50-60	1	1.9
<u>Medeni durum</u>		
Evli	25	46.3
Bekar	29	53.7
<u>Çocuk sayısı</u>		
Yok	27	50.0
1	4	7.4
2	3	5.6
3	6	11.1
4	4	7.4
5	6	11.1
6+	4	7.4
<u>Dini inancı ifade edebilme</u>		
Evet	31	57.4
Hayır	8	14.8
Cevapsız	15	27.8

Araştırmaya katılanların % 39 kadın, % 61 erkeklerden oluşmaktadır. En genç katılımcı 1999 doğumlu ve 18 yaşında iken, en yaşlı katılımcı ise 1953 doğumlu ve 64 yaşındadır. Araştırmaya katılanların %85'i kırk yaş altındadır. Medeni durum açısından bakıldığında % 46'sı bekâr, %54'ü evlidir. Araştırmaya katılanların %28'i mezhepleri hakkında konuşmak istememekte, cevap verenlerin %57'si evet, %15'i ise hayır cevabını vermiştir.

Tablo 11: Eğitim Durumları

	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Yok	3	14.3	0	0.0	3	5.6
İlkokul	2	9.5	5	15.2	7	13.0
Ortaokul	5	23.8	6	18.2	11	20.4
Lise	4	19.0	12	36.4	16	29.6
Lisans	7	33.3	9	27.3	16	29.6
Yüksek lisans	0	0.0	1	3.0	1	1.9
Toplam	21	100	33	100	54	100

Eğitim durumları açısından bakıldığında kadınların %14'ü hiç okula gitmemiştir. %60'lık bir kısmı lise ve lisans mezunudur. Araştırmaya katılanlardan sadece bir tanesi yüksek lisans mezunudur. Araştırmalar sırasında birebir yapılan görüşmelerde büyük bir çoğunluğu Türkiye'ye geldikten sonra eğitim hayatlarına maddi sıkıntılar ve yasal prosedürlerden kaynaklı devam edemediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 12: Diplomanızı yanınıza alabildiniz mi?

	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Evet	8	38.1	7	21.2	15	27.8
Hayır	13	61.9	26	78.8	39	72.2

Araştırmaya katılanların %72'si göç ederken diplomasını yanına alamamıştır. Diplomaları yanında olsa dahi denklik problemi yaşadıkları için Türkiye'de uzman oldukları alanda çalışmaları pek mümkün olmamaktadır. Sadece doktorlar için özel bir düzenleme yapılarak denklik şartı aranmaktadır.

Tablo 13: Gündelik hayatta hangi dili kullanıyorsunuz?

	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Arapça	12	57.1	18	54.5	30	55.6
Süryanice	2	9.5	11	33.3	13	24.1
Kürtçe	8	38.1	7	21.2	15	27.8
Türkçe	1	4.8	5	15.2	6	11.1
Diğer	0	0.0	1	3.0	1	1.9

Araştırmaya katılanların %55'i Arapça dilini, %24'ü Süryanice, %28'i Kürtçe ve %11'i Türkçeyi günlük hayatta kullandıklarını belirtmişlerdir. Gündelik hayatta Süryaniceyi konuşanlar aynı zamanda Arapça, Türkçe ya da Kürtçe bilmektedirler.

Tablo 14: Yabancı dil biliyor musunuz?

	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Hayır	4	19.0	4	12.1	8	14.8
İngilizce	7	33.3	14	42.4	21	38.9
Türkçe	14	66.7	19	57.6	33	61.1
Almanca	0	0.0	3	9.1	3	5.6
Fransızca	0	0.0	1	3.0	1	1.9

Araştırmaya katılanların %15'i Türkçe dâhil hiçbir yabancı dil konuşamazken, toplamda %39'u Türkçe konuşamamaktadırlar. Araştırmaya katılan ve gündelik hayatta Süryanice konuşanların %92'si, Arapça konuşanların %83'ü, Kürtçe konuşanların %100'ü en az bir yabancı dil konuşabilmektedirler.

Tablo 15: Göçten önce hangi ülkede yaşıyordunuz?

	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Suriye	16	76.2	19	57.6	35	64.8
Irak	5	23.8	12	36.4	17	31.5
Ürdün	0	0.0	1	3.0	1	1.9
Lübnan	0	0.0	1	3.0	1	1.9

Araştırmaya katılanların Türkiye'ye göç etmeden önce hangi ülkede yaşadıklarını açısından incelenecek olursa %65'i Suriye, %31'i Irak, %2'si Ürdün ve %2'si Lübnan'dan gelmektedir.

Tablo 16: Göç etme sebepleri

<u>Kadınlar</u>	Tamamen katılıyorum (5)		Katılıyorum (4)		Kararsızım (3)		Katılmıyorum (2)		Hiç Katılmıyorum (1)	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Can güvenliği	19	90.5	3	14.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Mezhepsel sıkıntılar	2	9.5	4	19.0	4	19.0	4	19.0	2	9.5
Siyasi Nedenler	7	33.3	8	38.1	0	0.0	2	9.5	0	0.0
Ekonomik nedenler	0	0.0	5	23.8	1	4.8	7	33.3	5	23.8
Eğitim Nedeniyle	0	0.0	1	4.8	2	9.5	4	19.0	9	42.9
Kariyer Nedeniyle	0	0.0	2	9.5	0	0.0	3	14.3	11	52.4
Turistik amaçlı	0	0.0	0	0.0	0	0.0	5	23.8	11	52.4
Akrabalarımın yakın olmak için	0	0.0	2	9.5	1	4.8	4	19.0	9	42.9
<u>Erkekler</u>	Tamamen katılıyorum (5)		Katılıyorum (4)		Kararsızım (3)		Katılmıyorum (2)		Hiç Katılmıyorum (1)	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Can güvenliği	23	69.7	7	21.2	1	3.0	0	0.0	0	0.0
Mezhepsel sıkıntılar	4	12.1	5	15.2	4	12.1	3	9.1	4	12.1
Siyasi Nedenler	15	45.5	3	9.1	0	0.0	3	9.1	1	3.0
Ekonomik nedenler	7	21.2	6	18.2	3	9.1	2	6.1	8	24.2
Eğitim Nedeniyle	3	9.1	4	12.1	4	12.1	3	9.1	11	33.3
Kariyer Nedeniyle	1	3.0	3	9.1	2	6.1	2	6.1	15	45.5
Turistik amaçlı	0	0.0	0	0.0	1	3.0	1	3.0	20	60.6
Akrabalarımın yakın olmak için	1	3.0	2	6.1	1	3.0	3	9.1	18	54.5

<u>Toplam</u>	Tamamen katılıyorum (5)		Katılıyorum (4)		Kararsızım (3)		Katılmıyorum (2)		Hiç Katılmıyorum (1)	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Can güvenliği	42	77.8	10	18.5	1	1.9	0	0.0	0	0.0
Mezhepsel sıkıntılar	6	11.1	9	16.7	8	14.8	7	13.0	6	11.1
Siyasi Nedenler	22	40.7	11	20.4	0	0.0	5	9.3	1	1.9
Ekonomik nedenler	7	13.0	11	20.4	4	7.4	9	16.7	13	24.1
Eğitim Nedeniyle	3	5.6	5	9.3	6	11.1	7	13.0	20	37.0
Kariyer Nedeniyle	1	1.9	5	9.3	2	3.7	5	9.3	26	48.1
Turistik amaçlı	0	0.0	0	0.0	1	1.9	6	11.1	31	57.4
Akrabalarımın yakın olmak için	1	1.9	4	7.4	2	3.7	7	13.0	27	50.0

Araştırmaya katılanların katılan kadınların, tamamı erkeklerin, %90'ın toplamda %96'ü göç etme sebeplerinin can güvenliği olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılanların %40'ı ise hem siyasi hem de can güvenliği nedeniyle göç ettiklerini belirtmişlerdir. Net bir şekilde söylenebilir ki, Arap Baharı sonrası gerçekleşen göçler zorunlu göçlerdir.

Kapitalist dünya sistemi ya da merkez çevre göç teorisi (aynı zamanda tarihsel yapısalcı olarak da anılan) göçü, çevre ülkelerdeki ucuz iş gücünün sermaye için harekete geçirilmesi olarak yorumlar. Kapitalist ülke hükümetleri başarısız olduklarında yurtdışında bulunan yatırımlarını korumak için ve küresel pazarın gelişmesi ve yabancı hükümetleri desteklemek için yaptıkları politik ve askeri müdahaleler belli merkez ülkelere yönelen sığınmacı hareketini meydana getirmektedir.

Tablo 17. Türkiye’ye göç etme sebebiniz?

Kadın	Tamamen katılıyorum (5)		Katılıyorum (4)		Kararsızım (3)		Katılmıyorum (2)		Hiç Katılmıyorum (1)	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Mesafe (yakınlık)	16	76.2	2	9.5	0	0.0	0	0.0	1	4.8
Etnik köken benzerliği	4	19.0	7	33.3	1	4.8	1	4.8	2	9.5
Akrabalarımın yakın olmak için	2	9.5	2	9.5	2	9.5	8	38.1	1	4.8
Ekonomik nedenler	0	0.0	2	9.5	3	14.3	5	23.8	4	19.0
Güvenli olduğu için	1	4.8	3	14.3	4	19.0	4	19.0	4	19.0
Demokratik nedenler	0	0.0	2	9.5	2	9.5	5	23.8	6	28.6
Erkek	Tamamen katılıyorum (5)		Katılıyorum (4)		Kararsızım (3)		Katılmıyorum (2)		Hiç Katılmıyorum (1)	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Mesafe (yakınlık)	18	54.5	8	24.2	0	0.0	0	0.0	4	12.1
Etnik köken benzerliği	5	15.2	8	24.2	2	6.1	5	15.2	4	12.1
Akrabalarımın yakın olmak için	3	9.1	4	12.1	4	12.1	4	12.1	10	30.3
Ekonomik nedenler	1	3.0	7	21.2	6	18.2	5	15.2	6	18.2
Güvenli olduğu için	7	21.2	3	9.1	4	12.1	2	6.1	6	18.2
Demokratik nedenler	5	15.2	1	3.0	4	12.1	4	12.1	7	21.2
Toplam	Tamamen katılıyorum (5)		Katılıyorum (4)		Kararsızım (3)		Katılmıyorum (2)		Hiç Katılmıyorum (1)	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Mesafe (yakınlık)	34	63.0	10	18.5	0	0.0	0	0.0	5	9.3
Etnik köken benzerliği	9	16.7	15	27.8	3	5.6	6	11.1	6	11.1
Akrabalarımın yakın olmak için	5	9.3	6	11.1	6	11.1	12	22.2	11	20.4
Ekonomik nedenler	1	1.9	9	16.7	9	16.7	10	18.5	10	18.5
Güvenli olduğu için	8	14.8	6	11.1	8	14.8	6	11.1	10	18.5
Demokratik nedenler	5	9.3	3	5.6	6	11.1	9	16.7	13	24.1

“Türkiye’ye göç etme sebebiniz?” sorusuna araştırmaya katılanların %81 mesafe (yakınlık) nedeniyle Türkiye’ye göç ederken, %44’ü etnik köken benzerliği nedeniyle Türkiye’yi tercih etmişlerdir.

“Türkiye tercih etme sebebiniz akrabalarınıza yakınlık mı?” sorusuna araştırmaya katılanların %63 katılmadıklarını belirtmişlerdir. Arap baharı sonrası Türkiye’ye yönelen göç akımı, etnik köken benzerliğimiz bulunmasına rağmen ağ (network) göç teorisinden bahsedilemez. Göçmenlerin Türkiye’yi tercih etme sebepleri akrabalarında yakınlık değildir.

Faist ’in bahsettiği göçün itici ve çekici faktörleri, ülkelerindeki iç savaş itici faktör olurken, Türkiye’nin yakınlığı ve açık kapı politikası uygulaması çekici faktör oluşturmuştur.

4.2.2. Göç Sonrası Yaşamın Özelliklerine İlişkin Bulgular

Birebir görüşmeler ve anket sonuçları göstermektedir ki, yaşam koşullarında büyük bir değişiklik olmuştur. Büyük bir kısmı ekonomik açıdan göç öncesinden daha kötü koşullarda yaşamlarını sürdürmektedirler.

Tablo 18: Ne kadar süredir Türkiye’de yaşıyorsunuz?

	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
0-6 ay	0	0.0	1	3.0	1	1.9
6 ay - 1 yıl	2	9.5	4	12.1	6	11.1
1-2 yıl	2	9.5	8	24.2	10	18.5
2-3 yıl	10	47.6	8	24.2	18	33.3
3-4 yıl	6	28.6	8	24.2	14	25.9
4-5 yıl	0	0.0	2	6.1	2	3.7
5+	1	4.8	2	6.1	3	5.6

Araştırmaya katılanların sadece %2'si altı aydan az süredir Türkiye'de yaşarken, %87'si bir yıldan uzun süredir Türkiye'de yaşamaktadır. %5'si ise 5 yıldan uzun süredir Türkiye'de yaşamaktadır.

Tablo 19: Bundan sonra Türkiye'de ne kadar kalmayı düşünüyorsunuz?

	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
0-1 yıl	2	9.5	1	3.0	3	5.6
1-3 yıl	6	28.6	11	33.3	17	31.5
Yerleşmek için geldim	1	4.8	1	3.0	2	3.7
Transit geçiş için geldim	8	38.1	17	51.5	25	46.3

Araştırmaya katılanların %13'ü bu soruya cevap vermekten kaçınırken, %46'sı transit geçiş için geldiklerini belirtmiştir. Sadece %4'ü yerleşmek için geldiğini belirtmiştir. Yani 96'sı fırsat bulmaları halinde başka bir ülkeye ya da kendi ülkelerine dönmek istemektedirler.

Tablo 20: Bundan sonra Türkiye'de ne kadar kalmak istiyorsunuz?

	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
0-1 yıl	0	0.0	0	0.0	0	0.0
1-3 yıl	0	0.0	7	21.2	7	13.0
Şartlar normalleşirse hemen dönmek istiyorum	13	61.9	22	66.7	35	64.8
Türkiye'ye yerleşmek istiyorum,	7	33.3	2	6.1	9	16.7

Araştırmaya katılanların %65'i şartlar normalleşirse hemen ülkelerine dönmek istemektedirler. Bir önceki soruda Türkiye'ye göç ederken yerleşmeyi düşünüyordum

diyen kısım sadece %4 iken, Türkiye’de yaşadıkdan sonra burada yaşamaya karar verenlerin oranı artmış ve %17 olmuştur.

Tablo 21: Göç sonrası herhangi kampta kalma durumu ve il değiştirme

Herhangi bir kampta kaldınız mı?						
	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Evet	1	5.0	1	3.0	2	3.8
Hayır	19	95.0	32	97.0	51	96.2
Göçten sonra il değiştirdiniz mi?						
	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Evet	8	40.0	9	27.3	17	32.1
Hayır	13	65.0	24	72.7	37	69.8

Göç sonrası herhangi bir kampta kalanların oranı sadece %4’tür. Göçten sonra il değiştirenlerin oranı %32’dir. Kamplarda kalanların geri gönderileceklerini düşündükleri için kamplarda kalmak istememektedirler.

Tablo 22: Türkiye halkı ile iletişim kurmakta sıkıntı yaşıyor musunuz?

	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Evet	5	23.8	12	36.4	17	31.5
Hayır	16	76.2	21	63.6	37	68.5

Türkiye halkı ile iletişim kurmakta sıkıntı yaşayanların oranı %31’dir. Yani her üç kişiden biri iletişim konusunda sıkıntı yaşamaktadır. Beş yılı aşkın bir süredir ülkemizde yaşayan ve yaşamaya devam eden göçmenlerin entegrasyonu açısından ülke halkına uyum sağlamaları çok önemlidir.

Tablo 23: Göçten önceki meslekleri

Meslekler	Kadın	Erkek	Yüzde
Avukat		1	1.9
Çalışmıyor	7		13.0
Cevapsız	3		5.6
Çiftçi		1	1.9
Diş doktoru		1	1.9
Dönerci		1	1.9
Elektrik mühendisi		1	1.9
Hemşire	3		5.6
İşyeri sahibi		4	7.4
Kasap		1	1.9
Kaynakçı		1	1.9
Memur		2	3.7
Mobilyacı		1	1.9
Muhasebeci		3	5.6
Öğrenci	1	9	18.5
Öğretmen	1		1.9
Sağlıkçı	2		3.7
Taksi şoförü		1	1.9
Tamirci		2	3.7
Teknisyen		1	1.9
Tekstil	1	2	5.6
Turist rehberi		1	1.9

Araştırmaya katılan kadınların %50'si göçten önce çalışmadıklarını belirtmişlerdir. Türkiye’de yaşam koşullarının daha zorlu olduğunu düşündükleri için ya çalışmak zorunda kalmışlar ya da iş arayışı içindedirler.

Tablo 24: Ülkenizde iş bulmakta sıkıntı yaşıyor muydunuz?

	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Evet	2	9.5	5	15.2	7	13.0
Hayır	19	90.5	28	84.8	47	87.0

Araştırmaya katılanların %87'si “Ülkenizde iş bulmakta sıkıntı yaşıyor muydunuz?” sorusuna hayır cevabını vermişlerdir. Birebir görüşmelerin çoğunda da ülkelerinde yaşamının kendileri açısından daha kolay olduğunu dile getirmişlerdir.

Tablo 25: Size göre Türkiye’de iş bulmak kolay mı? & Şuan da ücret karşılığı bir işte çalışıyor musunuz?

	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Evet	6	28.6	10	30.3	16	29.6
Hayır	15	71.4	23	69.7	38	70.4

Araştırmaya katılanların yüzde %70’i Türkiye’de iş bulmanın zor olduğunu düşünmektedirler. Türkiye’de iş bulmanın göçmenler açısından zor olduğunu düşündükleri için güvencesiz ve düşük ücretle çalışmayı kabul etmektedirler.

Tablo 26: Şuan da ücret karşılığı bir işte çalışıyor musunuz?

	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Evet	16	76.2	21	63.6	37	68.5
Hayır	5	23.8	12	36.4	17	31.5

Araştırmaya katılanların %70’i Türkiye’de iş bulmanın zor olduğunu düşünmelerine rağmen araştırmaya katılanların %69’u şuan ücret karşılığı bir işte çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 27: Göç öncesi ve sonrası gelir?

Göç öncesi elde ettiğiniz gelir?						
	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Gelirim Yoktu	10	47.6	5	15.2	15	27.8
0-500	0	0.0	1	3.0	1	1.9
500-1000	5	23.8	3	9.1	8	14.8
1000-2000	0	0.0	13	39.4	13	24.1
2000-3000	4	19.0	6	18.2	10	18.5
3000-5000	2	9.5	4	12.1	6	11.1
5000+	0	0.0	1	3.0	1	1.9
Türkiye'deki ortalama geliriniz?						
	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Gelirim Yok	4	19.0	8	24.2	12	22.2
0-500	0	0.0	0	0.0	0	0.0
500-1000	2	9.5	6	18.2	8	14.8
1000-2000	8	38.1	14	42.4	22	40.7
2000-3000	4	19.0	5	15.2	9	16.7
3000-50000	0	0.0	0	0.0	0	0.0
5000+	0	0.0	0	0.0	0	0.0

Katılımcıların %28'i göç öncesi herhangi bir geliri yokken göç sonrası “gelirim yok” cevabı verenlerin oranı %22'ye düşmüştür. Yaşam koşullarının zorluğu nedeniyle ailedeki çalışan sayısının arttığına bir göstergesi olarak sayılabilir. Göç öncesi 3000 ve üzeri gelire sahip olanların oranı%13 iken göç sonrası 3000 ve üzeri gelir eden kimse olmamıştır. Araştırmaya katılanların %5'lik kısmı gelirleri hakkında bilgi vermek istememiştir.

Tablo 28: Türkiye’deki mesleğiniz?

Meslekler	Kadın	Erkek	Yüzde
Çalışmıyor	5	11	29.6
Cevapsız	2		3.7
Diş doktoru		1	1.9
Dönerci		1	1.9
Hemşire	2		3.7
İşçi		9	16.7
Öğretmen	4		7.4
Tekstil	7	7	25.9
Tercüman	1	3	7.4
Terzi		1	1.9

Ülkesinde öğrenci iken Türkiye’ye göç etmek zorunda kalan göçmenler eğitimlerine maddi ve yasal prosedürler nedeniyle devam edememişlerdir ve işçi olarak çalışmaya başlamışlardır. Tabloda işçi olarak gösterilen %17’lik kısım, demirci, elektrik işçisi, hamal, tornacı, tamircilik gibi işler yapmaktadırlar. Ülkesinde elektrik mühendisi olan bir göçmen, bugün elektrik işçisi olarak çalışmaktadır. Kendi ülkesinde avukat olan bir başka göçmen İngilizce, Arapça, Türkçe bildiği için tercüman olarak çalışmaktadır. Kendi ülkesinde diş doktoru olan bir başka göçmen ise Türkiye’de güvencesiz olarak bir muayenede çalışmakta ve kendi mesleğini yapabilmesine rağmen aynı geliri elde edememektedir. Kendi ülkesinde çalışmamayı seçen kadınlar Türkiye’deki maddi sıkıntıları nedeniyle çalışmaya başlamışlardır. Genel olarak bütün katılımcılar düşük ücretle çalıştıklarını ve çalışma koşullarının çok ağır olduğundan şikâyet etmektedirler.

Tablo 29:Tercih etme şansınız olsaydı hangi ülkede yaşamak isterdiniz?

	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
ABD	0	0.0	1	3.0	1	1.9
Almanya	6	28.6	5	15.2	11	20.4
Arabistan	0	0.0	1	3.0	1	1.9
Fransa	2	9.5	0	0.0	2	3.7
Hollanda	0	0.0	1	3.0	1	1.9
İngiltere	0	0.0	1	3.0	1	1.9
İsveç	0	0.0	1	3.0	1	1.9
Kanada	1	4.8	4	12.1	5	9.3
Norveç	0	0.0	1	3.0	1	1.9
Rusya	0	0.0	1	3.0	1	1.9
Suriye	5	23.8	10	30.3	15	27.8
Türkiye	1	4.8	2	6.1	3	5.6
Vietnam	0	0.0	1	3.0	1	1.9
Cevapsız	6	28.6	4	12.1	10	18.5

Araştırmaya katılanların %28'i tercih etme şansları olsaydı Suriye'ye dönmek istediklerini belirtmişlerdir. %18'i cevap vermezken, %80'i Türkiye dışında bir ülkede yaşamak istemektedirler. Türkiye tercih etme sebeplerinin mesafe ve ülkeye giriş kolaylığı olduğunu her fırsatta belirtmişlerdir.

Tablo 30: Yaşamayı düşündüğünüz ülkeden beklentileriniz nelerdir?

Beklentiler	Frekans	Yüzde
Mesleğimi yapabilmek	4	7.4
Güvenlik	2	3.7
Çocuklarıma iyi gelecek	6	11.1
Ülke vatandaşlarıyla eşit koşullar	1	1.9
Eğitim	3	5.6
Savaşın bitirilmesi ve kendi ülkeme dönebilmek	3	5.6
Akrabalarım ile birlikte yaşayabilmek	3	5.6
İyi bir iş	5	9.3
Koşulların iyileştirilmesi, insani muamele	6	11.1
Maddi destek	2	3.7
Kendi dilimi, dinimi rahatça yaşamak	2	3.7
Barış	5	9.3
Huzur	9	16.7
Hiçbir şey	7	13.0

Yaşamayı düşündükleri ülkeden beklentileri barış, huzur, güvenlik, savaşın bitirilmesi gibi cevapları verenlerin oranı %35’dir. %13’ü hiçbir şey beklemezken çocukları için iyi bir gelecek isteyen aileler %11’dir.

Tablo 31: Geleceğe umutla bakabiliyor musunuz?

	Kadın		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Evet	10	47.6	17	51.5	27	50.0
Hayır	9	42.9	10	30.3	19	35.2
Cevapsız	2	9.5	6	18.2	8	14.8

Araştırmaya katılanların %50’si gelecek için umutlu olduklarını belirtmektedirler. Birebir görüşmeler yaparken de genel izlenimlerim geleceğe dair umutlarının kalmadıkları sadece günü kurtarmayı amaçladıklarını belirtmişlerdir. Gelecekte beklenenleri ise barış, huzur, hayatta kalmak ve ülkelerine geri dönebilmek olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 32: Türk makamlarından beklentileriniz nelerdir?

Beklentiler
Yasal çalışma izni
İş koşullarının iyileştirilmesi
Çocuklara iyi bir gelecek
Eğitim
Maddi yardım
Sağlık hizmetlerine ulaşım konusundaki sıkıntıların giderilmesi
Güvenlik

Katılımcılar “Türk makamlarından beklentileriniz nelerdir?” sorusuna genel beklentilerinin başında maddi yardımların arttırılması, eğitim hizmetlerinden yararlanabilmek, iş koşullarının iyileştirilmesi ve yasal prosedürlerin bir an önce geçici koruma yasası altında bulunan kişiler için iyileştirilmesidir.

SONUÇ

Türkiye gelecekte daha çok göçmene ev sahipliği yapmak zorunda kalacağı küçümsenmeyecek bir gerçek olmakla beraber göçmen karşıtı söylemler de artmaya devam edecektir. Batılı ülkelerde olduğu gibi göç, dinsel, ulusal, toplumsal, kültürel homojenliği tehdit eden unsurlar olarak görülmektedir. Unutulmaması gereken bir gerçeklik var, göçmen de olsa yerli de olsa dinsel, dinsel, sınıfsal açıdan farklı olsa da bireylerin gündelik hayattaki kaygıları hemen hemen aynıdır. İnsanca bir yaşam sürme çabası içerisindeyler. Özgürlük ve eşitlik daha iyi koşullarda yaşamak herkesin hakkı olmalıdır. Farklılıklara saygı gösterilmeli ve göçmen asıllı bireyleri ötekileştirmemek önem arz etmektedir.

Türkiye gibi ekonomik açıdan güçlü olmayan ülkelere göç, bir tercih değil mecburiyettir. Araştırma sonuçlarına göre, Arap baharı sonrası Türkiye'ye yerleşen göçmenler, Türkiye'yi mecburiyet sonucu tercih etmişlerdir. Ülkelerinde yaşadıkları kargaşa öncesinde hayat standartları oldukça yüksektir. Göçmenlerin büyük bir çoğunluğu Ortadoğu'dan Avrupa'ya geçiş için Türkiye'yi bir araç olarak görmektedir. Avrupa'ya göçmek için fırsat kollamaktadırlar.

Ülkesinde işçi (mavi yaka) olarak çalışanlar ülkemizde kendine uygun iş bulmakta çok sıkıntı yaşamakla birlikte ücretleri kendi ülkelerine oranla oldukça düşük olduğunu ve yaşam standartları kendi ülkelerine göre daha kötü olduğunu belirtmektedirler. Genellikle iki veya daha fazla aile aynı evde kalmakta ve kaldıkları evler iki veya üç odalıdır. Uzun yıllardır Türkiye'de yaşamalarına rağmen birçoğu hala Türkçe konuşmamaktadır. Genellikle ailede okula giden çocuk Türkçe öğrenip bütün aileye yardımcı olduğunu ifade etmektedirler.

Türkiye, büyük bir çoğunluğu Suriyeli göçmenlerden oluşan Ortadoğulu mültecilere kalıcı çözümler bulabilmek için Uluslararası sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içerisinde olması şarttır.

Araştırmaya katılanların sadece % 4'ü Türkiye'ye yerleşmek için geldiğini belirtmişlerdir. Arap Baharı sonrası Türkiye'ye yerleşen göçmenlerin %96'sı ülkelerine geri dönmek ya da başka bir ülkeye göç etmeyi istemektedirler.

Kadınların büyük çoğunluğu kendi ülkelerinde çalışmadıklarını belirtmişlerdir. Türkiye'de koşulların güçlüğü nedeniyle çalışmaya başladıklarını ifade etmektedirler. Suriye'nin zengin aileleri Türkiye'ye göç ettikten sonra orta gelir düzeyine dâhil olmuşlardır. Ülke insanlarıyla iletişim kurmakta her üç göçmenden biri sıkıntı yaşamaktadır.

İyi bir kariyere sahip olan göçmenlerin büyük bir çoğunluğu ekonomik durumu iyi olan ülkeleri tercih etmişlerdir. Ülkemizde kalan göçmenlerin büyük bir çoğunluğu eğitim seviyesi düşük emek yoğun işlerde çalışabilecek kişilerdir.

Ülkelerinde iyi yaşam sürdürmenin kendileri açısından daha kolay olduğunu dile getirmişlerdir. Türkiye'de iş bulmanın zor olduğunu düşündükleri için sadece para kazanabilmek için düşük ücret ve güvencesiz işlerde çalışmayı kabul etmektedirler. Türkiye'ye göç etmeleri kariyer açısından herhangi bir artı katmamıştır. Aksine ülkelerindeki pozisyonlarından daha düşük mevkilerde çalışmaktadırlar. Ve bulundukları mevkii koruyabilmek için daha çok çaba sarf etmeleri gerekmektedir.

Ankete katılan katılımcıların büyük çoğunluğu uzun yıllardır Türkiye'de yaşamalarına rağmen hala Türkçe konuşamamaktadırlar. Görüşme yapılan beyaz yakalı çalışanlar dil öğrenmeye daha çok istekli oldukları gözlenmiştir ve beyaz yakalı katılımcılar aynı zamanda bundan sonraki hayatlarını Türkiye'de geçirmek istemektedirler. Özellikle okula giden çocukları Latin alfabesini öğrendikleri için Türkiye'de yaşamayı istemektedirler.

Yapılan görüşmelerde katılımcılar, Türk vatandaşlığına geçmiş olmalarına rağmen göçmen oldukları için farklı muamele gördüklerini ve bu durumdan rahatsız olduklarını belirtmektedirler. Unutulmaması gereken bir nokta da bu insanlar savaş nedeniyle zorunlu olarak ülke değiştirmek zorunda kaldılar ve savaşın yaralarını

taşıyorlar ve dönmek isteseler dahi dönebilecekleri evleri, şehirleri artık yok. İnsanlık olarak bu konuda daha hassas olunmalı ve empati kurmamız gerektiği unutulmamalıdır. İş bulmakta sıkıntı yaşayan göçmenler maddi ve manevi sıkıntılar yaşayabilir, bu durumun önüne geçebilmek için iş hayatında yer almalarını kolaylaştıran düzenlemeler yapılmalıdır.

Göçmenlerin kariyer yaşamları hakkında gelecekte yapılabilecek araştırmalarda, sivil toplum kuruluşları ve kamu kuruluşları ile birlikte çalışılabilir ve bu vasıta ile daha çok kişiye ulaşılabilir. Yapılabilecek çalışmalarda İngilizce ve Türkçe dışında Arapça dokümanlar hazırlanması katılımcıların konuyu anlamalarını kolaylaştırabilir ve bu şekilde daha çok sonuç elde edilebilir. Göçmenler arasında birçok farklı meslek grubundan kişiler bulunmaktadır. Gelecekte yapılabilecek araştırmalar, farklı meslek gruplarına yönelik olarak yapılır ise daha spesifik sonuçlar elde edilebilir.

Araştırma, anket yöntemi ile yapılmış olması rağmen katılımcı sayısı, zaman yetersizliği ve göçmenlere ulaşmanın zorluğu nedeniyle planlanan sayıda katılımcıya ulaşılamamıştır. İşverenlerin göçmen çalışanlarının röportaj ya da ankete katılımlarına izin vermemesi sebebiyle de katılımcılara ulaşmak zorlaşmıştır. Başka araştırmacıların bu sınırlılıkların etkisini azaltacak çalışmalar yapmasının yararı olabilir.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, Nermin, Bitmeyen Göç, Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa, (1. Baskı) İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2002
- Abadan-Unat, Nermin, Türk Dış Göçünün Aşamaları, Kökler ve Yollar, Türkiye’de Göç Süreçleri Kitabı İçinde, Derleyenler: Ayhan Kaya, Bahar Şahin, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007
- Adıgüzel, Yusuf, Göç Sosyolojisi, (1. Baskı) Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2016
- AFAD Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar, 2017 Saha Araştırması Sonuçları
- BMMYK., (2001b), Mültecilerin Korunması: Uluslararası Mülteci Hukuku Rehberi
- Canatan, K., “Avrupa Toplumlarının Göç Algıları ve Tutumları: Sosyolojik Bir Yaklaşım” Sosyoloji Dergisi, 3. Dizi, 27. Sayı, 2013/2
- Castles, Stephen, Miller, Mark, Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri, (1. Baskı) İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008
- Çorabatır, M., “Suriyeli Mülteciler Ve Suriyelilerin Entegrasyonu Üzerine Bölgesel Çalıştay”, Boğaziçi Üniversitesi, 2017
- Dedeoğlu, Saniye - Ekiz Gökmen, Çisel, Efil , Göç Sosyal Dışlanma, (1. Baskı) Yayınevi Yayınları, İstanbul, 2011
- Döner, H., “ Suriyeli Göçmenlerle Yaşanan Sorunlar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma : Hatay İli Örneği” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, 2016
- Ercoşkun, Burak, “Suriyeli Mültecilerin Türkiye’ye Sosyokültürel ve Sosyoekonomik Etkileri” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yenyüzyıl Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler”, 2015

- Faist, Thomas, Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Alanlar, (1. Baskı) Bağlam Yayınları, 2003
- Göker, Göksel, Göç Kimlik Aidiyet, (1. Baskı) Literatürk Academia, 2015
- Apak, H., “Suriyeli Göçmenlerin Uyum ve Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği”, Yüksek Lisans, Mardin Artuklu Üniversitesi, 2014
- Erdoğan M., “Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul Ve Uyum”,(1. Baskı) Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2014
- Kaya, Ayhan- Erdoğan, M. Murat, (Ed.) Türkiye’nin Göç Tarihi, 14.yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler, (1. Baskı) İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2016
- Kaya, İ., Acer, Y., “Küresel ve Bölgesel Perspektiften Türkiye'nin İltica Stratejisi”, (1. Baskı) Usak Yayınları, Ankara, 2010.
- Kaya, A., Kırac, A., İstanbul’daki Suriyelilere İlişkin Zarar Görülebilirlik Değerlendirme Raporu, 2017
- Massey, S., Arango, J., Kouaouci, A., Hugo, G., Pellegrino, A., Taylor, Edward, E., “Uluslararası Göç Kuramlarının Bir Değerlendirmesi” Göç Dergisi, Cilt (C.) 1, Sayı 1, İstanbul
- Mültecilerin Statüsüne İlişkin Ek Protokol, T.C. Resmi Gazete, 6/10733, 31 Ocak 1967
- Öner, N. Aslı Şirin - İhlamur-Ömer, S. Gülfer , Küreselleşme Çağında Göç – Kavramlar, Tartışmalar, (3. Baskı) İletişim Yayıncılık , Araştırma-İnceleme Dizisi, İstanbul, 2012
- Özdemir, N. G., “Suriye’den 2010 Yılı Sonrası Süreçte Türkiye’ye Zorunlu Göçün Sosyolojik Etkileri”, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, 2015

Özkarlı, F., “Suriye’den Türkiye’ye Göç Ve Suriyelilerin Enformel İstihdamı (Mardin Örneği)” Yüksek Lisans Tezi, Artuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014

Sever, M., “Türkiye’yi Hedef Alan Yasadışı Göçmenler: İstanbul Örneği” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, 2015

Somuncu, B., Türkiye’nin Avrupa Birliğine Tam Üyelik Sürecinde Uluslararası Göç Politikası, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2006.

Şafak, Metin, “Yasadışı Göç Olgusunda Türkiye: Bir Geçiş Bölgesi Olarak Trakya’nın Analizi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, 2013

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Tasarısı ile insan Haklarını İnceleme Komisyonu, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu ve İçişleri Komisyonu Raporları Sıra Sayısı 310, Yasama Dönemi:24, Yasama Yılı:2, 2012

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği (Kısaltma: Çalışma İzni Yönetmeliği). (2003). T.C. Resmi Gazete, 25214, 29 Ağustos 2003.

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (Kısaltma: Çalışma İzni Değişiklik Yönetmeliği) T.C. Resmi Gazete, 28204, 14 Şubat 2012.

İnternet Kaynakları

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı www.afad.gov.tr (Alıntı tarihi: 15.02.2017)

GİGM. İçişleri Bakanlığı Göç İşleri Genel Müdürlüğü. Erişim Adresi: <http://www.goc.gov.tr> (Alıntı tarihi: 19.01.2016)

Federal Göç ve Mülteci Dairesi'nin 14. Göç Raporu, <http://gocvakfi.org/federal-goc-ve-multeci-dairesinin-14-goc-raporu/> (Alıntı tarihi: 19.12.2016)

Mültecilerin İş Hayatına Entegre Olması 20 Yıl Alıyor <http://gocvakfi.org/multecilerin-is-hayati/> (Alıntı Tarihi: 20.12.2016)

Suriyeli Mülteciler Raporu 2013
http://istanbul.mazlumder.org/webimage/suriyeli_multeciler_raporu_2013.pdf
Alıntı Tarihi: 05.01.2017)

Suriyeliler Kötü Bilinmekten Rahatsız, <http://m.haberler.com/suriyeliler-kotu-bilinmekten-rahatsiz-7822455-haberi/> (Alıntı tarihi: 15.11.2017)

Sural, O., Sosyal Dışlanma, <http://sosyalpolitika.fisek.org.tr/soysal-dislanmaya-kuramsal-yaklasimlar/#more-65> (Alıntı Tarihi: 01.01.2017)

Çocuk Mülteciler Türkiye'de Tekstil Atölyelerinde Çalıştırılıyor
<http://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-37748847> (Alıntı tarihi: 02.12.2017)

<http://www.gridusunce.com/makale/sosyolojiokuma6.pdf> (Alıntı tarihi: 01.12.2016)

UNHCR. Erişim Adresi: <http://www.unhcr.org.tr/?content=611> (Alıntı tarihi: 15.02.2017)

UNHCR. Erişim Adresi: <http://www.unhcr.org.tr/MEP/index.aspx?pageld=242> (Alıntı tarihi: 15.02.2017)

Görüşme 1:

1. Kendinizden bahseder misiniz? (yaşıınız, aile hayatınız, eğitim durumunuz vs.)

İsmim Lokman, aslen Iraklıyım. Kerkük şehrinden geliyorum 30 yaşıındayım. Ailemden uzak yaşıyorum eşimle birlikte. Türk dili ve Edebiyatı Yüksek lisans mezunuyum. Lisansımı Kerkük'te okudum. Yüksek lisansımı Türkiye'de okudum.

2. Hangi dili konuşuyorsunuz?

Azerice

3. Şuanda yaşadığınız koşullardan bahseder misiniz? (kaç kişi ile aynı evde kalıyorsunuz?)

Eşimle birlikte yaşıyorum.

4. Ne kadar süredir Türkiye'de yaşıyorsunuz?

2010'da Türkiye'ye geldim.

5. Göç ederken pasaport, diploma gibi belgelerinizi yanınıza aldınız mı?

Evet aldım.

6. Türkiye'ye neden göç ettiniz? Göçten sonra il değiştirdiniz mi?

İç savaşlar ve güvensizlikten dolayı.

7. Neden Türkiye'yi seçtiniz?

Akademik dilim Türkçe olduğu için Türkiye'yi tercih ettim. Dil ve birazda özgürlük diyelim. Ama özgürlük açısından çok da iyi değilim.

8. Türkiye'ye geldikten sonra yaşadıklarınızdan bahseder misiniz?

Eğitim hayatından sonra iş hayatına başladım. Çok zorluk çektim. Çektiğim zorluklardan en önemlisi ve beni en kötü etkileyen iş hayatında resmi olarak çalışmakta yaşadım ve güvencesiz çalışmak. Sonrada iş sigortası ve güvencesi alabildim. Birde maaşların burada çok düşük olduğunu biliyorsunuz. İstanbul’da maaşınızın yarısı kiraya gidiyor zaten. Ulaşım sorunu. Ulaşım konusunda çok zorluk çektik. Çünkü daha önce yaşadığımız şehirlerde bu kadar sıkıntı çekmedim. Hatta vazgeçme noktasına geldim.

9. Göç etmeden önce çalışıyor muydunuz? Çalışıyor iseniz mesleğiniz ve mevcut koşullarınız nelerdir?

Göç etmeden önce öğrenciydim. Öğrencilik süresinde de yaz tatillerinde küçük işleri yapıyordum. Tercümanlık olarak. Gelir olarak Türkiye’den daha iyiydim. Ama rakamları kıyaslarsak oradaki maaş az olabilir. Fakat yaşam standartları Türkiye’deki kadar çok zor değil. Orada 1000 TL alırsan çok rahat yaşarsın. Türkiye’de 1000 TL alırsan o kadar rahat yaşamazsın. Burada bir can güvenliği var ama yaşam açısından ama insanı zorlayan sıkıntılı koşullar var.

10. Şuanda çalışıyor musunuz? Çalışıyor iseniz mesleğiniz ve çalışma koşullarınızdan bahseder misiniz? İş güvenceniz var mı?

Evet çalışıyorum. Daha önce resmi olarak çalışmıyordum fakat şuan Türkiye’de resmi olarak çalışıyorum. Çalışma iznim var. Yabancılaraya yönelik Türkçe öğretmenliği yapıyorum. 2017’den resmi olarak çalışmaya başladım.

11. Türkiye’de iş değiştirdiniz mi?

Sağlık turizminde aracı firmalarla tercüman olarak çalıştım. Daha sonra dış ticarete çalıştım, Kayseri’de. Yine iş değiştirdim. Bu sefer hastanede Türkçe – Arapça - İngilizce tercümanlığı yaptım. En son mesleğimde de yabancılaraya yönelik Türkçe öğretmenliği yapıyorum. Akademik dilim Türkçe, resmi dilim Arapça, anadilim Azerice, yabancı dilim İngilizce.

12. Türkiye’de iş bulmak kolay mı? Neden?

Türkiye genelinde iş bulmak kolay değil. Fakat büyükşehirlerde İstanbul başta olmak üzere sonra Ankara ve İzmir, yabancılar için Antalya taraflarında iş bulmak diğerlerine göre biraz kolay. Ama diğerlerinde iş bulmak zor.

13. Türkiye ile kendi ülkenizde ki koşulları kıyaslayacak olursanız neler söyleyebilirsiniz?

Türkiye’de can güvenliği var fakat yaşam çok zor. Irak’ta yaşam çok kolay fakat can güvenliği Türkiye’ye kıyasen az.

14. Türkiye’de ne kadar süre kalmayı düşünüyorsunuz?

Ömür boyu kalmayı düşünüyorum.

15. Türkiye hükümetinden beklentileriniz nelerdir?

Daha da özgür bir ülke

16. Türkiye halkı ile iletişim kurmakta sıkıntı yaşıyor musunuz?

Hiç sıkıntı yaşamıyorum. Çünkü onlardan biri gibiyim.

17. Göçmenlerin dilencilik yapması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Çok karşıyım. Bunun da sebebi göçmenler değil göçmenleri buraya getiren taraflardır. İster savaşı başlatan ister göçmenleri kabul eden taraflardır.

18. Türkiye’ye uyum sağladığınızı düşünüyor musunuz? Neden?

Evet sağladım. Ama halen biraz sıkıntı çekebiliyorum. Hala zorluk çektiğim şey insanları tanımak.

19. Seçme şansınız olsa hangi ülkede yaşamak isterdiniz?

Türkiye, şuan Türkiye'deyim başka bir yerde yaşamayı düşünmüyorum. 18 yaşında olsam başka bir ülkede yaşamak isterdim. Şuan 30 yaşındayım ve yeni bir deneyim yaşamak istemem başka bir ülkede. Türkiye'den mecburen çıkmak zorunda kalsam ana dili İngilizce olan bir ülkede yaşamak isterdim.

20. Gelecekte beklentileriniz nelerdir?

Beklentilerimin %70'ini elde ettim. Gelecekte doktora yapmak isterim. Gelecekte de bunu gerçekleştireceğime inanıyorum.

Görüşme 2:

1. Kendinizden bahseder misiniz? (yaşıınız, aile hayatınız, eğitim durumunuz vs.)

Ben Hasan, Suriyelim, yaşıım 33 sene. İstanbul'da yaşıyorum. Halep'ten geldim. Eğitim durumum lisans terk. Arap dili ve edebiyatı 3. Sınıf terk. Savaş içinden bıraktım eğitimi. Şuan İstanbul'da yaşıyorum. İki çocuğım var, evliyim. ASAM'da çalışıyorum tercüman olarak. Çocuklarım okuyorlar biri 8, biri 6 yaşında. Eşim çalışmıyor.

2. Hangi dili konuşuyorsunuz?

Arapça konuşuyorum.

3. Şuanda yaşadığınız koşullardan bahseder misiniz? (kaç kişi ile aynı evde kalıyorsunuz?)

Şuan evimiz o kadar iyi değil çünkü ucuz. Ucuz kira istiyoruz. İyi ev 1000-1200 TL oluyor. Şuan kaldığımız ev 600 TL giriş kat, bina çok eski. Ama ucuz olduğu için kalıyoruz. İki odalı.

4. Ne kadar süredir Türkiye'de yaşıyorsunuz?

4,5 yıl falan oldu.

5. Göç ederken pasaport, diploma gibi belgelerinizi yanınıza aldınız mı?

Kaçak yollardan girdik Türkiye'ye pasaport yok. Birde aile cüzdanı. Biz ona aile defteri diyoruz.

6. Türkiye'ye neden göç ettiniz? Göçten sonra il değiştirdiniz mi?

Halep'te savaş oldu. Bombalar falan her yere indi. Yaşamak şartları da bitti. İş yok, çalışma yok. Para yok, yemek yok, onun bizde dedik Türkiye'ye geçelim.

Çocuklar için. Okullar durdu. Düşün bile ekmek bile yok artık bulamıyoruz. Onun için karar verdik Türkiye'ye girdik. Kaçak yollardan girdik. Sonra da göç idaresine gittik kendimizi kaydettik.

7. Neden Türkiye'yi seçtiniz?

Çünkü Halep Türkiye'ye çok yakın, bu bir. Benim annem Türkmen olduğu için Türkçe biraz biliyoruz. Türkiye kültürü anlıyoruz. Onun için tercih ettik. Ben Halep'ten Lübnan'a kadar gidemem. IŞİD var, savaş var, rejim var geçemezsin. Kesin yolda ölürsün. Türkiye daha yakın. Sınır var zaten.

8. Türkiye'ye geldikten sonra yaşadıklarınızdan bahseder misiniz?

İlk geldiğimde ablamın yanında kaldım. İlk önce ablam gelmişti. Ayakkabıda çalıştım, fabrikada. İstanbul'da iki maaş biriktirdim. O zamanlarda daire tuttum 500 TL. Tuttum evi eşim çocuklarım geldiler. İlk ben geldim çocuklarım ev tuttuktan sonra geldiler. Sınırdaki bir köyde kaldılar, akrabamız vardı. Çalıştım baya çalıştım. Ondan sonra Arapça tercümanlık yaptım. Adam 2013'te ilk geldiğim zaman Sultangazi'de çok Suriyeli yoktu ama şimdi binlerce aile olmuş. Ev sahibi geldi zam istiyor. Ev sahibi 850 istiyor. Çıktım evden ev değiştirdim. Şimdi oldu 2 sene. 500 tuttum, Baktım dört ay sonra ev sahibi zam istiyor. Her altı ay zam istiyor adam. Bir sene bile beklemiyor. Onun için ev değiştirdik. Şimdi oldu 2 sene, 500 tuttum, adam her senede 50 TL yapıyor. Senede 50 TL güzel. Bu adam çok iyi.

9. Göç etmeden önce çalışıyor muydunuz? Çalışıyor iseniz mesleğiniz ve mevcut koşullarınız nelerdir?

10. Şuanda çalışıyor musunuz? Çalışıyor iseniz mesleğiniz ve çalışma koşullarınızdan bahseder misiniz? İş güvenceniz var mı?

Sıkıntı yok, çok rahatım. Çok memnunum. Şuanda ASAM'da çalışıyorum. 3 Nisan'da çalışmaya başladım. 5 Eylül'den itibaren çalışma iznim çıktı. Eskiden çalışma izni çıkartamıyorlardı. Çünkü çalışma izni çıktı mı sigorta olacak.

11. Türkiye'de iş değiştirdiniz mi?

Ayakkabıda çalıştım. Sonra tercümanlık yaptım. Tüccarlar geliyorlardı Arap ülkelerinden tercümanlık yaptım. Günlük 50-100 TL ne veriyorlarsa alıyorduk

12. Türkiye'de iş bulmak kolay mı? Neden?

Bana göre Türkiye'de iş bulmak kolay. İstanbul çok büyük bir şehir. Atölyeler var, o kadar fabrikalar var. İş istersen bulursun ama maaş sıkıntısı var. İş bulmak kolay. Adam tekstilde çalışıyor. Adamın maaşı normalde 2000 TL ama adama 1400-1500 veriyorlar.

13. Türkiye ile kendi ülkenizde ki koşulları kıyaslayacak olursanız neler söyleyebilirsiniz?

Çok benziyor ama Türkiye daha güvenli. Çalışma daha rahat. İş hayatı Türkiye'de daha rahat. Suriye'de çalışıyorsun 6-7 ay ondan sonra bulamıyorsun iş. Ama Türkiye'de 12 ay çalışabiliyorsun.

14. Türkiye'de ne kadar süre kalmayı düşünüyorsunuz?

Savaş bitene kadar. Savaş devam ettiği sürece Türkiye'de kalıyoruz. Savaş biter bitmez dönmek istiyoruz.

15. Türkiye hükümetinden beklentileriniz nelerdir?

Bir şey beklemiyoruz. Çocuklar okula gidiyorlar, devlet hastaneye gidiyorsun tedavi ediyorlar. Başka ne isteyeceksin.

16. Türkiye halkı ile iletişim kurmakta sıkıntı yaşıyor musunuz?

Ben böyle sıkıntıları yaşamıyorum. Ama bence başka kişiler yaşıyorlar. Gürültü yapıyorlar, komşular neden gürültü yapıyorsun diyorlar onlar yanlış anlıyorlar.

17. Göçmenlerin dilencilik yapması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Zaten onlar Suriye’de de dilencilik yapıyordu. O onların meslekleri. Onlar Suriye’de dilencilik yapıyorlardı, buraya geldiler yine yapıyorlar. Yanlış yapıyorlar ama bunlar böyleler.

18. Türkiye’ye uyum sağladığınızı düşünüyor musunuz? Neden?

Bana göre uyum çok iyi. Ben kültüre göre insanlarla ya da komşularla hiçbir sıkıntı yaşamadım.

19. Seçme şansınız olsa hangi ülkede yaşamak isterdiniz?

Savaş biterse tabi ki Suriye.

20. Gelecekte beklentileriniz nelerdir?

Eğer savaş uzun sürecekse 7-8-10 yıl vatandaş olmak isterim.

Görüşme 3:

1. Kendinizden bahseder misiniz? (yaşıınız, aile hayatınız, eğitim durumunuz vs.)

Ben 36 yaşındayım. Evliyim, iki çocuk babasıyım. İstanbul’da tercümanlık yapıyorum ASAM ofisinde, yaklaşık dört yıldır. Ortaokul mezunuyum. Çifte vatandaşıım, Türk ve Suriye. Kızım 7 yaşında, oğlum 5 yaşında, eşim ev hanımı.

2. Hangi dili konuşuyorsunuz?

Arapça konuşuyorum. Anadilimiz Türkçe. Arapçayı okullarda öğrendim.

3. Şuanda yaşadığınız koşullardan bahseder misiniz? (kaç kişi ile aynı evde kalıyorsunuz?)

Şuanda benle küçük kardeşim kalıyoruz. 2+1 dairede 85-90 metrekare içinde. 4 kişi ben, 3 kişide onlar. 7 kişi aynı evde yaşıyoruz. İki aile bir arada yaşıyoruz. İstanbul’da hayat şartları zor olduğu için sıfırdan başladık Türkiye’de. Bir şekilde ayakta durmaya çalışıyoruz. Benim ana mesleğim erkek kuaförü. İstanbul’da bir dönem kuaförlük yaptım. Türkiye’ye yaralı olarak geldim. İşte bir falan tedavi gördüm. Altı ay hastanede kaldım. Aynı hastanede tedaviden sonra ücretimi tercümanlık olarak karşıladım. Daha önce Suriyeliler SSK’dan yararlanmıyorlardı. 2012’den sonra Suriyeliler ücretsiz yararlanmaya başladı. 2017’de çifte vatandaş oldum. Fazla olmadı. Çeşit çeşit vatandaşlık durumları var biz istisnai yararlandık. İstisnai diye geçiyor bizim vatandaşlığımız.

4. Ne kadar süredir Türkiye’de yaşıyorsunuz?

2011 altıncı ayı falan geldim. 6-7 yıldır buradayım. Eşim ve çocuklarım 1,5 yıl sonra geldi. Onları sınır hattında bir köyde bir yerde mülteci olarak bıraktım. Durumu burada düzelttikten sonra getirebildim onları. Daha önce söylediğim gibi sıfırdan başladık Türkiye’de. Zaman alıyor ister istemez. Bir gece uyanıyorsunuz, başka bir

ülkedesiniz. Aynı dili konuşsanız bile örf, adet, sistem farklı olduğu için biraz zorlanıyorsunuz.

5. Göç ederken pasaport, diploma gibi belgelerinizi yanınıza aldınız mı?

Sadece pasaportum. Diplomayı daha sonra çıkarttım. Ben daha Suriye’de kalamamıştım. Yurtdışında kalmıştım. Savaştan bir yıl önce gelmişim Suriye.

6. Türkiye’ye neden göç ettiniz? Göçten sonra il değiştirdiniz mi?

7. Neden Türkiye’yi seçtiniz?

Şöyle seçtim en yakın bana. Çünkü bizim köyler sınır hattı. Türk olduğum için. Yani Türkmen, ana topraklarım diye hissettim. Bu açıdan yani geldim. Aynı dili konuşuyoruz. Ufak bir değişiklik olsa bile şive değişikliği ama %80 anlaşıyoruz.

8. Türkiye’ye geldikten sonra yaşadıklarınızdan bahsedebilir misiniz?

Vücudumda baya kırıklar var, ellerimde, kafamda sinir sistemlerimde şey oluşmuştu. Üzerime tuğlalar düşmüştü, bombadan kaynaklı. Ev bombalanmıştı. İstanbul’da özel bir hastanede tedavi gördüm, özel bir hastane. İstanbul’a sınır açtı pasaportum yanımda ama kaçak yollardan giriş yaptım. Taksiyle İstanbul’a geldim. Arkadaş getirdi. Ambulansta çalışıyordu. Taksi ambulans diyelim yani. O günün şartlarıyla. Kilise getirdi. Baktım tedavi olamıyorum. İlk yardım Suriye’de olmuştu bana. Bir hafta sonra İstanbul’a getirdi. Gittiğim hastane şöyle, Suriyelilere yardım amaçlı yardım yapıyordu, tedavi yapıyordu, çok düşük ücretle tedavi ediyordu. Zaten hastane sahibi de zaten çifte vatandaş Suriyeli, yıllardır burada. O şekilde bir iletişim kurduk. Daha sonra tercümanlık yaparak ücretimi karşıladım. İyileştim maddi sıkıntılarım oldu. Kuaförlük yaptım. Derneklerden yardımlar aldım. Ufak mağazalarda çalıştım. Sonrada ASAM’da çalıştım. Zor şartlarda yaşadım ama hamdolsun bir şekilde kabulleniyoruz durumu. Psikolojim bozuldu. Çünkü ailem orda. Babamda yatalak Gaziantep’te kemik erimesi falan oldu. O stres, çocuklarımda stres, akrabaların ölüyor, bişey yapamıyorsun. Evsiz kalıyor kardeşlerin bir şey yapamıyorsun yardım

yapamıyorsun. Bir şey yapamayınca ister istemez üzülyyorsun. Psikolojik olarak doğduğun büyüdüğün yerde bir şey yapamayınca ister istemez üzülyyorsun. Eve bomba düştüğünde ailemi öncesinde sınıra yakın bir köye göndermiştim. Biz yaşlılara arkadaşlara yardım ediyorduk. Ben ve birkaç arkadaşım yaralandı.

9. Göç etmeden önce çalışıyor muydunuz? Çalışıyor iseniz mesleğiniz ve mevcut koşullarınız nelerdir?

Erkek kuaföründe çalışıyordum. Daha çok Lübnan'da çalıştım, yine bir arap ülkesi sınıra yakın, yıllarca orta çalıştım. Ürdün'de çalıştım. Şuan o günden bugünlere kıyas yaparsak çok iyiydi. Kendi evim vardı, işyerim vardı. Burada elemansın. Ne kadar çifte vatandaşa olsam yine bir ayrımcılıkla bakıyorlar. aaa Suriyelisin, dakika bir gol bir yani. Tabi iyisi yok mu var. Ama ister istemez insanı bir yaralıyor. Kimse vatanını bırakıp da mülteci olarak gitmek istemez.

10. Şuanda çalışıyor musunuz? Çalışıyor iseniz mesleğiniz ve çalışma koşullarınızdan bahseder misiniz? İş güvenceniz var mı?

ASAM'da çalışıyorum, Sığınmacılar ve Göçmenler Dayanışma Derneğinde. Yardım için başvuru yapmıştım. Çocukları getirdim dört yıl önce. Çalışmıyordum psikolojik rahatsızlıklarım vardı. Gittim ASAM'ın Fatih ofisine gittim. Ya beni üçüncü ülkeye gönderin veya kirama yardım edin birkaç ay isterse borç olsun. Yemek yatak istemiyorum. Ya kiramı ödeyin ya da beni üçüncü ülkeye gönderin ya da bana iş temin edin dedim. Dedim bu üçünden biri şartım bunları yapabilirseniz, yapamazsınız çıkıp gideceğim ofisten dedim. Sağ olsun sosyal çalışmacı Türkçe aksanımın güzel olduğunu söyledi. Türkmen olduğumu söyledim. O anda tercüman ihtiyacı vardı ASAM ofisinde. Dediler müdürle bir görüşelim. Müdürle görüştü, tercümana ihtiyaçları var. “Çalışmak ister misin?” dedim geçici olarak çalışmak istemem. Ya sürekli ya da hiç istemiyorum. Müdürle görüştük öylede devam ettik. Hemen hemen dört yıldır çalışıyoruz. Vatandaş olduktan kerim iş güvencem var. Daha önce hiçbir şey yoktu. 3,5 yıl çalıştım sanki hiç çalışmadım. Çöpe döktüler 3,5 yılımı. Vatandaş olduğum günden beri hesapla 6-7 ay.

Onca yılını hesaplanmıyor. İster istemez bir ayrımcılık yaşıyor. Ne kadar iyi deseler şartlar. Diğer Arap ülkelerden şartlar iyi ama bir de yine ayrımcılık yapıyor sana.

11. Türkiye’de iş değiştirdiniz mi?

Kuaförlük yaptım bir dönem, Anadolu yakasında. Ellerim çalışmıyordu sakatlanmıştı. Dükkân sahibi bana çok inisiyatifli davrandı. Çoluğun çocuğun var gel dedi. Bazen 12 saatini 10 TL’ye çalıştığımı bilirim. Sadece 10 TL ama yılmak istemedim bir şekilde Çoluğum çocuğum vardı. Hesaplıyorum 10-12 saat çalışıyorum adam bana 10-15 TL veriyor. Yine de sıkılmadım dedim ya çocuklarımın geleceğini düşünmek. Yani ay bir süre dayandım. Biraz iyileştim. Kuaförü değiştirdim. Hesabıma çalıştım %50 ortaklık diyorlar. Sonra bir mağazacı ile çalıştım. Sürekli bir şey peşindeydim. Çünkü daha fazla verenin peşindeyim. Hayat şartları çok zor İstanbul’da her şeyi kendiniz karşılamak zorundasınız. Sıfırdan başlıyorsunuz kim 100 Lira daha fazla verirse onun yanında gidiyorsunuz. O 100 Lira benim çocuğumun mama parası.

12. Türkiye’de iş bulmak kolay mı? Neden?

Benim için daha kolay çünkü Türkçe biliyorum. Kanunları, koşulları biliyorum. Bir tık diğer arkadaşlardan daha avantajlıyım.

13. Türkiye ile kendi ülkenizde ki koşulları kıyaslayacak olursanız neler söyleyebilirsiniz?

Türkiye gelişmiş ama fakir insana bir şey yok. Suriye de fakir de zenginde yaşayabiliyordu. Burada aldığın para sadece kira ve yol ücretine gidiyordu. Biraz elini sıkısan bir daire alabilirsin. Burada ömür boyu kiracısın. Sizde biliyorsunuz hafta da bir et ya yiyorsunuz ya yemiyorsunuz. Şartlar seni böyle zorluyor ister istemez.

14. Türkiye’de ne kadar süre kalmayı düşünüyorsunuz?

Şuan buradayım başka gidecek yerim yok.

15. Türkiye hükümetinden beklentileriniz nelerdir?

Dediğim gibi ben Türküm. Beklentim vatandaşlığı aldım bir şekilde hak kazandım. O da kendi bileğimle hak kazandım. Benim akrabalarım Avrupa ülkelerinde daha iyi şartlarda yaşıyorlar. Evet devlet diyor ki ücretsiz karşıyorum çocukların okullarını ama bütün masraflarını ben karşıyorum. Aldığım maaşla onları kıyaslıyorum. Şöyle hesaplıyorum onları ortaokula kadar zor okuturum. Beni işten çıkartırlarsa onu bile karşılayamam.

16. Türkiye halkı ile iletişim kurmakta sıkıntı yaşıyor musunuz?

Yok, Ben bir kişiye demezsem Suriyelim kimse anlamıyor.

17. Göçmenlerin dilencilik yapması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Oradaki dilenciler burada da dilencilik yapıyor. Ekstra bir şeyler oldu mu oldu. Neden? Buradaki hayat şartları çok zor. Ben Türkçe konuştuğum için kısa bir sürede iş bulabiliyorum. Maaşı azda olsa iş bulabiliyorum. Ama başka bir yere gittiğinde adam diyor bu Arap bir de bunla mı uğraşacağım, çalıştırmayayım. Kirası, doğalgazı adam bir şekilde karşılamak zorunda. Ya çalacak çırpacak ya da ... mecbur kalmışlar. 3-4 aile bir dairede kalıyorlar.

18. Türkiye'ye uyum sağladığınızı düşünüyor musunuz? Neden?

Uyum sağladığımı düşünüyorum.

19. Seçme şansınız olsa hangi ülkede yaşamak isterdiniz?

İngiltere

20. Gelecekte beklentileriniz nelerdir?

Burada şartlarım iyi oldu oldu, olmadı Avrupa ülkesine gitmek istiyorum. Çocuklarımın geleceğini düşünüyorum. Az önce dediğimiz gibi ben onları dilenci yapmak istemiyorum. Benim amcamın oğlu İngiltere de 6 çocuğu ile birlikte. Burada 5 yıl kaldı. Hiçbir sonuca varmadı. İngiltere'ye iltica etti, çok lüks hayat yaşıyor. Adam

ilaç uzmanlık alanında profesördü. Burada adam halı fabrikasında çalıştı. Türkiye Türkmenler için hiçbir şey yapmıyor. Bende İngiltere'ye giderim dedi. Adamı dört elle karşıladılar.

Görüşme 4:

1. Kendinizden bahseder misiniz? (yaşıınız, aile hayatınız, eğitim durumunuz vs.)

Yaşım 36, işletme bölümünden mezunum. Suriyelim, bekârim. Üniversite'yi Şam'da bitirdim. Arkadaşımla birlikte kalıyorum.

2. Hangi dili konuşuyorsunuz?

Kürtçe anadilim. İngilizce, Arapça ve Türkçe konuşuyorum.

3. Şuanda yaşadığınız koşullardan bahseder misiniz? (kaç kişi ile aynı evde kalıyorsunuz?)

Bir arkadaşla aynı evde kalıyoruz. İki kişiyiz

4. Ne kadar süredir Türkiye'de yaşıyorsunuz?

4 yıldır Türkiye'de yaşıyorum.

5. Göç ederken pasaport, diploma gibi belgelerinizi yanınıza aldınız mı?

İlk başta getirmemiştim. Sonra getirdim. İllegal olarak Türkiye'ye giriş yapmışım. Sonra legal olarak da giriş yaptım.

6. Türkiye'ye neden göç ettiniz? Göçten sonra il değiştirdiniz mi?

Savaştan dolayı durumlarda zorluk yaşadık. Durumlarda tehlikeli olduğundan dolayı mecbur bırakmak zorunda kaldık. Direk İstanbul'a geldim. Bir dönem Kayseri'de yaşadım ama sonra İstanbul'a döndüm.

7. Neden Türkiye'yi seçtiniz?

Türkiye'yi Türkçeyi daha önceden bildiğim için ve Türklerle yaşadığım için tercih ettim.

8. Türkiye'ye geldikten sonra yaşadıklarınızdan bahseder misiniz?

İllegal girdiğim için sınırda bazı zorluklar çektim. Giriş yaptıktan sonra iş bulmakta zorlandım. İstanbul'da bir yıla yakın oturmam zorunda kaldım. Bir sene sonra ancak iş bulabildim. Akrabalarım Kobani'de oldukları için hepsi Türkiye'ye geçmek zorunda kaldı.

9. Göç etmeden önce çalışıyor muydunuz? Çalışıyor iseniz mesleğiniz ve mevcut koşullarınız nelerdir?

Çevirmen olarak çalışıyordum. Türkçe ve Arapça çevirmen olarak çalışıyordum. Koşullarım çok iyiydi. Orada sigorta o kadar yaygın değildi. Ama devlet hizmetleri bedavaydı, hastaneler gibi. Haftada 5 gün çalışıyorum. 2,5 senedir çalışıyorum sadece 3 aydır sigortam var.

10. Şuanda çalışıyor musunuz? Çalışıyor iseniz mesleğiniz ve çalışma koşullarınızdan bahseder misiniz? İş güvenceniz var mı?

Şuan tercüman olarak çalışıyorum. Haftada 5 gün çalışıyorum. 2,5 senedir çalışıyorum sadece 3 aydır sigortam var.

11. Türkiye'de iş değiştirdiniz mi?

Satınalma müdürü, dış ticaret ve birkaç yerde tercüman olarak çalıştım.

12. Türkiye'de iş bulmak kolay mı? Neden?

Bence pek kolay değil. Benim için biraz zordu ilk geldiğimde. Genel olarak insanlar için zor. Suriyeliler ile birlikte çalıştığım için onların zor koşullarını görebiliyorum. Onlar Türkçe bilmedikleri için iş zor buluyorlar. Bulduklarında da düşük ücretle çalışıyorlar. Ben bile ilk geldiğimde hem dış ticarete ve satınalma müdürü olarak çalıştığım 1000 TL maaş ile çalıştım. Patron üniversite mezunuydu. Dört dil ve üniversite mezunu olmama rağmen böyle çalıştırdı.

13. Türkiye ile kendi ülkenizde ki koşulları kıyaslayacak olursanız neler söyleyebilirsiniz?

Her insanın farklı yaşam tarzları olduğu için, ben kendi ülkemde çok rahattım. Kendi ülkemde kendi yanımda 35 kişi çalışıyordu burada çalışan olarak çalışıyorum.

14. Türkiye’de ne kadar süre kalmayı düşünüyorsunuz?

Onu ben belirtemem. Gelip deseler burada süreciniz bitti, hadi ülkenize geri dönün dense yapabileceğimiz bir şey yok. Çantalarımızı alıp eve gideceğiz.

15. Türkiye hükümetinden beklentileriniz nelerdir?

Benim kişisel beklentim yok.

16. Türkiye halkı ile iletişim kurmakta sıkıntı yaşıyor musunuz?

Ben şahsen yaşamıyorum.

17. Göçmenlerin dilencilik yapması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Onu her yerde insanlar yaparlar. Bazılarını ben tanıyorum. Oradayken dilencilik yapıyorlardı burada da yapıyorlar. Şimdi mesela kadın engelli 3 çocuğu var, eşini kaybetmiş savaşa. Böyle olduğu zaman başka bir seçeneği kalmıyor. Bazıları da bir hobi olarak yapıyor.

18. Türkiye’ye uyum sağladığınızı düşünüyor musunuz? Neden?

Benim bir sıkıntım yok. Sanırım ben her yere uyum sağlayabilirim.

19. Seçme şansınız olsa hangi ülkede yaşamak isterdiniz?

Marsta bile yaşarım. Benim için hiç fark etmez.

20. Gelecekte bekleyitileriniz nelerdir?

Onu ben pek fazla dűűnműyorum. Geleceęim belli olmadıęı için pek fazla dűűnműyorum.

Görüşme 5:

1. Kendinizden bahseder misiniz? (yaşıınız, aile hayatınız, eğitim durumunuz vs.)

Ben 23 yaşındayım. Beş yıldır İstanbul'dayım. Ailem ile yaşıyorum. Babam, annem ve abim. Suriye'de üniversiteyi tamamlayamadım bu yüzden orada ki üniversiteyi bırakıp buraya geldim. 2 yıllık halkla ilişkiler ve tanıtım okudum. Geçen yıl mezun oldum. Dört yıla tamamlamak istiyorum. Benim burada özel işim var dershanecilik yapıyorum.

2. Hangi dili konuşuyorsunuz?

Arapça

3. Şuanda yaşadığınız koşullardan bahseder misiniz? (kaç kişi ile aynı evde kalıyorsunuz?)

Evde 4 kişi yaşıyoruz. Ben, abim, babam ve annem. Evi ben ve abim geçindiriyoruz. Babamın yaşı büyük çok fazla çalışıyor. Genel olarak rahatız, çok fazla sıkıntı yaşamıyoruz.

4. Ne kadar süredir Türkiye'de yaşıyorsunuz?

7 Eylül 2013'de Türkiye'ye gelebildik.

5. Göç ederken pasaport, diploma gibi belgelerinizi yanınıza aldınız mı?

Sadece pasaport ve lise diploması alabildim. Başka bir şey alamadık. Evde olan herşeyi sıfırdan yaptık.

6. Türkiye'ye neden göç ettiniz? Göçten sonra il değiştirdiniz mi?

Biz Halep'te yaşıyorduk. O zamanlarda şehirde sıkıntılar çok oldu. Üniversiteye gidemiyorduk, çalışamıyorduk. Su, elektrik ve doğalgaz yoktu. Biz

şöyle düşünüyorduk bir iki ay uzaklaşalım. Durumlar düzelince geri dönelim diyorduk. Çıktı ve şimdiye kadar hala buradayız ve geri dönemedik. Belki geri dönmeyeceğiz.

7. Neden Türkiye'yi seçtiniz?

Bizim şehrimiz Halep, Türkiye sınırına yakın. 2005'ten beri her sene Türkiye'ye geliyoruz. Türkiye'ye alıştık biraz. Halk olarak bizim kültürümüze uzak değil, bu yüzden tercih ettik.

8. Türkiye'ye geldikten sonra yaşadıklarınızdan bahseder misiniz?

Türkiye'ye ilk geldiğimde çalışmaya başladım. Tabi ki ücret asgari ücretten daha az. Yavaş yavaş yükseldi. Bende Türkçeyi öğrendim. Onlardan dil öğrendim, çok şeyler öğrendim. Genel olarak 5 yıldır çalışıyorum ve aynı zamanda okuyorum.

9. Göç etmeden önce çalışıyor muydunuz? Çalışıyor iseniz mesleğiniz ve mevcut koşullarınız nelerdir?

Ben çalışmadım, öğrenciydim.

10. Şuanda çalışıyor musunuz? Çalışıyor iseniz mesleğiniz ve çalışma koşullarınızdan bahseder misiniz? İş güvenceniz var mı?

Türk arkadaşım ile dil merkezimiz var. Ben orada halkla ilişkiler yapıyorum. Genel olarak Araplara Türkçe öğretiyoruz. Türklere İngilizce ve Arapça öğretiyoruz. Genel olarak işimiz iyi.

11. Türkiye'de iş değiştirdiniz mi?

İlk geldiğimde bir matbaa da çalıştım. Yazıların tamirinde çalıştım. Sonra bir seramik fabrikasında çalıştım, internet kafede çalıştım, grafik dizayn işinde çalıştım. Emlakçı olarak çalıştım. En çok 1000 -1200 TL aldım. Türkiye'li çalışanlardan daha düşük ücret alıyordum.

12. Türkiye’de iş bulmak kolay mı? Neden?

Dil varsa kolay. Ama yüksek maaşla iş bulmak zor.

13. Türkiye ile kendi ülkenizde ki koşulları kıyaslayacak olursanız neler söyleyebilirsiniz?

İstanbul’da yaşamak çok zor. Suriye’de yaşamak daha kolay. Bir genç yoktan var edebilir. Suriye’de genelde anne babasından para alarak iş yapıyorlardı. Devlet bu konularda yardımcı değildi. Evimiz vardı, her şeyimiz vardı.

14. Türkiye’de ne kadar süre kalmayı düşünüyorsunuz?

Aslında dönmeyi düşünmüyorum. 5 yıldır sabahtan akşama kadar çalışıyorum. Kendi evimi yaptım, işimi yaptım. Her şeyi ben yaptım. Her şeyi bırakıp bir daha dönmek istemiyorum.

15. Türkiye hükümetinden beklentileriniz nelerdir?

Çok fazla bir beklentim yok. Yabancı gibi yaşıyorum burada. Ama genel her yabancı kaldıktan sonra vatandaşlık alır. Onun için bekliyorum burada.

16. Türkiye halkı ile iletişim kurmakta sıkıntı yaşıyor musunuz?

Yaşamıyorum. Bir çok arkadaşım var Türkiyeli.

17. Göçmenlerin dilencilik yapması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Onlar mafya gibi çalışıyorlar. Para sıkıntıları yok. Onlar için arkadaşlarımla bir proje yaptık. Onları okutmak istedik, ev tutmak istedik. Ne yazık ki kabul etmediler.

18. Türkiye’ye uyum sağladığınızı düşünüyor musunuz? Neden?

Ne kadar Türk arkadaşlıklarımın hiçbir şey görmedim. Ama mesela nüfusa gittim. Farklı davranıyorlar. Bu konularda çok memnun değilim.

19. Seçme şansınız olsa hangi ülkede yaşamak isterdiniz?

Türkiye. Ben Avrupa'yı çok sevmeyen bir insanım. Çalışkan insan her yerde bir başlangıç yapabilir.

20. Gelecekte beklentileriniz nelerdir?

Eğitimimi tamamlamak istiyorum. İyi bir kariyer yapmak istiyorum.

Görüşme 6:

1. Kendinizden bahseder misiniz? (yaşıınız, aile hayatınız, eğitim durumunuz vs.)

1988 doğumluyum. Şimdi neredeyse 30 yaşıındayım. Suriyeliyim. Lazikiye’de doğdum. 18 yaşıına kadar. Lise diplomasını oradan aldım. Suriye’ye geri döndüm üniversiteye girdim. 2005 yılında Lazikiye’de elektronik ve haberleşme mühendisliği okudum. 2010’da mezun oldum 2011 işe başladım. 3 ay sonra iç savaş başladı. 1,5 yıl sonra Suudi Arabistan’da kaldım 3 yıl. Orada mühendislik ve başka bir sektörde çalıştım. 2015 yılında Türkiye’ye geldim ve Türkçe öğrenmeye başladım. Ve yüksek lisansa başladım.

2. Hangi dili konuşuyorsunuz?

Arapça konuşuyorum. İngilizce ve Türkçe biliyorum.

3. Şuanda yaşadığınız koşullardan bahseder misiniz? (kaç kişi ile aynı evde kalıyorsunuz?)

Ailem hala Arabistan’da. Burada ablam var. o yalnız yaşıyor ben yalnız yaşıyorum. Kaldığım evde 6 kişiyiz. 4+1 bir evde kalıyoruz. Hepimiz Suriyeliyiz. Diğer arkadaşlarım çalışıyorlar. 2 arkadaşım Merter’de çalışıyor, fabrikada çalışıyor. 2 ay önce kardeşim buraya geldi benimle kalıyor. İnşaat mühendisliği okuyor.

4. Ne kadar süredir Türkiye’de yaşıyorsunuz?

2,5 yıldır burada yaşıyorum.

5. Göç ederken pasaport, diploma gibi belgelerinizi yanınıza aldınız mı?

Evet alabildim. Ben kaçarak çıkmadım Suriye’den.

6. Türkiye’ye neden göç ettiniz? Göçten sonra il değiştirdiniz mi?

Savaştan dolayı ben çıktım. Savaş yaşadık ama başka şehirlerde olduğu gibi çok fazla değil. Arkadaşlarım hapse girdi. Birkaç ay sonra beni de aldılar. Ondan birkaç ay sonra çıktım Suriye'den. Biz grup olarak savaştan dolayı terk eden kişilere yardım ettiğimiz için hapse girdim.

7. Neden Türkiye'yi seçtiniz?

Buraya ilk geldiğimde Avrupa'ya gitmeyi düşünüyordum. Türkiye ve Suriye kültür olarak ortak bir kültüre sahip.

8. Türkiye'ye geldikten sonra yaşadıklarınızdan bahseder misiniz?

Türkiye'ye geldiğimde benim kardeşim buradaydı. Türkçeyi anlayamıyordum. Türkçe öğrenmeye başladım. Türkçe öğrendim çünkü genelde insanlar İngilizce ya da başka bir dil bilmiyor. 5 kişi çok küçük bir oda da kaldık. Birkaç ay sonra kardeşimle Beylikdüzü'nde bir eve çıktık. Yüksek lisansa başladım. 7 ay sonra Suudi Arabistan'a döndüm. 2 ay çalışıp geri geldim. Okuluma devam ettim.

9. Göç etmeden önce çalışıyor muydunuz? Çalışıyor iseniz mesleğiniz ve mevcut koşullarınız nelerdir?

1,5 sene bir şirkette çalışıyordum. Turkcell gibi bir şirkette çalıştım. Suriyetell'de çalıştım. Sonra Riyad'da zayıf akım sistemleri ile çalıştım. Sonra işi bıraktım. Arabistan'da ziyaretçi olarak kalıyordum çalışma iznim yoktu. Ofis mobilyaları yapan bir mağazada çalıştım. Sektör bana uygun olmayınca Türkiye'ye gelmeye karar verdim.

10. Şuanda çalışıyor musunuz? Çalışıyor iseniz mesleğiniz ve çalışma koşullarınızdan bahseder misiniz? İş güvenceniz var mı?

Tezime devam ettiğim için çalışmıyorum.

11. Türkiye'de iş değiştirdiniz mi?

Emlak şubesinde çalıştım 1,5 ay. İnşaat firmasının yönetim kurulu asistanı gibi bir pozisyonda çalıştım. 3 ortaklı bir şirketti. 2 Mısırlı ve bir Türk patron vardı. Türk, Arapça bilmiyordu. Mısırlılar Arapça bilmiyordu. Ben yardım ettim onlara. Türkçem yeterli olmadığı için bıraktım. Şimdi arkadaşım Arabistan'dan geldi şirket kurdu. Orada akıllı ev sistemleri satıyorlar. Ona yardım ediyorum .

12. Türkiye’de iş bulmak kolay mı? Neden?

Bence zor, dil sıkıntısı var.

13. Türkiye ile kendi ülkenizde ki koşulları kıyaslayacak olursanız neler söyleyebilirsiniz?

Suriye’de mezun olduktan sonra çalışmaya başladım. Maaşım çok güzeldi. Ama çok sürmedi. 1,5 sene falan çalıştım. Bütün maaşımla askerlik bedeli ödedim. Koşullarım şuan daha kötü.

14. Türkiye’de ne kadar süre kalmayı düşünüyorsunuz?

Tezimi bitirdikten sonra doktora yapmayı düşünüyorum. Doktora olmazsa Suudi Arabistan’a dönmek isterim.

15. Türkiye hükümetinden beklentileriniz nelerdir?

Kimseden bir beklentim yok. Sadece fırsat istiyorum.

16. Türkiye halkı ile iletişim kurmakta sıkıntı yaşıyor musunuz?

Yaşıyorum ama dil sıkıntısı olduğu için. Türk arkadaşlarım üniversitede de var. Türk arkadaşlarım var.

17. Göçmenlerin dilencilik yapması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Onlar için çok üzülüyorum. Bu seçenek çok kötü onlar için. Ben onları sokakta görmek istemiyorum. Bu biraz karışık bir durum. Ben her zaman

düşünüyorum her zaman nasıl para kazanabilirim, nasıl burada yaşayabilirim diye. Ama bunun için çok üzgün hissediyorum.

18. Türkiye'ye uyum sağladığınızı düşünüyor musunuz? Neden?

Yavaş yavaş alışıyorum, kuralları ve kültürü öğreniyorum. Bu biraz garip bizim için.

19. Seçme şansınız olsa hangi ülkede yaşamak isterdiniz?

Suriye'ye dönmek isterdim. Ama durum daha da karışık hale geldi. 2012 de çıktım Suriye'den son hali aklımda bu. Ondan sonra ne oldu durumu nedir bilmiyorum. Arabistan'da yaşadım. Şimdi Türkiye'de yaşıyorum. Bilmiyorum.

20. Gelecekte beklentileriniz nelerdir?

Özellikle benim geleceğim için en önemli şey hayatımı idare etmek için para kazanmak. Hayatta kalmak istiyorsanız para kazanmak zorundasınız. Eğitim çok önemli.

Görüşme 7:

1. Kendinizden bahseder misiniz? (yaşıınız, aile hayatınız, eğitim durumunuz vs.)

Ben Zeyna, ben 32 yaşıındayım, evliyim 2 çocuğum var. İngilizce öğretmeniym. Benim kocam makine mühendisi, çalışıyor. Benim büyük oğlum dördüncü sınıfta Türk okulunda okuyor. Diğer çocuğum 1,5 sene.

2. Hangi dili konuşuyorsunuz?

Arapça konuşuyorum.

3. Şuanda yaşadığınız koşullardan bahseder misiniz? (kaç kişi ile aynı evde kalıyorsunuz?)

Ben ve benim iki çocuğum var. benim kocam Türkiye’de çalışmıyor. Dışarda çalışıyor. Dört ay dışarda, iki ay evde kalıyor. Bunun sadece biz yaşıyoruz.

4. Ne kadar süredir Türkiye’de yaşıyorsunuz?

Dört yıl oldu.

5. Göç ederken pasaport, diploma gibi belgelerinizi yanınıza aldınız mı?

Evet.

6. Türkiye’ye neden göç ettiniz? Göçten sonra il değiştirdiniz mi?

Suriye’den çıktım Ürdün’e gittim. sonra Mısır’a gittik. Sonra buraya geldik. Ama biz Avrupa’ya gitmeyi düşünüyorduk. Burası çok sevdik. Komşular çok iyi. Her şey Suriye gibi oldu. Genel adetleri benziyor. Bizim yemekler biraz benziyor. Komşular falan. Biz çok rahat hissediyoruz. Burada kalmaya karar verdik. Savaş vardı Suriye’de çok tehlikeli oldu. Bizim ailemiz hepsi Suriye’den çıktı. Önemli şey çocuklar için.

7. Neden Türkiye'yi seçtiniz?

Türkiye iyi geldi bize, çok rahat hissediyoruz. Normalde problemler var, çünkü biz yabancıyız. Ama en iyi burada hissediyoruz.

8. Türkiye'ye geldikten sonra yaşadıklarınızdan bahseder misiniz?

İlk geldik buraya konuşmak çok zor. Çünkü burada İngilizce bilmiyorlar. Bunun için nasıl konuşacağız nasıl ev tutacağız çok zor geldi bize. En zor şey yabancı dil. Sonra yavaş öğrendik. Çocuğum çok iyi Türkçe konuşuyor

9. Göç etmeden önce çalışıyor muydunuz? Çalışıyor iseniz mesleğiniz ve mevcut koşullarınız nelerdir?

İngilizce öğretmenliği yaptım. Bir de modacı kurslar yapıyordum. Şimdi burada da moda kursları veriyorum İSMEK'te. Türkiye'ye geldikten sonra iki ay İngilizce öğretmenliği yaptım ama çok zor geldi bana koşullar.

10. Şuanda çalışıyor musunuz? Çalışıyor iseniz mesleğiniz ve çalışma koşullarınızdan bahseder misiniz? İş güvenceniz var mı?

Çalışmıyorum sadece kurs yapıyorum.

11. Türkiye'de iş değiştirdiniz mi?

Geldikten sonra 2 ay İngilizce öğretmenliği yaptım.

12. Türkiye'de iş bulmak kolay mı? Neden?

Hayır kolay değil. Ama her şey burada çok pahalı. benim kocam dışarıda çalıştığı için bizim için iyi. Ama genelde çok pahalı ve maaş çok iyi değil bence. 1100 -1500 yetersiz bence.

13. Türkiye ile kendi ülkenizde ki koşulları kıyaslayacak olursanız neler söyleyebilirsiniz?

Bizim paramız vardı. Suriye'den çıkarken her şey gitti, evimiz, arabamız gitti. Biz şimdi maaş olarak ne alıyorsak hepsi gidiyor. Şimdi ev almak istiyoruz ama paramız yok. Suriye daha ucuzdu ve aile yardımcı oluyordu birbirimize. Mesela ev almak istiyorsun aile yardım ediyor. Ama şimdi bütün aileler farklı yerlerde yaşıyor. Benim ailem Suudi Arabistan'da yaşıyor. Eşimin ailesi Katar'da. Nasıl yardım edebiliriz.

14. Türkiye'de ne kadar süre kalmayı düşünüyorsunuz?

Biz ilk geldiğimizde savaş biterse dönmek istiyorduk. Ama şimdilik biz düşünüyoruz. Benim büyük çocuğum sadece Türkçe okuyup yazabiliyor. Zaten Türk okulda okuyor. Arapça bilmiyor o yüzden çok zor olacak. Bizim için dönmek istiyoruz ama çocuklarımız için düşünmüyoruz. Biraz zor olacak. Çünkü alışıyorlar burada. Onlar için burada daha iyi.

15. Türkiye hükümetinden beklentileriniz nelerdir?

Bir beklentimiz yok. Bizim Türkiye'ye gelişimiz kolaylaştırıldı. Bazı ülkeler böyle davranmıyor. Bizim için işlemler kolaydı. Şimdi Türk vatandaşıyız, kimliğimiz var. Pasaport alacağız.

16. Türkiye halkı ile iletişim kurmakta sıkıntı yaşıyor musunuz?

Komşular çok iyi. Ben 4 senedir aynı sitede yaşıyorum. Ama bazen bazı Türkler sevmiyor Suriyelileri. Kötü şeyler diyorlar. Ama ben bunları dinlemiyorum. Neden olduğunu bilmiyorum. Ama benim için önemli değil. Ama ben biliyorum neden sevmediklerini çünkü benim arkadaşlarım beni seviyor. Bazı insanlar çok arkadaşça canlısı davranıyorlar.

17. Göçmenlerin dilencilik yapması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Çok nefret ediyorum. Zaten para vermiyorum. Suriyeli olması şart değil, bunları ben sevmiyorum. Bu iyi değil çalışabilirsiniz.

18. Türkiye'ye uyum sağladığınızı düşünüyor musunuz? Neden?

Şimdi Türkçe öğreniyorum. Öğrenmeye devam edeceğim, akıcı konuşacağım. Buna ihtiyacım var, çocuklarıma öğreteceğim. Türk hayat tarzını yaşamayı deniyorum. Onlar nasıl yaşıyor onlar nasıl düşünüyor anlamaya çalışıyorum.

19. Seçme şansınız olsa hangi ülkede yaşamak isterdiniz?

Dubai'de.

20. Gelecekte beklentileriniz nelerdir?

Keşke Suriye'de savaş başlamasaydı. Ben 15 yıl Suudi Arabistan'da yaşadım sonra Suriye'ye döndüm evlenmek için. Suriye'de kalamadım. Hala aynı rüyaya sahibim. Umuyorum çocuklarımla hayatı bizimkinden daha iyi olacak.

Görüşme 8:

1. Kendinizden bahseder misiniz? (yaşıınız, aile hayatınız, eğitim durumunuz vs.)

Benim adım Sarah. Şam'da yaşadım. Savaştan sonra bir sene Lübnan'da yaşadım. Sonra Cezayir'e gittim, 2 sene okudum ve liseyi orada bitirdim. Sonra buraya geldim. 2 senedir buradayım. Birinci sene Türkiye'de sadece Türkçe öğrendim. Buraya geldiğim ilk yabancı öğrenci sınavı olduğunu bilmiyordum. Geçen sene başladım sınava hazırlanmaya. Yanlış bir merkeze gittiğim için çok şey öğrenemedim. Çok şey öğrenemedim. Şimdi yalnız çalışıyorum. Geçen sene ben İstanbul üniversitesi tıp ve dokümantasyon sekreterliğini kazandım açıköğretim. Ama çok şey bilmediğim için yapamadım. Şimdi tekrar sınava gireceğim. 20 yaşıındayım. Annem ve kardeşimle yaşıyorum. Babam Cezayir'de yaşıyor annem ve babam boşandı. Dayım masraflar için bize yardım ediyor. Bende ofislerde çalışıyorum. Sonra iş bulamadım. Şimdi kendi işime başladım annemle. Şam ve Cezayir'e online kıyafet satıyorum. Üniversiteye girdikten sonra masraflarım artacak. Ben üniversitede pazarlama bölümüne gitmek istiyorum. Ben bu işe başladıktan sonra bu bölüm bana yakın gelmeye başladı.

2. Hangi dili konuşuyorsunuz?

Arapça konuşuyorum.

3. Şuanda yaşadığınız koşullardan bahseder misiniz? (kaç kişi ile aynı evde kalıyorsunuz?)

Kardeşim ve annemle birlikte apartmanda yaşıyoruz, Yedikule'deyiz.

4. Ne kadar süredir Türkiye'de yaşıyorsunuz?

İki sene oldu.

5. Göç ederken pasaport, diploma gibi belgelerinizi yanınıza aldınız mı?

Annemin aslı Türk ve babam Cezayir asıllı. Benim iki vatandaşlığım var. Benim Türk kimliğim var.

6. Türkiye'ye neden göç ettiniz? Göçten sonra il değiştirdiniz mi?

Şam'da Cezayir ve Lübnan'a giderken savaştan kaçtık.

7. Neden Türkiye'yi seçtiniz?

Cezayir'de okumak zordu. Ben okumak için Türkiye'ye geldim.

8. Türkiye'ye geldikten sonra yaşadıklarınızdan bahseder misiniz?

Birinci yıl ben Türkçe öğrendim. Hocalarım çok iyiydi ben de öğrenmek için çok istekliydim. Aynı merkezde sekreter olarak çalıştım. Öğrendim merkezde çalışmaya başladım. Türkçem çok iyileşti. Göze girmeye başladım. Nişanlandım, sonra ayrıldık. Bu beni çok sarstı. Sonra kendime geldim. Sonra bir işe girdim 3 hafta çalışabildim. Bütün gün çalışıp ayın sonunda 1000 TL kazanıyorum.

9. Göç etmeden önce çalışıyor muydunuz? Çalışıyor iseniz mesleğiniz ve mevcut koşullarınız nelerdir?

10. Şuanda çalışıyor musunuz? Çalışıyor iseniz mesleğiniz ve çalışma koşullarınızdan bahseder misiniz? İş güvenceniz var mı?

İnternette bir site açtım. Tanıdıklarına kıyafetler satıyorum.

11. Türkiye'de iş değiştirdiniz mi?

Türkçe merkezinde sekreterlik yaptım. Taşındıktan sonra işten ayrıldım. Zaten para için çalışmıyordum. Türkçe öğrenmek için çalışıyordum. Sonraki işim 3 hafta sürdü. Bundan sonra kıyafet satmaya karar verdim. Sonra butik açmak istiyorum.

12. Türkiye’de iş bulmak kolay mı? Neden?

Hayır kolay değil, iş bulmak için çevreniz olmalı diye hissediyorum. Her yerde çalışmazsın. Bazı insanlar bizi kullanıyor. Bazı insanlar değer veriyor. Ben 2 ay her gün iş aradım.

13. Türkiye ile kendi ülkenizde ki koşulları kıyaslayacak olursanız neler söyleyebilirsiniz?

Orada daha rahattık. Orada zaten evimiz vardı. Babam çalışıyordu sadece. Annem sadece biraz çalıştı. Şam’da her şey daha ucuzdu. Okullarda dil olarak daha iyiydi. Burada kardeşim çok zorla geçti okulu. Yedikule’nin böyle bir olduğunu bilmiyorduk. Beylikdüzü’nde bir sitede yaşıyorduk. Şimdi taşınmak istiyoruz. Suriye’de bütün arkadaşlarımız, ailelerimiz şimdi ayrı kaldık. Dayım Lübnan’da, babam Cezayir’de, teyzem Şam’da biz buradayız.

14. Türkiye’de ne kadar süre kalmayı düşünüyorsunuz?

Ölene kadar kalmak istiyorum. Savaş bitse de her şey eskisi gibi olmayacak. Ben burada çalışıyorum okuyorum. Düzenimi bozmak istemiyorum. Çok ülkelerde yaşadım. Çok bozdum düzenimi. Artık bozmak istemiyorum.

15. Türkiye hükümetinden beklentileriniz nelerdir?

Üniversite’de kimse bana yardımcı olmuyor. Ben üniversiteye girdim ne yapacağımı bilmiyorum. Yardımcı olacak birileri olsa iyi olur.

16. Türkiye halkı ile iletişim kurmakta sıkıntı yaşıyor musunuz?

Hayır yaşamıyorum. Mesela her ülkede iyi insanlar. Ben iyilerle iletişim kurdum. Kötülerden uzak durdum.

17. Göçmenlerin dilencilik yapması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Bize zarar veriyorlar ama bir şey yapmadan. Ben ailelerine hak vermiyorum. Yapanlar çocuklar. Bir kız para getirmediği için babası öldürdü. Ne düşüneceğimi bilemiyorum.

18. Türkiye'ye uyum sağladığınızı düşünüyor musunuz? Neden?

Evet

19. Seçme şansınız olsa hangi ülkede yaşamak isterdiniz?

Türkiye, daha önce Avrupa'ya gitmek istiyordum. Şimdi oraya gidenlerin okumayı ertelediğini görüyorum.

20. Gelecekte beklentileriniz nelerdir?

Üniversite'den mezun olup diploma almak istiyorum. Özel işimi açmak istiyorum. Aile kurmak istiyorum.

Anket

Anket Formu	
Zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.	
1. Cinsiyetiniz? ☐ Kadın ☐ Erkek	
2. Kaç yaşındasınız? ☐ 18 -25 ☐ 25-30 ☐ 30-40 ☐ 40-50 ☐ 50-60 ☐ 60-70 ☐ 70+	
3. Medeni durumunuz nedir? ☐ Bekar ☐ Evli	
4. Çocuğunuz var mı? ☐ Yok ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ diğer:	
5. Hangi mezheptensiniz?	
6. Türkiye'de dini inancınızı ifade edebiliyor musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır	
7. Öğrenim durumunuz nedir? ☐ Yok ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora	
8. Göç ederken diplomanızı yanınıza alabildiniz mi? ☐ Evet ☐ Hayır	
9. Gündelik hayatta hangi dili kullanıyorsunuz? Arapça ☐ Süryanice ☐ Kürtçe ☐ Türkçe ☐ Diğer	
10. Yabancı dil biliyor musunuz? Hayır ☐ İngilizce ☐ Türkçe ☐ Almanca ☐ Fransızca ☐ Diğer.....	
11. Göçten önce hangi ülkede yaşıyordunuz? Suriye ☐ Irak ☐ Diğer	

12. Göç etme sebepleriniz nelerdir?					
	Tamamen katılıyorum (5)	Katılıyorum (4)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (2)	Hiç Katılmıyorum (1)
Can güvenliği					
Mezhepsel sıkıntılar					
Siyasi Nedenler					
Ekonomik nedenler					
Eğitim Nedeniyle					
Kariyer Nedeniyle					
Turistik amaçlı					
Akrabalarımın yakın olmak için					

13. Türkiye'yi göç etme sebebiniz?					
	Tamamen katılıyorum (5)	Katılıyorum (4)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (2)	Hiç Katılmıyorum (1)
Mesafe (yakınlık)					
Etnik köken benzerliği					
Akrabalarımın yakın olmak için					
Ekonomik nedenler					
Güvenli olduğu için					
Demokratik nedenler					

14. Ne kadar süredir Türkiye'de yaşıyorsunuz?
☐ 0-6 ay ☐ 6 ay - 1 yıl ☐ 1-2 yıl ☐ 2-3 yıl ☐ 3-4 yıl ☐ 4-5 yıl ☐ 5 +

15. Türkiye'ye göç ederken ne kadar kalmayı düşünüyordunuz?
☐ 0-1 yıl ☐ 1-3 yıl ☐ Yerleşmek için geldim ☐ Transit geçiş için geldim

16. Bundan sonra Türkiye'de ne kadar kalmayı düşünüyorsunuz?
☐ 0-1 yıl ☐ 1-3 yıl ☐ Şartlar normaleşirse hemen dönmek istiyorum ☐ Türkiye'ye yerleşmek istiyorum

17. Herhangi bir kampta kaldınız mı?
☐ Evet ☐ Hayır

18. Göçten sonra il değiştirdiniz mi?
☐ Evet ☐ Hayır

19. Türkiye halkıyla iletişim kurmakta sıkıntı yaşıyor musunuz?
☐ Evet ☐ Hayır

20. Göçten önceki mesleğiniz nedir? _____
21. Ülkenizde iş bulmakta sıkıntı yaşıyor muydunuz? ☐ Evet ☐ Hayır
22. Size göre Türkiye'de iş bulmak kolay mı? ☐ Evet ☐ Hayır
23. Göç öncesi elde ettiğiniz ortalama gelir? ☐ Gelirim yoktu ☐ 0-500 ☐ 500-1000 ☐ 1000-2000 ☐ 2000-3000 ☐ 3000-5000 5000+
24. Şuan da ücret karşılığı bir işte çalışıyor musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır
25. Türkiye'deki mesleğiniz? _____
26. Türkiye'deki ortalama geliriniz? ☐ Gelirim yok ☐ 0-500 ☐ 500-1000 ☐ 1000-2000 ☐ 2000-3000 ☐ 3000-5000 5000+
27. Tercih etme şansınız olsaydı hangi ülkede yaşamak isterdiniz? _____
28. Yaşamayı düşündüğünüz ülkeden beklentileriniz nelerdir? _____ _____ _____ _____ _____
29. Geleceğe umutla bakabiliyor musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır
30. Gelecek beklentileriniz nelerdir? _____
31. Türk makamlarından beklentileriniz nelerdir? _____ _____ _____ _____

Survey Form

Thank you for your time.

1. What is your gender?

☐ Female

☐ Male

2. How old are you?

☐ 18 -25

☐ 25-30

☐ 30-40

☐ 40-50

☐ 50-60

☐ 60-70

☐ 70+

3. Are you single or married?

☐ Single

☐ Married

4. Do you have any children?

☐ Not

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5

☐ Other: ..

5. What is your communion ?

.....

6. Can you express your religion in Turkey?

☐ Yes

☐ No

7. What is your education status?

☐ Not

☐ primary
school

☐ Secondary
school

☐ high school

☐ undergraduate

☐ upper
graduate

☐ doctor's
degree

8. Did you bring your education certificates while you were migrating?

☐ Yes

☐ No

9. Which language do you speak in your daily life?

☐ Arabian

☐ Syriac

☐ Kurdish

☐ Turkish

☐ Other.....

10. Do you speak any foreign languages?

☐ No

☐ English

☐ Turkish

☐ German

☐ French

☐ Other.....

11. Which country did you live before you were immigrating?

☐ Syria

☐ Iraq

☐ Other

12. What are your reasons for immigration?					
	Absolutely I agree (5)	I agree (4)	Undecided (3)	I don't agree (2)	I never agree (1)
Life security					
Secterian troubles					
Political reasons					
Economic reasons					
For education					
For career					
Touristic					
For live close with my relatives					

13. Why are you migrating to Turkey?					
	Absolutely I agree (5)	I agree (4)	Undecided (3)	I don't agree (2)	I never agree (1)
Distance (closeness)					
Similarity of ethnicity					
For live close with my relatives					
Economic reasons					
For safety					
Democratic reasons					

14. How long have you been live in Turkey?
☐ 0-6 Months ☐ 1 year ☐ 1-2 years ☐ 2-3 years ☐ 3-4 years ☐ 4-5 years ☐ 5 +

15. For how long had you planned to stay in Turkey before moving to Turkey?
☐ 0-1 year ☐ 1-3 years ☐ I came to settle in ☐ I came here for transit

16. How long do you intend to stay in Turkey you immigrated?
☐ 0-1 year ☐ 1-3 years ☐ If the conditions normalize, I want to return immediately ☐ I want to settle in Turkey

17. Did you stay at any refugee camp?
☐ Yes ☐ No

18. Did you change the province after immigration?
☐ Yes ☐ No

19. Do you have any communication problem with people of Turkey?
☐ Yes ☐ No

20. What was your occupation before you immigrated?

21. Were you had any problem to find job in your country?
☐ Yes ☐ No

22. Is it easy for you to find a job in Turkey? ☐ Yes ☐ No
23. How much was your income before you immigrated? ☐ I have no income ☐ 0-500 ☐ 500-1000 ☐ 1000-2000 ☐ 2000-3000 ☐ 3000-5000 5000+
24. Do you now work? ☐ Yes ☐ No
25. What is your occupation in Turkey? _____
26. How much do you earn in Turkey? ☐ income ☐ 0-500 ☐ 500-1000 ☐ 1000-2000 ☐ 2000-3000 ☐ 3000-5000 5000+
27. If you have a chance prefer which country do you want to live in? _____
28. What are your expectations from the country that you think of living? _____ _____ _____ _____ _____
29. Do you have any hope about the future? ☐ Yes ☐ No
30. What's your expectations an future?
31. What are your expectations for the future from Turkish authority? _____ _____ _____ _____ _____

ÖZGEÇMİŞ

3 Ocak 1984 tarihinde doğan Çilem Baysan, Zehra Mustafa Dalgıç Ticaret Meslek Lisesi'nden 2001 yılında mezun olmuştur. Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi İktisat Bölümünden, 2012 yılında mezun olmuştur. 2016 yılında İstanbul Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, İnsan Kaynakları ve Örgütsel Değişim bölümünde yüksek lisans eğitimine başlamıştır. Son 10 yıldır insan kaynakları bölümünde görev yapmaktadır.

Çilem Baysan